

Lapio kerrallaan uutta todellisuutta

Ennallistaminen luontosuhteen muokkaajana
ja taiteen rooli ilmastonmuutoksen kohtaamisessa

Elina Kukkonen
Pro gradu -tutkielma
Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma
Maisemantutkimus
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

**Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma,
maisemantutkimus**

Elina Kukkonen

Lapio kerrallaan uutta todellisuutta – Ennallistaminen luontosuhteen muokkaajana ja taiteen rooli ilmastonmuutoksen kohtaamisessa

Sivumäärät: 85 sivua, liitteet 1 sivu

Tutkimuksessa tarkastelen suon ennallistamista luontosuhteeseen vaikuttavana toimintana. Tutkimuksen kohteena on Baltic Circle -teatterifestivaalin ja Osuuskunta Lumimuutoksen vuosina 2021–2024 yhteistyössä toteuttama Villin vieraana -hanke ja siihen sisältyneet Keski-Suomessa järjestetyt suon ennallistamistapahtumat. Ennallistaminen toteutettiin käsivoimin patoamalla aiemmin metsätalouden tarpeisiin ojitettua suota.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisia vaikutuksia fyysisellä ennallistamisella oli toimintaan osallistuneiden luontosuhteisiin ja miten nämä vaikutukset muodostuivat. Samalla käsittelen taiteen ja ympäristötieteen yhteistyöhön liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita. Kyseessä on laadullinen tapaustutkimus, jonka aineisto koostuu kymmenestä teemahaastattelusta ja se on analysoitu aineistolähtöisesti luokittelemalla ja teemoittelemalla.

Opinnäytteeni teoreettinen viitekehys muodostuu fenomenologiasta, relationaalisesta ontologiasta sekä relationaalisesta maisemantutkimuksesta. Työ keskustelee lisäksi esimerkiksi ympäristötaiteen ja luontosuhteen tutkimuksen kanssa. Sivuan tulosten tulkinnan ohessa näistä näkökulmista myös tiedon muodostumista ja sen eteenpäin välittymistä.

Tutkimukseni osoittaa, että ennallistaminen vaikutti merkittävästi toimintaan osallistuneiden käsityksiin luonnosta ja soista. Vaikutusten laatu riippui siitä, millaisten olemassa olevien luontokokemusten päälle ne rakentuivat. Aineiston mukaan kehollisella työskentelyllä, vuorovaikutuksella ja taidekontekstilla oli keskeinen merkitys vaikutusten taustalla – nämä tekijät konkretisoivat abstrakteja ja monimutkaisia aiheita, kuten ilmastonmuutosta, soiden ekosysteemiä ja henkilökohtaisia luontosuhteita. Samalla ennallistajien kokemus toimituksesta ekokriisin keskellä vahvistui.

Tulokset havainnollistavat, että taiteen ja tieteen yhteistyö voi tuoda uusia näkökulmia ympäristötiedon välittämiseen ja kestävien toimintatapojen edistämiseen. Tutkimukseni osallistuu ajankohtaiseen keskusteluun soista ja ennallistamisesta sekä luonnon ekologisista, kulttuurisista, sosiaalisista ja taloudellisista ulottuvuuksista. Lisäksi se toimii esimerkkinä luonnossa ja sen kanssa olemisen tärkeydestä luontosuhteen rakentumisen kontekstissa.

Avainsanat: ennallistaminen, luontosuhde, suot, ekotaide, relationaalisuus, kehollisuus, maisemantutkimus, ilmastonmuutos, kestävyys, monialaisuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Aiheen tausta ja merkitys	8
1.2	Tutkijan asema	11
2	Tapauksen esittely, keskeiset käsitteet ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys	14
2.1	Suon ennallistaminen taidetapahtumana	14
2.2	Suot – historia, käyttö ja suojele	19
2.3	Suot, kulttuuri ja taide	24
2.4	Luontosuhde – käsite ja tutkimus	27
2.5	Relationaalisuus, toimijaverkko ja tiedon välittyminen	30
3	Aineistot ja menetelmät – laadullinen ja aineistolähtöinen tapaustutkimus	34
3.1	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	35
3.2	Aineiston ja haastateltavien esittely	37
4	Analyysi	41
4.1	Ennallistaminen luontosuhteen muokkaajana – käsityksiä luonnosta ja luonnonsuojelusta	42
4.2	Ennallistamisen vaikutukset suosuhteeseen	47
4.3	Kehollinen tieto ja toimijuuden kokemus	53
4.3.1	Kehollisuus – tieto konkretisoituu fyysisen työn kautta	54
4.3.2	Uutta todellisuutta lapio kerrallaan – kehollisuudesta toimijuuteen	57
4.4	Näkökulmia taiteen ja ympäristötieteen yhteistyöhön	59
4.4.1	Ennallistaminen ja taiteilijaidentiteetti	59
4.4.2	Taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyön mahdollisuudet ja haasteet	65
5	Toimijuus, kehollisuus ja taide sekä tiedon konkretisoituminen – tutkimuksen tulosten pohdintaa	70
5.1	Relationaalinen ontologia ennallistamisen vaikutusten taustalla	71
5.2	Suo vuorovaikutuksen maisemana	74
5.3	Keho ja taide suotiedon tulkkeina	76

6 Johtopäätökset	78
Lähteet	82
Liitteet	86
Liite 1. Haastattelurunko	86

1 Johdanto

Syyskuinen iltapäiväaurinko pilkahtelee Keski-Suomessa maantietä etelään jurnuttavan linja-auton ikkunoiden verhojen välistä. Säteet osuvat puhelimeni näytölle ja vaikeuttavat ajoittain siinä näkyvän kartan tulkitsemista. Aluksi siniset viivat risteilevät harvakseltaan vaaleamman taustan päällä. Zoomaan ulospäin ja viivat tihenevät. Samalla niitä ilmestyy lisää. Ja lisää. Ja lisää.

Edellä oleva teksti kuvaa erästä hetkeä, joka toimi tämän opinnäytteen alkusysäyksenä. Olin palaamassa työreissulta Keski-Suomesta, jossa olimme viettäneet yhden päivän ja yön ja ennallistaneet suota. Työskentelin tuolloin helsinkiläisen teatterifestivaalin tuottajana ja ennallistamisretki oli osa silloisen festivaalin ohjelmistoa. Ideana oli, että tapahtumaan lipun ostaneet yleisön jäsenet kuljetettiin linja-autolla Mannerheimintieltä Multian ja Ähtärin rajalla sijaitsevaan Väättäiskylään, jossa paikallinen kievari toimi tukikohtana. Tapahtuman ohjelmassa oli asiantuntijoiden luotsaamaa fyysistä työskentelyä suolla – patojen rakentamista ojitetun, kuivuneen ja tiuhaan metsittyneen Rasinnevan uomiin. Ennallistamisen välissä keskusteltiin, kuunneltiin luentoja, suojauduttiin hyttysiltä ja saunottiin. Tapahtuma päättyi seuraavan päivän vierailuun läheiselle hyvinvoivalle, märkänä avoimena mättäänä hyllyvälle ja karpaloita pursuavalle Oravasuolle, jonka jälkeen matka takaisin pääkaupunkiin alkoi.

Olen työskennellyt tuottajana lukuisissa ympäristöä ja kestävyyttä käsittelevissä projekteissa, jotka ovat yhdistäneet taidetta ja tiedettä eri tavoin. Ympäristöaiheet jäävät omasta kokemuksestani usein kuitenkin sisällölliselle ja teoreettiselle tasolle, jolloin merkittävää konkreettista vaikutusta ei saavuteta. Esimerkiksi ilmastonmuutosta tai luontokatoa käsittelevissä esittävän taiteen teoksissa oikea luonto jää etäiseksi, kun sitä ainoastaan toisinnetaan ”black boxeissa”, eli teatterimaisissa sisätiloissa. Ajoittain ympäristövaikutukset huomioidaan konkreettisemmin esimerkiksi festivaalien jätehuollon, logistiikan ja päästöseurannan kautta, mutta vaikutus on silti näennäinen tapahtumien väliaikaisen luonteen, tuotannon kokoluokan tai resurssipaineen vuoksi. Suurin osa tällaisesta kestävyystyöstä tapahtuu myös kulissien takana, jolloin se ei välity laajemmalle yleisölle. Osa taide- ja kulttuuritapahtumista järjestään lisäksi luonnossa – joskus jopa luonnonsuojelualueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä, jolloin ne tuovat paikan päälle tapahtumainfrastruktuurin lisäksi myös tuhansia tai jopa kymmeniätuhansia kävijöitä¹. Näistä esimerkeistä huolimatta

¹ Esimerkiksi Ruisrock Turun Ruissalossa, Bättre Folk -festivaali Hailuodon Marjaniemessä tai Helsinki Biennaali Helsingin Vallisaarella.

kestävyys listataan kuitenkin melkein aina taide- ja kulttuuriorganisaatioiden toimintaa ohjaavaksi ydinarvoksi. Tämä ristiriita teorian ja käytännön välillä sai minut lopulta hakeutumaan kulttuurituottajana maisemantutkimuksen maisteriopintojen pariin – halusin ymmärtää ihmisen ja luonnon välistä suhdetta paremmin ja oppia lisää siitä, miten kestävät arvot olisi todella mahdollista jalkauttaa myös käytännön työhön.

Alussa kuvailemani Baltic Circle -teatterifestivaalin ja Osuuskunta Lumimuutoksen Villin vieraana -suonennallistushanke erosi merkittävästi muista aiemmista luonnonsuojeluaiheisista työprojekteistani, sillä siinä toiminta oli käytännönläheistä. Se myös avasi silmäni täysin uudentavalla tavalla soiden ekologisille, kulttuurisille, sosiaalisille ja taloudellisille merkityksille. Kokemus tuntui tapahtumissa käymieni keskustelujen perusteella olevan samankaltainen myös muiden järjestäjien sekä osallistujien mielestä. Hankkeessa vaikutti olevan jotain erityistä, sellaista, jota oli jopa hieman vaikea pukea sanoiksi. Pohjimmiltaan kaikkien näkemykset olivat joka tapauksessa yhteneväisiä: ennallistamiseen osallistuminen taidekontekstissa oli vaikuttanut merkittävästi läsnäolijoiden käsityksiin luonnosta ja soista. Graduni aihe alkoi muotoutua.

Oja ja suonpursuja, taustalla ennallistajien rakentama pato. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

Tämän tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on selvittää, mikä ilmiö ennallistamistapahtumissa oikeastaan toteutui – toisin sanoen, millaisia vaikutuksia käsin tehdyllä ennallistamisella oli toimintaan osallistuneiden luontosuhteisiin ja miksi. Koska tutkimuksen kohteena oleva ennallistaminen tapahtui taidefestivaalin ohjelmistossa, kartoittaa työ samalla luonnollisesti myös taiteen ja tieteen rajapintaa: millaisia mahdollisuuksia ja toisaalta haasteita näiden kahden näennäisesti aivan erilaisen sekä aikojen saatossa usein myös vastakkain asetetun kentän yhteistyöhön liittyy.

Tutkimukseni perustuu laadullisen tapaustutkimuksen perusolettamukselle, jonka mukaan yksilöllinen on aina jollain tasolla yleistettävissä². Pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiini yhden tapauksen, Villin vieraana -ennallistamishankkeen kautta. Tutkimuksen aineisto on kerätty tapahtumien järjestäjien ja osallistujien teemahaastatteluilla ja analysoitu luokittelemalla sekä teemoittelemalla. Syvennän tutkimuksen tuloksia teorioilla, jotka näkevät todellisuuden rakentuvan suhteissa: apunani ovat erityisesti relationaalinen ontologia ja relationaalinen maisemäkäsitys. Lisäksi työni keskustelee muun muassa ympäristötaiteen ja luontosuhdetutkimuksen kanssa.

Tutkimuksessani on fenomenologian piirteitä, sillä tarkastelen ennallistamisen vaikutuksia kokemusten kautta ja käytän lähteinäni fenomenologista tutkimusta käsittelevää kirjallisuutta. Fenomenologit ovat kiinnostuneet ihmiskäsityksestä, ihmisen perspektiivikehyksestä ja kokemusta koskevan tiedon luonteesta. Kokemukset rakentuvat erilaisista henkilökohtaisista merkityssisällöistä, jotka kuitenkin loppujen lopuksi syntyvät yhteisöllisesti, eli ovat intersubjektiiivisiä.³ Ennallistamiskokemusten perusluonteen sijaan olen kuitenkin kiinnostunut vielä enemmän siitä, millaisia ennallistamisen synnyttämät vaikutukset ovat olleet ja miten ne ovat muodostuneet. Siksi opinnäytteeni teorettinen viitekehys muodostuu fenomenologian lisäksi myös suhteellisuutta, eli relationaalisuutta ja toimijaverkkoja käsittelevästä tutkimuksesta.

Aloitan työni taustoittamalla tutkimuksen aihetta sekä merkitystä laajemmin ja reflektioin samalla omaa asemaani tutkijana. Toisessa luvussa siirryn käsittelemään tarkemmin tutkimuksen kohteena olevaa tapausta sekä analyysin tulosten syventämiseen käyttämäni teoreettista viitekehystä. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimukseni metodit ja haastatteluaineiston. Neljäs luku pureutuu aineiston analyysiin. Viidennessä luvussa siirryn

² Suoranta & Eskola 2014, 65.

³ Laine 2018, 29–32.

syvemmälle analyysin taa ja tavoittelen teorioiden avulla vastauksia erityisesti miksi-kysymyksiin, eli ennallistamisen vaikutusten taustalla oleviin syihin. Viimeisessä luvussa vedän työni tulokset yhteen ja siirrän katseen tulevaisuuteen: pohdin, millaisia merkityksiä tutkimuksellani on ja millaiseen yhteiskunnalliseen ja akateemiseen keskusteluun se liittyy.

1.1 Aiheen tausta ja merkitys

Tutkimukseni pyrkii pohjimmiltaan etsimään vastausvaihtoehtoja käynnissä olevien ilmastonmuutoksen ja luontokadon aiheuttamiin haasteisiin. Aihekokonaisuus on ajankohtainen, sillä sekä **ennallistaminen**, **luontosuhteet** että **monialaisuus** ovat kaikki sellaisia 2020-luvun teemoja, joiden ajatellaan olevan kestävyyskriisin ja sen ratkomisen ytimessä. Työni esittelee yhden esimerkin näitä kaikkia ulottuvuuksia yhdistelevästä, uusiin kestävämpiin toimintamalleihin tähtäävästä toiminnasta ja analysoi toteutuneen ilmiön lisäksi syy-seuraussuhteita sen taustalla.

Soiden ennallistaminen liittyy olennaisesti käynnissä olevaan metsäteollisuutta käsittelevään keskusteluun, jossa sen kestävyyttä ruoditaan monesta eri näkökulmasta. Metsien hyötykäytön juuret juontavat Suomessa pitkälle, mutta tahti kiihtyi eksponentiaalisesti erityisesti sotien jälkeisinä kasvuvuosina. Soita kuivattiin ojittamalla, jolloin puuston kasvulle aiemmin liian märät ja hapettomat alueet muuttuivat olosuhteiltaan puille suotuisammiksi. Metsäteollisuuden ohella soita käytettiin myös viljelysmaina ja turvetuotannon tarpeisiin. Maastonmuokkauksen seurauksena aiemmin yksi maailman soisimmista valtioista menetti leijonan osan näistä sille ominaisista ekosysteemeistä. Rajut ympäristömuutokset lisäsivät sekä kriittistä vuoropuhelua että tutkimusta luonnonvaroihin pohjaavan teollisuuden ympärillä ja seurauksena kiinnitettiin yhä enemmän huomiota myös terveiden soiden merkitykseen planeettamme hiilikierrossa.⁴ Tiedon lisääntyessä ja ilmastonmuutoksen sekä luontokadon vaikutusten konkretisoituessa soiden ennallistaminen – eli suoekosysteemien palauttaminen mahdollisimman lähelle niiden luonnontilaa – on sittemmin nostettu yhdeksi tärkeimmistä Suomessa toteutettavista ilmastohätätilan hillitsemistoimista. Viimeistään vuonna 2024 voimaan astunut Euroopan Unionin ennallistamisasetus antoi ennallistamiselle merkittävän

⁴ Laurén 2006, 18–20; Päivänen 2008, 96–100.

globaalin painoarvon ja herätti Suomen metsä- ja ympäristötoimijat urakan jättimäiseen mittakaavaan.⁵

Soiden aktiivinen hyödyntäminen teollisuuden tarpeisiin on pitkälti mahdollistunut erilaisilla mielikuvilla ja narratiiveilla, joissa suot näyttäytyvät ihmisen kannalta esimerkiksi turhina tai mystisinä ja pelottavina paikkoina. Tällaiset suo- ja luontokäsitykset rakentuvat henkilökohtaisten kokemusten sekä yhteisöllisten kulttuurien päälle ja vaikuttavat siihen, miten asetamme itsemme suhteessa luontoon. **Luontosuhdetutkimus** onkin viime aikoina nostettu esiin myös kestävyyskriisikeskustelussa⁶: esimerkiksi nykypäivän länsimaisille kulttuureille ominaisen luonnosta etääntymisen ajatellaan johtavan myös maapallon resurssien liikkakäyttöön. Etääntyminen, mutta samalla toisaalta luontoon kaipaaminenkin näkyvät vahvasti myös omassa tutkimuksessani: fyysisesti luonnon kanssa vuorovaikuttaminen on aineiston perusteella yksi keskeisimmistä Villin vieraana -ennallistamistapahtumien aiheista ja yksi tärkeimmistä syistä ennallistamisesta syntyneiden vaikutusten taustalla.

Ennallistamisen ja luontosuhdetutkimuksen lisäksi kestävyyskriisin hillitsemisen yhteydessä näkyy yhä enemmän kiinnostusta **monialaisia toimintamalleja** kohtaan. Esimerkiksi aiemmin usein vastakkaisina nähdyt taide ja tiede ovat alkaneet etsiä yhteisiä säveliä aiheen äärellä. Perusteluna kenttien yhteistyölle pidetään muun muassa uudenlaisten ideoiden löytämisen mahdollisuutta: länsimaisen tieteen insinöörimäiset, kahtiajakoiset ja tarkkarajaisiin luokitteluihin perustuvat menetelmät eivät ole tähän mennessä yksin pystyneet vastaamaan itse aiheuttamiinsa kestävyysongelmiin. Taiteen tähän palapeliin tuoma lisäarvo voisi olla esimerkiksi sen mahdollisuuksissa päästä käsiksi juuri luontosuhteiden taustalla vaikuttaviin mielikuviin, joiden muutos voisi lopulta johtaa kestävämpiin, luonnonvaroja säästäviin ja yhteiskunnan eri osiot läpileikkaaviin ratkaisuihin⁷.

Laadullisena tapaustutkimuksena tämä työ on myös strategialtaan ja menetelmiltään ajankohtainen. Koska käsityksemme luonnosta vaikuttaa ja muotoutuu yhteisöllisen tason lisäksi vahvasti myös henkilökohtaisesti, on yksilöllisen näkökulman ymmärtäminen tärkeää. Näin päästään käsiksi sellaiseen hiljaiseen tietoon, jolla on lopulta kokonaiskuvassa suuri merkitys. Erilaisten näkökulmien käsittely mikrotasolla voi auttaa taiteen menetelmien tavoin uudenlaisten havaintojen syntymisessä sekä kestävyyskriisin kokonaisvaltaisessa

⁵ Tapio Palvelut Oy & Lamminen 2024, 148–151.

⁶ Ives et al. 2017.

⁷ Clark et al. 2020; Levy 2024.

ymmärtämisessä. Käytännössä syy-seuraussuhteiden hahmottamisessa tarvitaan siis eri tasojen ja mittakaavojen välillä zoomaamista: asutamme jokainen yhteistä planeettaa, jolloin ympäristöongelmat vaikuttavat globaalilla tasolla, vaikka niiden taustalla olevat luontokäsitykset syntyvätkin yksilöllisesti ja paikallisesti.⁸

Ajankohtainen monialaisuus näkyy työssäni tutkimuskohteen lisäksi myös tavassa, jolla syvennän aineistosta löytämiäni tuloksia. Yhdistän maisemantutkimukseen esimerkiksi antropologiaa ja lainaan sieltä relationaalisen ontologian sekä vernakularisaation teorioita. Ontologia tutkii todellisuuden perusluonnetta ja toimii kehyksenä erilaisten maailmankuvien, kuten luontosuhteiden ymmärtämiselle. Relationaalinen ontologia kiinnittää huomion erityisesti suhteisiin ja korostaa, että todellisuus rakentuu jatkuvasti erilaisten toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa – se siis purkaa länsimaiselle ajattelulle tyypillistä vastakkainasettelua ja ihmiskeskeistä maailmankuvaa. Vernakularisaatioteoria pyrkii selittämään sitä, miten monimutkainen ja vaikeasti käsitettävissä oleva tieto siirtyy ja kääntyy sen lähettäjien ja vastaanottajien välillä kaikille osapuolille ymmärrettävässä muodossa. Sitä on käytetty kielten kehittymistä, mutta myös esimerkiksi YK:n ihmisoikeuslainsäädännön jalkautumista käsittelevässä tutkimuksessa. Oman työni kontekstissa suotieto vernakularisoituu, eli tulkkautuu luonnon ja ihmisten välillä fyysisen työn sekä taiteen avulla.

Tutustuin relationaaliseen ontologiaan ja vernakularisaatioon alun perin ollessani vuonna 2023 maisterivaihto-opiskelijana Pohjois-Norjassa Tromssan yliopistossa, jossa pääaineenani oli alkuperäiskansatutkimus. Siellä käsitelimme ilmastonmuutokseen ja biodiversiteetin romahtamiseen johtaneita tekijöitä juuri kulttuurien välisten ontologisten erojen kautta – esimerkiksi, millaisilla tavoilla alkuperäiskansat ja länsimaiset kulttuurit suhtautuvat luontoon. Samalla tarkastelimme sitä, miten näiden maailmankatsomuserojen ymmärtäminen olisi eri kulttuurien välisen yhteistyön sekä lopulta myös koko maapallon pelastamisen kannalta elintärkeää.

Graduni toimii siis eräänlaisena maisteritutkintoni eri ulottuvuuksien risteyttävänä maisemana – sen läpi puhaltavat niin urbaanin taidealan, Keski-Suomen soiden kuin Saamenmaan tunturienkin tuulet. Samalla se kartoittaa yhteiskunnallisesti laajemmalla tasolla kiinnostavaa luontosuhteen problematiikkaa. Kokonaisuuden tarkastelun keskiössä on ennallistaminen,

⁸ Laurén 2006, 11.

joka on sekä paikallisen että globaalin ilmastonmuutosta ja luontokatoa käsittelevän kestävyyskeskustelun ajankohtainen kuuma kivi.

1.2 Tutkijan asema

Tutkimuksen tekeminen tarkoittaa aina valintoja. Tutkija arvioi tutkimusprosessinsa aikana jatkuvasti sitä, mistä näkökumista hän aiheuttaa tarkastelee, millaisia ääniä hän nostaa esiin ja millaisia taas jättää pimentoon. Valitseminen on valtaa ja tutkijan on eettisen tutkimuksen toteutumiseksi otettava tämä asetelma huomioon.

Tutkimuksen teon eettiset kysymykset voidaan jakaa karkeasti kahteen pääluokkaan: tiedonhankinnan ja tiedon jakamisen vaiheisiin. Taustalla vaikuttaa jatkuvasti myös ihmisarvon kunnioittamisen periaate, jonka mukaan tutkittavaa ei saa millään tavoin vahingoittaa tai harhaanjohtaa ja hänen yksityisyytensä on turvattava. Laadullisessa tutkimuksessa yksilön tietosuoja korostuu entisestään.⁹ Haastattelututkimuksen etiikan erityispiirteet koskevat lisäksi haastattelutilanteita: tutkijan tulee luoda keskustelusta sellainen tila, jossa haastateltava kokee tiedon jakamisen luotettavaksi. Tutkijan on myös arvioitava annettujen tietojen totuudenmukaisuutta – tieto on saatu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja perustuu puhuttuun kieleen, joka ei aina heijasta konkreettista todellisuutta sellaisenaan. Pikemminkin sen avulla välitetään henkilökohtaisia subjektiivisia kokemuksia, jotka ovat värittyneet kertojan omilla arvoilla, tunteilla ja muistoilla.¹⁰

Tätä tutkimusta tehdessäni olen pyrkinyt huomioimaan eettisen tutkimuksen peruseriaatteen sekä arvioimaan työtäni niiden näkökulmasta jatkuvasti. Aineistoni koostuu kymmenestä teemahaastattelusta. Jokaiselta haastateltavalta on olemassa kirjallinen tutkimuslupa ja heitä on mahdollisimman selkeästi tiedotettu tutkimuksen tavoitteista, aineiston käyttötavoista sekä tietoturvasta. Pyrin luomaan haastattelutilanteista niihin osallistujien kannalta mahdollisimman saavutettavat: viestin haastattelurungon heille etukäteen ja sovimme haastatteluajankatauluista heidän toiveidensa mukaisesti. Haastattelut toteutettiin etänä, eli ne eivät vaatineet vastaajien arjesta merkittävästi poikkeavia toimenpiteitä tai aiheuttaneet

⁹ Eskola & Suoranta 2014, 52–60.

¹⁰ Hirsijärvi & Hurme 2008, 19–20.

kustannuksia puolin tai toisin. Tiedon jakamisen vaiheessa, eli julkaistessani tutkimuksen, säilytän aineiston ja anonymiteetin haastateltujen kanssa sovitun mukaisesti.

Vuorovaikutustilanteessa keskustelun molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa, vaikkakin haastattelussa tutkijan rooli fasilitaattorina on vahvempi. Haastatteluista saamani aineisto on siis saattanut värittyä esimerkiksi omien kysymystenasettelujeni kautta tai vaihtoehtoisesti sen mukaan, millaisia asioita vastaajat valitsivat kanssani jakaa ja mistä he taas halusivat vaieta. On myös huomioitava, että tunsin jokaisen haastateltavan jollakin tasolla henkilökohtaisesti jo entuudestaan: joko he olivat ystäviäni, työkavereitani tai kertaalleen ennallistamistapahtumien yhteydessä tapaamiani henkilöitä. Tällaisten suhteiden olemassaololla on tutkimusetiikan kannalta kahtalainen vaikutus. Jaoimme yhteisen historian ja ennallistamismuistojen kautta saman kokemuspohjan, joten meidän oli helppoa siirtyä käsittelemään toiminnan vaikutuksia ilman sen kummempia esittelyjä tai aiheen taustoittamisia. Lisäksi luottamuksen rakentaminen haastattelutilanteissa oli vaivatonta, koska tunsimme toisemme. Toisaalta olemassa olevat suhteet sekä oma aikaisempi roolini ennallistamishankkeen työntekijänä saattoivat vaikuttaa siihen, miten vapaasti haastateltavat uskalsivat jakaa kanssani esimerkiksi negatiivisempia kokemuksiaan. Tutkijan ja ystävän roolin hämärtyessä haastateltava voi päätyä myös jakamaan sellaista luottamuksellista tietoa, jonka ei välttämättä lopulta haluaisikaan päätyvän osaksi tutkimusta. Aineistoa läpikäydessäni pyrin ottamaan tällaiset seikat huomioon ja turvaamaan sen, että aineistosta julkaisemani osat eivät aiheuta vastaajille haittoja ja säilyttävät lisäksi yksityisyyden suojan.

Vaikka pyrin tutkimuksessani objektiivisuuteen, on tutkimus kuitenkin aina tekijänsä näköinen. Haastattelututkimuksissa tutkijan on välitettävä mahdollisimman neutraali ja todenmukainen kuva vastaajien ajatuksista, käsityksistä, tunteista ja kokemuksista. Silti tutkijan omat lähtökohdat vaikuttavat taustalla ainakin jonkin verran.¹¹ Kiinnostuin ennallistamistapahtumien vaikutuksista osallistujien luontosuhteisiin, koska minulla oli aiheesta omakohtainen kokemus: työskentelin tapahtumissa järjestäjänä, rakensin suolla patoja ja kokemus lisäsi huomattavasti omaa ymmärrystäni soiden merkityksestä sekä luottamustani taidekehityksessä toteutettavaa ympäristötoimintaa kohtaan. Lisäksi olin kuullut samankaltaisia ajatuksia muiden läsnäolijoiden kanssa keskustellessani. Tutkimusta tehdessäni pyrin kuitenkin asettamaan nämä ennakko-olettamukseni mahdollisimman taka-alalle ja huomioimaan objektiivisesti myös omasta kokemuksestani eriävät näkemykset.

¹¹ Hirsijärvi & Hurme 2008, 41.

Tällainen hypoteesittomuus on laadulliselle ja induktiiviselle tutkimusotteelle tyypillistä, vaikkei täydellinen tyhjänä tauluna operoiminen olekaan mahdollista. Lopulta tärkeintä on tutkijan oma reflektio ja se, etteivät aiemmilla kokemuksilla värityneet päätelmät rajaa lopputuloksia liikaa.¹²

Tutkimuksen edetessä huomasin lisäksi, kuinka helposti raja tutkijuuden ja tuottajuuden välillä hämärtyy. Roolit sekoittuivat erityisesti silloin, kun haastatteluissa käsiteltiin Villin vieraana -hanketta sen onnistumisten ja kehittämiskohteiden näkökulmasta. Opinnäytteeni tarkoitus ei kuitenkaan ole arvioida, miten hanke onnistui – en siis tämän gradun kontekstissa toimi tuottajana ja reflektoi projektia. Sen sijaan olen tutkija, joka on kiinnostunut ennallistamisen vaikutuksista luontosuhteisiin ja pyrin tuomaan havaintoni esiin mahdollisimman objektiivisesti ja neutraalisti.

Ennallistaja etsimässä rakennustarpeita patoon. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

¹² Eskola & Suoranta 2014, 19–20; Laine 2018, 35–37.

2 Tapauksen esittely, keskeiset käsitteet ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tässä osiossa esittelen tarkemmin tutkimuksen tapauksen, keskeiset käsitteet sekä tulosten syventämiseen käytetyn teoreettisen viitekehysten. Siinä missä edellinen osio taustoitti tutkimuksen aiheita ja tarkoitusta, antaa tämä luku yksityiskohtaisempaa tietoa Villin vieraana -ennallistamistapahtumista sekä soista ja niiden erilaisista merkityksistä ilmastonmuutoksen ja luontokadon kontekstissa. Samalla liitän työni osaksi taiteen, luontosuhteen ja relationaalisuuden tutkimuskaanonia kartoittamalla aiheesta tehtyä aiempaa tutkimusta ja esittelemällä tutkimuksen tulosten syventämisen apuna käyttämiäni teorioita.

2.1 Suon ennallistaminen taidetapahtumana

Tutkimukseni tapauksena toimii Baltic Circle ry:n ja Osuuskunta Lumimuutoksen vuosina 2021–2024 yhteistyössä toteuttama Villin vieraana -hanke ja siihen kuuluneet Keski-Suomessa vuosittain syksyisin järjestetyt suon ennallistustapahtumat. Hanke otti kantaa kestävyyskeskusteluun ja sen tavoitteina olivat yhteisökulttuurin vahvistaminen sekä ympäristösuhteen ja siihen liittyvien toimintatapojen muutos.¹³ Projekti oli osa Lumimuutoksen Landscape Rewilding -soiden ja metsien ennallistamisohjelmaa, jossa luontoarvonsa menettäneitä soita sekä metsiä muutetaan tai niiden annetaan kehittyä itsestään takaisin hiilinieluiksi ja monimuotoisiksi ekosysteemikohteiksi¹⁴.

Hankkeen järjestäjäorganisaatiot ovat lähtöisin näennäisesti kahdelta, hyvin erilaiselta kentältä. Baltic Circle ry on taidetoimija. Se on vuonna 1996 perustettu, alun perin helsinkiläisen Q-teatterin alaisuudessa toiminut ja sittemmin itsenäiseksi yhdistykseksi rekisteröitynyt organisaatio, jonka toiminnan ytimessä on vuosittain Helsingissä järjestettävä, ajankohtaisia ilmiöitä ja uusia esitystaiteen muotoja tutkiva kansainvälinen nykyteatterifestivaali. Poliittisuus ja paikka- sekä yhteisösidonnainen sisältö on sille ominaista.¹⁵ Osuuskunta Lumimuutoksen tausta taas on kalastuksessa ja luonnonsuojelussa. Se on vuonna 2000 perustettu luontaistalouksien ja luonnonelinympäristöjen tukemiseen

¹³ Baltic Circle 2026.

¹⁴ Lumimuutos Osuuskunnan 2026.

¹⁵ Baltic Circle 2026.

keskittynyt järjestö, joka toimii kalottialueella Suomessa ja ulkomailla.¹⁶ Sekä Baltic Circle että Lumimuutos ovat arvostettuja ja tunnettuja vaikuttajia omilla kentillään. Balticilla on pitkät juuret esimerkiksi vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oikeuksia tukevissa projekteissa, se on saanut useita erilaisia kotimaisia ja kansainvälisiä rahoituksia toiminnalleen ja tullut kiitellyksi kriitikoiden ja kulttuurintutkijoiden toimesta¹⁷. Lumimuutos on toimintansa alusta lähtien pyrkinyt toimimaan näkyvästi paikallisesti sekä globaalisti – osuuskunnan asiantuntijoita on kuultu esimerkiksi niin Suomen kuin Venäjän ja Yhdysvaltojenkin hallitusten toimesta, ja he ovat olleet mukana hallitusten välisen ilmastopaneeli IPCC:n ilmastoraportin kirjoittamisessa¹⁸. Osuuskunnalle on myönnetty Luonnonsuojeluliiton ympäristöpalkinto vuonna 2021 sekä vihreäksi Nobeliksi kutsuttu Goldman-ympäristöpalkinto vuonna 2023¹⁹.

Villin vieraana -hankkeen taustalla oli Balticin ja Lumimuutoksen välillä jo pitkään vallinnut halu yhteistyöhön. Organisaatioissa työskennelleet henkilöt tunsivat toisensa ja olivat tunnistaneeet myös toimintojen yhteisen arvopohjan. Erityisesti Baltic Circle oli covid-pandemian myötä joutunut pohtimaan aiemmin vahvasti kansainväliseen esitysvaihtoon pohjaavaa ohjelmistoaan uusiksi ja samanaikaisesti uuden kuratoriaalisen linjan vuoksi fokuksen siirtäminen maailmalta suomalaisen luontosuhteen tutkimiseen tuntui luonnolliselta. Yhteistyölle sopivaa toimintamuotoa sekä rahoitusmalleja pohdittiin aluksi pitkään. Lopulta moninaisista suunnitelmista kiteytyi Villin vieraana -hanke sekä siihen sisältyneet, neljänä peräkkäisenä vuotena 2021–2024 järjestetyt suon ennallistamistapahtumat.²⁰

Tapahtumiin lipun ostaneet yleisönjäsenet kuljetettiin linja-autolla Helsingistä Multialle, jossa sekä majoitus että ennallistettava suo sijaitsivat. Ekologian näkökulmasta tapahtumien tavoitteena oli pyrkiä palauttamaan ojitetun Rasinnevan vesitaso lähelle luonnontilaista ja saada näin parannettua myös siihen yhteydessä olleiden Siltanevan ja Oravasuo-tilanteita. Ennallistaminen päätettiin toteuttaa sekä taiteellisista että resurssisyistä ihmisvoimin. Käytännössä se siis tarkoitti patojen rakentamista: Rasinnevan ojista aiemmin pois kaivettu turve lapioitiin niihin takaisin ja syntyneitä patoja vahvistettiin puista sahatuilla pölkyillä. Kulttuurisesta näkökulmasta tapahtumat tavoittelivat luontosuhteiden ja toimintatapojen

¹⁶ Lumimuutos Osuuskunta 2026

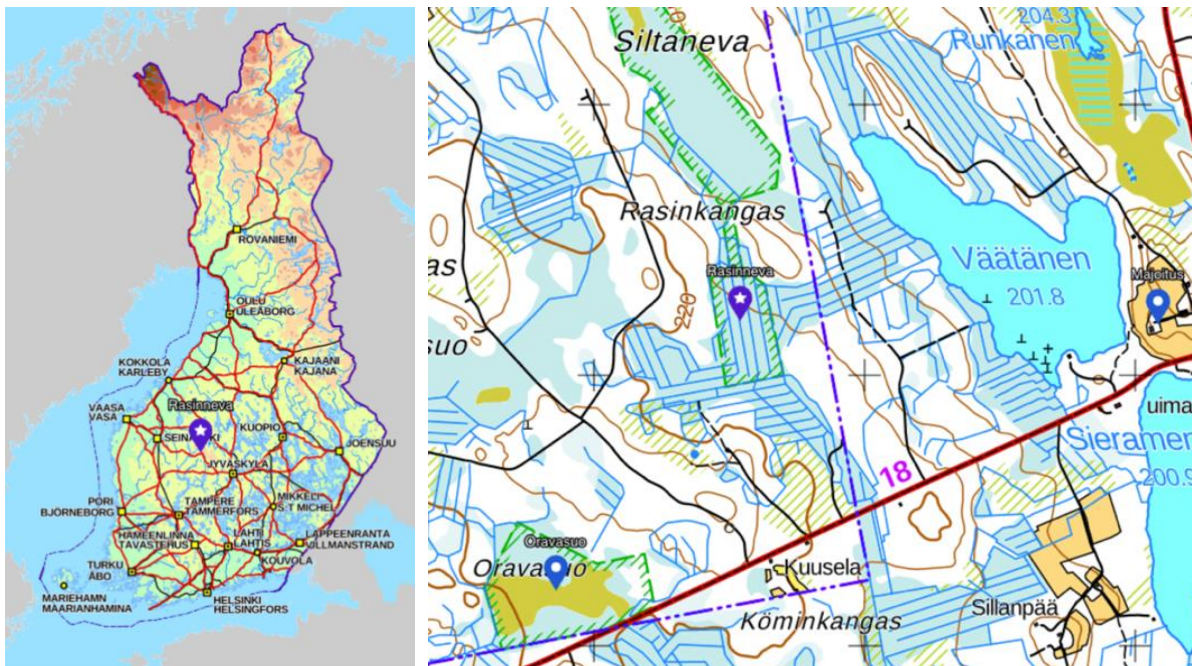
¹⁷ Hakusanalla ”Baltic Circle” löytyy useita osumia esimerkiksi uutissivustoilta, rahoittajien tietokannoista ja tutkimusportaaleista.

¹⁸ Osuuskunta Lumimuutoksen asiantuntijahaastattelu 2025; Suomen luonnonsuojeluliitto ry 2026; Yle 19.3.2023.

¹⁹ Yle 24.4.2023.

²⁰ Osuuskunta Lumimuutoksen ja Baltic Circle ry:n asiantuntijahaastattelut 2025.

muutosta. Tätä tuettiin muun muassa ennallistamisen ohessa järjestetyillä aiheeseen liittyvillä keskusteluilla ja luennoilla.

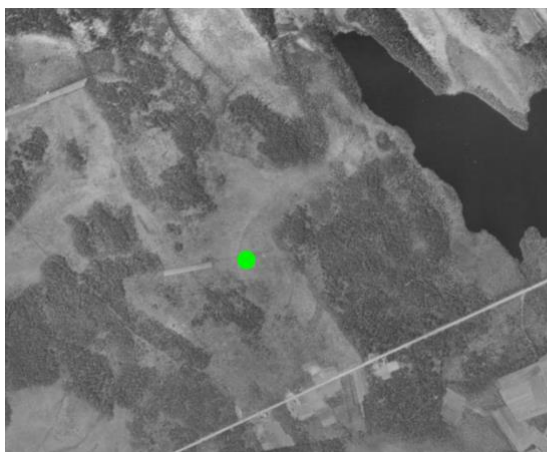
Ennallistamiskohteena olleen Rasinnevan sijainti Suomen kartalla. Kuva: Maanmittauslaitos 2026

Kartassa näkyvät Rasinnevaan kytkeytyneet, Siltaneva sekä tapahtuman päätteeksi vierailukohteena toiminut hyvinvoiva Oravasuo. Majoitus sijaitsi ennallistuskohdeiden lähistöllä Väätäsen rannalla. Kuva: Maanmittauslaitos 2026

Metsätalouden tarpeisiin ojitettu Rasinneva on kooltaan noin 50 hehtaaria. Sen alkuperäinen luontainen suopäätyyppi on luultavasti ollut ainakin osittain joko nevaräme tai aitoräme²¹. Rämeeet ovat tyypillisesti puustoisia soita, mutta niillä on korpia paksumpi turvekerros, enemmän varvikkoa ja vähemmän puita. Mätäspinta on yhtenäinen ja lajeista esimerkiksi mänty ja erilaiset varpukasvit viihtyvät niillä.²² Rasinnevan ojitus on todennäköisesti aloitettu vanhojen ilmakuvioiden sekä maastokarttojen perusteella vuosien 1965–1983 välillä. Ojitusta on jatkettu ainakin vuoteen 1995 ja sen lopullinen laajuus näkyy esimerkiksi tuoreimmassa yllä olevassa maastokartan kuvakaappauksessa.

²¹ Osuuskunta Lumimuutoksen asiantuntijahaastattelu 2025.

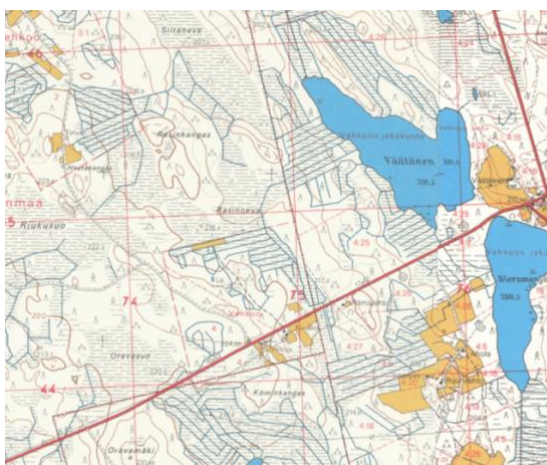
²² Kaakinen, Aakala & Kokko. 2008, 39–49.

Ilmakuva Rasinnevesta vuodelta 1954 – alue on puustotonta suota. Kuva: Maanmittauslaitos 2026.

Maastokartta Rasinnevan alueesta vuodelta 1965, ei oja. Kuva: Maanmittauslaitos 2026.

Maastokartta Rasinnevan alueesta vuodelta 1983, ojitus on aloitettu. Kuva: Maanmittauslaitos 2026.

Ilmakuva Rasinnevesta vuodelta 1995, ojitus on edennyt ja puusto kasvanut. Kuva: Maanmittauslaitos 2026.

Ojituksen vaikutus puuston tiheyteen on nähtävissä vertailemalla yllä olevia ilmakuvia. Paikallinen ajankohtainen tilanne näkyy lisäksi tässä gradussa olevissa ennallistamistapahtumista itse ottamistani valokuvista. Niistä rämeen kuivumisen seurauksena tapahtunut metsittyminen käy hyvin ilmi: mäntyjen lisäksi alueella viihtyy nykyisin myös kuusia ja koivuja. Varpukasveista erityisesti suopursu on vallannut alaa ja se voikin olla yksi ojituksen alueen lajistoon aiheuttama vaikutus²³. Villin vieraana -ennallistusten arvioitu lopullinen vaikutusalue Rasinnevalla on noin 20–25 hehtaaria sisältäen sekä toimenpidealueen

²³ Pakarinen & Mäkinen 1978, 93.

että läheisen ojittamattoman Siltanevan eteläpuolen. Todellista ilmasto- ja vesiekosysteemivaikutusta on kuitenkin vaikea määritellä tarkasti.²⁴

Ilmakuva Rasinnevasta 2025, puuston tihentyminen on huomattavaa. Kuva: Maanmittauslaitos 2026.

Rasinneva ja ennallistajien rakentama pato. Ympäriällä näkyy metsittynyttä rämettä. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

²⁴ Osuuskunta Lumimuutoksen asiantuntijahaastattelu 2025.

Itse Villin vieraana -hanke käynnistyi jo vuonna 2020, kun Lumimuutos nimitti Baltic Circlen ensimmäiseksi suojelukohteeksi Multian ja Ähtärin rajalla sijaitsevan, kokonsa ja luonnontilansa puolesta halutunlaiseen toimintaan soveltuvan Oravasuo-Siltaneva-Rasinneva-suoalueen. Näistä ensimmäisen, melko luonnontilaisen neva ja räme -tyyppisen Oravasuo Lumimuutos osti osaksi suojeluohjelmaansa turvetuotannon tieltä.²⁵ Hanketoiminta aloitettiin aluksi paikallisesti, kun hankkeen järjestäjätahot tapasivat suoalueen lähistön asukkaita ja keskustelivat alueen historiasta sekä ojituksen vaikutuksista paikallisten elämään. Tulevat tapahtumat sekä niiden sisältö hahmottuivat vasta näiden tapaamisten jälkeen. Aluksi suunnitteilla ollut taidesisältö, kuten musiikki tai esittävä taide päätettiin jättää resurssisyistä toteuttamatta – järjestäjät näkivät suolla tehtävät konkreettiset ennallistamistoimenpiteet ensisijaisen tärkeinä muuhun verrattuna.²⁶

Hankkeen päätyttyä järjestäjätahot ovat yhtä mieltä siitä, että tapahtumissa oli niiden muuhun tavanomaiseen toimintaan verrattuna jotain erityistä. Vaikka sekä Balticille että Lumimuutokselle monialaiset toimintamallit ja taide-tiede-yhdistelmän lainalaisuudet olivat jo entuudestaan tuttuja, oli Villin vieraana -tapahtumissa heidän mukaansa toteutunut jotain, jolla oli ollut sekä järjestäjiin että osallistujiin mieleenpainuva vaikutus. Lumimuutoksen näkökulmasta korostuu erityisesti Balticin ennallistamiskohteessa tekemä pohjatyö – tapahtumien toteutuminen lopullisessa laajuudessaan ei olisi ollut mahdollista ilman paikallisten ihmisten luottamusta ja sitoutumista. Onnistuneen verkostoitumisen ansiosta Lumimuutos on voinut jatkaa alueella työskentelyä myös hankkeen jälkeen. Baltic Circle jakaa Lumimuutoksen ajatukset lokaalin lähestymistavan tärkeydestä sekä omasta ammattitaidostaan sen suhteen. Lisäksi he painottavat järjestäjäorganisaatioiden välistä yhteistä arvopohjaa sekä Lumimuutoksen vahvaa ympäristöasiantuntijuutta ja avoimuutta uusille toimintamalleille.²⁷

2.2 Suot – historia, käyttö ja suojelu

Villin vieraana -hanke kietoutuu soiden ennallistamisen ympärille, joka liittyy laajempaan ilmastonmuutosta, luontokatoa ja teollisuuden ympäristövaikutuksia käsittelevään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Arvioiden mukaan Suomen pinta-alasta alun perin noin

²⁵ Baltic Circle 2026.

²⁶ Osuuskunta Lumimuutoksen ja Baltic Circle ry:n asiantuntijahaastattelut 2025.

²⁷ Osuuskunta Lumimuutoksen ja Baltic Circle ry:n asiantuntijahaastattelut 2025.

kolmannes on ollut suota, mikä tekee siitä yhden maailman soisimmista valtioista²⁸. Soistumisen edellytyksinä ovat olleet sopivan kostea ilmasto ja oikeanlainen maaperä, maaston tasaisuus sekä maan kohoaminen jääkauden jälkeen. Oma vaikutuksensa on ollut myös sattumalla sekä esimerkiksi majavien aiheuttamalla virtaavan veden tukoksilla. Maan vanhimmat suot on ajoitettu turvekerrostumien perusteella yli 10 000 vuoden taakse, muutama tuhat vuotta viimeisimmän jääkauden jälkeiselle ajalle.²⁹

Suot luokitellaan Suomessa niiden ekosysteemierojen perusteella. Kategoriat perustuvat A. K. Cajanderin *Soittemme luonnonhistoria* -teokseen (1906), jossa soita jaotellaan erityisesti kuivuus-märkyys-akselilla.³⁰ Nykyisen käsityksen mukaan Etelä- ja Pohjois-Suomen välillä vaihtelee kolme suopäätyyppiä, jotka määritellään sen perusteella, mistä muinaisista kasveista niiden turvekerrostumat ovat muodostuneet. Päätyypit jakautuvat edelleen suotyyppeihin, joita tunnetaan virallisesti yli sata³¹. Niiden alla erilaiset suolajit luokitellaan vielä yksityiskohtaisemmin esimerkiksi turvekerrostumien paksuuden ja niillä nykyisin elävän kasvilajiston mukaan. Edellä kuvaillun kaltainen luokittelu ei kuitenkaan käytännössä ole ongelmatonta, sillä aluevaihtelut eivät todellisessa elämässä ole tarkkarajaisia. Lisäksi suot vuorovaikuttavat jatkuvasti myös toistensa sekä muiden niitä ympäröivien ekosysteemien kanssa.³² Cajanderin luokittelujärjestelmää on kritisoitu myös sen tiiviistä kytköksestä suomalaiseen metsäteollisuuteen, jolloin erityisesti juuri soille tyypillisiä ominaisuuksia on saattanut jäädä huomiotta.³³

Soilla on maapallon elintärkeän hiilikierron kannalta keskeinen merkitys. Luonnontilassa ne toimivat sekä hiilen nieluina että tuottajina: yhteyttäessään niillä elävät kasvit siirtävät hiilidioksidin turpeeseen ja kasvien kuollessa tapahtuva hajoaminen taas vapauttaa hiilen takaisin ilmakehään. Turpeen hapettomista olosuhteista johtuvan hitaan hajoamisprosessin takia suo kuitenkin sitoo suurimman osan tästä hiilestä itseensä tuhansiksi vuosiksi, jolloin hiilitase jää ilmaston kannalta kokonaiskuvassa negatiiviseksi. Hiilikierron lisäksi suot toimivat eräänlaisina vedensuodattimina. Keväällä sulavedet virtaavat mineraalimailta, kuten

²⁸ Tuntematon suo -dokumenttielokuva 2022; Laurén 2006, 11; Turunen 2008, 67; Tanskanen 2000, 13.

²⁹ Virtanen 2008, 12–20.

³⁰ Lindholm 2013.

³¹ Tuntematon suo -dokumenttielokuva 2022.

³² Virtanen 2008, 18–19; Kaakinen, Aapala & Kokko 2008, 35–49.

³³ Lindholm 2013; Tanskanen 2000, 28.

hiekk- ja savialueilta soiden läpi vesistöihin, jolloin rehevöittävät liikaravinteet suodattuvat ja jäävät turpeeseen.³⁴

Biologisten näkökulmien lisäksi soita voidaan tarkastella myös maisematasolla. Sittenkin luonnontilaisten ja nykyään teollisuuden käyttöön valjastettujen soiden runsaslukuisuuden vuoksi ne muodostavat käytännössä merkittävän osan Suomen alueen luonnosta. Niitä ei silti useinkaan nähdä yhtä tärkeänä osana kansallisidentiteettiämme kuin vaikka metsiä tai järviä. Esimerkiksi yksikään vuonna 1990-luvulla valituista suomalaista kulttuuria ja luontoa ilmentävistä virallisista kansallismaisemista ei ole yksinomaan suo³⁵. Ristiriita on kiinnostava ja ilmentää hyvin mielikuvien voimaa sekä erityisesti maisemantutkimuksessa korostuvaa kulttuurin ja luonnon välistä vuorovaikutusta. Vaikka suot ovat reaali maailmassa mitä suomalaisinta luontoa, ne eivät kuitenkaan toimi erityisen hyvin kansallisromantiikan ja -identiteetin rakennuspalikoina, johon vaaditaan tietynlaista positiivisuutta, saavutettavuutta ja historiallista merkittävyyttä³⁶.

Soiden jäädessä maisema-arvokeskustelussa alakynteen, on niiden rooli yhteiskunnallisessa kehityksessä, teollisuudessa ja taloudessa kuitenkin merkittävä. Ihminen on kautta aikojen hyödyntänyt erilaisia luonnonvaroja, eivätkä suot ole tästä poikkeus. Varhaisimpia soista saatuja materiaaleja ovat olleet esimerkiksi punamulta ja rauta. Historiallisena aikana ennen teollistumista suominaeraaleja, kuten piitä, hyödynnettiin pienimuotoisesti esimerkiksi rakentamisessa sekä kaivosteollisuudessa. Turvetta taas poltettiin energiaksi tai käytettiin talojen eristeenä ja karjan kuivikkeena.³⁷ Luonnontilaisten soiden märät ja hapettomat olosuhteet kuitenkin rajoittivat merkittävästi itse alueiden hyötykäyttöä. Ratkaisuksi keksittiin soiden kuivaaminen, jonka avulla suot saatiin keskiajalta lähtien muokattua viljelykäyttöön sopiviksi ja lopulta ”puunkasvattamoiksi” metsätalouden tarpeisiin.³⁸ Varsinaiset soiden ojitukset aloitettiin 1800-luvulla – tavoitteina oli sekä työllistää kasvanutta väestöä että saada lisää tilaa ruuantuotannolle ja metsäteollisuudelle.³⁹ Ojittamalla vesi saadaan virtaamaan pois alueelta, jolloin märkä maa kuivuu niin, että kasvien juuret saavat tarpeeksi happea ja esimerkiksi puut pystyvät kasvamaan paremmin.⁴⁰

³⁴ Saarnio et al. 2008, 56–60.

³⁵ Syke 2026.

³⁶ Laurén 2006, 21.

³⁷ Lappalainen 2008, 87.

³⁸ Laurén 2006: 19.

³⁹ Päivänen 2009, 96.

⁴⁰ Saarnio et al. 2008, 60.

Järjestelmälliseksi ojitus muuttui metsätalouden kasvun ja teknologisen kehityksen myötä 1800–1900-lukujen vaihteessa, jolloin aiemmin yksityisestä ja pienimuotoisesta toiminnasta tuli metsäparannuslakien myötä valtion tukemaa ja laaja-alaista.⁴¹ 1960–70-lukuja voidaan pitää ojituksen kulta-aikana: sotien jälkeen soiden metsittämisestä tuli yksi tärkeimmistä jälleenrakennuksen, valtion talouden ja ajan hengen elementeistä. Samalla kohdattiin myös ensimmäiset globaalit energia- ja öljykriisit, jotka lisäsivät Suomessa omavaraisuuden painetta ja kiihdyttivät metsä- ja turvetuotantoa. Luonnontilaisten soiden uudisojitusta jatkettiin aina 1900-luvun loppupuolelle asti, kunnes ne ympäristösyistä lopetettiin.⁴² Nykypäivänä noin puolet Suomen alueen alkuperäisistä soista on ojitettu⁴³ ja täysin luonnontilaisia, häiriintymättömiä soita on olemassa enää vähän⁴⁴.

Soiden elintärkeä ekosysteemirooli ja toisaalta niiden laaja teollinen hyötykäyttö Suomessa ovat nostaneet ne nykypäivän kestävyyskriisikeskustelun keskiöön. Luontokato ja ilmastonmuutos ovat aikamme merkittävimmät globaalit uhat ja soiden muokkaamisella on tunnistettu olleen niihin merkittävä kiihdyttävä vaikutus. Metsätalouden ojitus taannuttaa aiemmin biodiversiteetiltään runsaita alueita yksipuolisemmiksi tai muuttaa ne täysin – suoviljely ja turvetuotanto taas hävittävät erilaiset suoekosysteemit kokonaan⁴⁵. Ilmastonmuutosta aiheuttavien kasvihuonekaasupäästöjen kannalta tilanne on monimutkaisempi, sillä teollisuussoiden päästösidoista on riippuvainen kasvillisuudesta, maaperästä ja ilmastosta. Joissain tapauksissa suot voivat ojituksen jälkeen toimia jopa entistä tehokkaampina hiilinieluinä sinne kasvaneen puuston lisääntyneen yhteyttämisen vuoksi ja sitoa myös aiempaa enemmän metaania. Eniten kasvihuoneilmiötä kiihdyttävän dityppioksidin tuotto kasvaa kuitenkin suon muokkaamisen seurauksena melkein aina räjähdysmäisesti. Monimutkaisista ja vaikeasti ennustettavista vaikutuksista johtuen soiden ojituksen ilmastovaikutusta on aina arvioitava päästöjen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta kokonaisuutena.⁴⁶

Samalla, kun soiden muokkaaminen teollisuuden tarpeisiin viime vuosisadan lopulla kasvoi eksponentiaalisesti, alkoivat myös toiminnasta aiheutuvat ympäristöongelmat konkretisoitua. Soiden kuivaaminen ojittamalla aiheutti esimerkiksi laajoja vesistöjä, maiseman ja

⁴¹ Tanskanen 2000, 23–27.

⁴² Saarnio et al. 2008, 51–52; Laurén 2006: 19–20; Aallonharjalle-podcast 2025.

⁴³ Tuntematon suo -dokumenttielokuva 2022

⁴⁴ Saarnio et al. 2008, 52.

⁴⁵ Kaakinen, Aapala & Kokko 2008, 35–39.

⁴⁶ Saarnio et al. 2008, 60–64.

kasvillisuuden muutoksia sekä lintujen pesimäympäristöjen katoamisia.⁴⁷ Ojituksen huippuvuodet 60- ja 70-luvuilla olivat sysäys myös suotutkimuksen ja -suojelun lisääntymiseen: laajoja luonnontilaisia soita sisältänyt kansallispuisto-ohjelma käynnistyi. Käytännössä suojelutyö eteni valtiollisella tasolla kuitenkin hitaasti ja jäi päätöksenteossa usein talousargumenttien alle. 1980–90 luvuilla vauhtiaan kiihdyttävä luonnonvarateollisuus joudutti entisestään erilaisten lakien ja suojeluohjelmien toimeenpanoa. Samalla täysin luonnontilaisten soiden uudisojittaminen lopulta päättyi.⁴⁸

1980-luvulta lähtien huomiota alettiin koskemattomien soiden lisäksi kiinnittämään myös jo muokattuihin kohteisiin – ennallistamiskeskustelu alkoi viritä. Ennallistamisen yleisenä päätavoitteena on ihmisen muokkaaman ekosysteemin palauttaminen toiminnaltaan ja rakenteeltaan mahdollisimman lähelle luonnontilaisen kaltaista. Soiden kontekstissa se tarkoittaa ainekierroltaan ja turvekertymältään tavanomaista ekosysteemiä, jolloin alueen vesitaso palautuu, lajisto elpyy ja hiilikierto siirtyy häiriintyneestä takaisin normaaliin rytmiin. Käytännössä ojitetun suon ennallistaminen merkitsee kaivettujen ojien täyttämistä ja patoamista niin, että niitä pitkin alueelta poistuva vesi lakkaa virtaamasta. Luonnostaan puuttomilla soilla voidaan ennallistamisprosesseja tukea myös kasvanutta puustoa poistamalla. Aluksi ennallistamista tehtiin valtion mailla käsivoimin, kunnes 90-luvulla toiminta koneellistui. Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa ennallistamisen monipuolisiin hyötyihin on kiinnitetty yhä enemmän huomiota ja toiminta on sekä laajentunut että omaksuttu myös yksityisille maille.⁴⁹

2000-luvulla soiden ekosysteemimerkityksen ymmärrys on kasvanut myös globaalilla tasolla ja se on lisännyt rahoitusta sekä kansainvälistä lainsäädäntöä. Tuorein aiheeseen liittyvä linjaus on vuodelta 2024, kun luontokadon pysäyttämiseen pyrkivä ennallistamisasetus astui voimaan Euroopan Unionissa. Soiden osalta se tarkoittaa ennallistamistoimia erityisesti sellaisilla alueilla, joiden ojitus on metsätalouden tavoitteisiin nähden epäonnistunut, eli puut eivät esimerkiksi olekaan kasvaneet toivotulla tavalla. Asetus on herättänyt runsaasti julkista keskustelua esimerkiksi Suomen laajamittaisesta vastuusta ja ennallistamisen aiheuttamista kustannuksista.⁵⁰ Lisäksi pohditaan, millaiseen lopputulokseen ennallistamisella lopulta pyritään: miten ”luonnontilainen” ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen kontekstissa

⁴⁷ Laurén 2006, 199.

⁴⁸ Kaakinen, Aapala & Kokko 2008, 52–53.; Kaakinen & Salminen 2008 112–119.

⁴⁹ Aapala, Sallantausta & Haapalehto 2008, 243–261.

⁵⁰ Frilander / Yle 21.5.2026.

määritellään. Ennallistamista on kyseenalaistettu myös ennalta arvaamattomien biologisten vaikutusten vuoksi – jälleen uusi ja radikaali ekosysteemimuutos saattaa hetkellisesti esimerkiksi lisätä ilmastopäästöjä. Vaihtoehdoksi ihmisen toteuttamille ennallistamistoimille on esitetty muun muassa soiden silleen jättämistä, jolloin ne villiintyisivät aikojen saatossa itseksensä ja luonnon omilla ehdoilla.⁵¹

2.3 Suot, kulttuuri ja taide

Villin vieraana -ennallistamistapahtumat olivat osa Baltic Circle -teatterifestivaalin ohjelmistoa, mikä asetti soiden ennallistamistoiminnan taidekehikseen. Luonnon ja ihmisen suhde on taiteessa ajaton teema, jota on käsitelty runsaasti eri aikakausina eri näkökulmista. Taide ja luonnontiede on silti aivan viime aikoihin asti nähty erityisesti länsimaisessa kulttuurissa toisistaan täysin irrallisina ja ajoittain jopa vastakkaisinakin aloina. Viime vuosisadan loppupuolelta lähtien kiinnostus menetelmien yhdistämiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on kuitenkin kasvanut.⁵²

Suon ja ennallistamisen tarkastelu taiteen työkaluin linkittyy pitkään ekokriittisen taiteen jatkumoon⁵³. Yleisen luonnonsuojelun kehityskaaren tavoin juontaa sekin juurensa sotien jälkeisiin 60–70-lukujen kasvuvuosiin, jolloin luonnonvarojen käyttö teollistuvassa, digitalisoituvassa ja globalisoituvassa maailmassa kiihtyi (ks. edellinen osio). Ympäristötaide on siitä lähtien ottanut useita erilaisia muotoja ja näyttäytynyt esimerkiksi kirjallisuutena, visuaalisena tai esittävänä taiteena, julkisen tilan taiteena, installaatioina ja yhteisötaiteena tai muotoiluna. Ekologisia aiheita on tarkasteltu eri tavoin: taiteella voidaan muun muassa ohjeistaa, visualisoida, mielikuvallistaa, aktivoida, käynnistää muutosta, kommentoida, tutkia tai ivata. Teokset käsittelevät tyypillisesti lukuisia erilaisia ympäristöhaasteita, kuten energiateollisuutta ja teknologiaa, kiertotaloutta, ilmastonmuutosta, kaaoksen ja monimutkaisuuden tunnetta tai yhteiskunnan rakenteita. Lisäksi teoksia kehystetään yleensä vielä jollakin lähestymistavalla, esimerkiksi konservoinnilla, suojelulla, ennallistamisella, ekosentrismillä, tai systeemijattelulla.⁵⁴

⁵¹ Tapio Palvelut Oy & Lamminen 2024, 148–151.

⁵² Clark et al. 2020.

⁵³ Välimäki & Torvinen 2014, 8–10.

⁵⁴ Weintraub 2012, Preface; Schematics/Indexes/Glossaries

Ekotaide nähdään usein globaalin kestävyyskriisin synnyttämänä reaktiona, joten sitä voidaan verrata esimerkiksi maailmansotien jälkeisestä ahdistuksesta kummunneeseen abstraktiin ekspressionismiin tai 60-luvun kulutuskulttuurista inspiroituneeseen pop-taiteeseen.⁵⁵

Yhteiskunnallisena peilinä ja kommentaattorina toimiminen onkin taiteelle ominaista: se ei ole niinkään kulttuuria, vaan valtakulttuurista eroava ja sen rakenteita kritisoiva vastaliike. Yksi taiteen määritelmistä on myös kulttuurin ja itseilmaisun muotona toimiminen, jonka kautta henkilökohtaisia tai yhteiskunnallisia tunteita, väitteitä, arvoja, uskomuksia, rakenteita ja tarkoitusperiä pyritään tuomaan näkyväksi. Vaikuttavan ja mieleenpainuvan taiteen tunnusmaisina ominaisuuksina voidaan pitää innovaatioiden synkronoimista aikaan: historiaan, nykyhetken yhteiskunnallisiin oloihin ja hiljattain käynnistyneisiin muutoksiin. Näiden perusteiden toteutuessa ”tavanomainen” puutarhanhoitokin – tai esimerkiksi tässä tutkimuksessa käsitelty suon ennallistaminen – voidaan nähdä taiteena.⁵⁶

Suot taidekontekstissa ei ole uusi ilmiö Suomessakaan: kotimaisessa ekotaiteessa suot ovat aikojen saatossa toimineet niin teosten aiheena kuin niiden tapahtumapaikkanakin. Muun muassa kirjallisuudessa, visuaalisissa taiteissa ja musiikissa suota on käsitelty Suomessa tyypillisesti henkisestä tai melankolisesta näkökulmasta: soihin on liitetty esimerkiksi mystiikkaa tai ne ovat toimineet surun ja menetyksen symboleina. 1800-luvun lopulla suot otettiin muun luonnon ohessa kansallisidentiteettitalkoisiin mukaan ja suomalainen sisu sekä raivaajahenki tiivistyivät suohon, kuokkaan ja Jussiin. Soiden ei kuitenkaan ajateltu edustavan sitä kauneinta ja ”suomalaisinta” kansallismaisemaa, jollaisiksi metsät, järvet ja jylhät kalliomaisemat luettiin.⁵⁷

Viime vuosikymmeninä soita on kansallisromantiikan lisäksi käsitelty kotimaisessa taiteessa jonkin verran myös ekokriittisestä näkökulmasta. Myös niiden herättämä aistimaailma ja muu elämyksellisyys on alkanut korostua.⁵⁸ 1990-luvun ohessa voidaan puhua jopa eräänlaisesta suoinnostuksesta, joka näkyi taiteessa erilaisina suon ekologisia ja suojelua korostavina tekoina. Taustalla vaikuttivat muun luonnonsuojeluliikkeen tapaan teollistumisen lisääntyneet vaikutukset esteettiseen ympäristöön. Samalla soiden vapaa-ajan käyttö, kuten ulkoilu ja marjastaminen vaikeutuivat.⁵⁹

⁵⁵ Weintraub 2012, xiv.

⁵⁶ Weintraub 2012, 4–5.

⁵⁷ Laurén 2008, 272–278; Laurén 2006, 44–60.

⁵⁸ Laurén 2008, 272–278; Laurén 2006, 60.

⁵⁹ Laurén 2006, 21–23.

Taiteen lisäksi suot liittyvät Suomessa olennaisesti myös kansanperinteeseen – esimerkiksi Kalevalassa maailma syntyy suosta. Niihin on viitattu myös eräänlaisina puolimaailmoina ja kuolemanpaikkoina ja sananlaskut ovat varoittaneet muun muassa virvatulista ja suonsilmäkkeistä. Taruissa soiden omalaatuinen asema vesistön ja metsän välissä korostuu: ne ovat kosteita ja upottavia paikkoja, jotka ovat vaikeasti hallittavissa ja joiden yli on hankala kulkea.⁶⁰ Soihin liitetyt mielikuvat ovatkin yleisesti usein mystisiä tai kielteisiä.⁶¹

Villin vieraana -ennallistamistapahtumissa eräs taiteellinen tutkija halusi äänittää ojissa virranneen veden äänen muutoksia hydromikrofonilla. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

Villin vieraana -hanke asettuu saumattomasti kansainväliseen ja kotimaiseen ekotaide- ja suokulttuurijatkumoon, mutta samalla se on taidekehystyksen lisäksi myös taide- ja ympäristötoimijoiden välinen aktiivinen yhteistyö. Toimintamuoto, jossa taide ja tiede nähdään tasavertaisina, on yleistynyt vasta viime aikoina, sillä aiemmin taide on toiminut pikemminkin tieteen visuaalistajana⁶². Monipuoliset ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutukset ovat kuitenkin johdattaneet tutkijat etsimään haasteisiin myös monipuolisia vastauksia. Taiteen arvo on muun muassa sen mahdollisuuksissa löytää erityisesti paikallisten ekologisten kestävyysaasteiden sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia. Taidemenetelmien vahvuus on lisäksi monimutkaisten aiheiden viestinnässä: tarinankerronnassa, näkyväksi

⁶⁰ Laaksonen 2008, 266–271; Laurén 2006, 36–43.

⁶¹ Tanskanen 2000, 19–23.

⁶² Levy 2024, 2.

tekemisessä ja ymmärryksen lisäämisessä.⁶³ Syvemmällä taustalla taidetta ja luonnonsuojelua ohjaavat samanlaiset arvot, joiden pohjalle molempia osapuolia hyödyttävää yhteistyötä on helppo rakentaa.⁶⁴

2.4 Luontosuhde – käsite ja tutkimus

Soiden, ennallistamisen ja ympäristötaiteen lisäksi luontosuhde on yksi työni keskeisimmistä aiheista. Sen tutkimus on lisääntynyt erityisesti 2010-luvulla usealla eri alalla, jolloin positiivinen näyttö luontoyhteyden hyvinvointivaikutuksista on noussut yhä vahvemmin esiin. Tutkijoita kiinnostavat lisäksi luontosuhteen tutkimisen mahdollisuudet kestävyysaasteiden taklaamisessa.⁶⁵ Käsitteenä luontosuhde on laaja ja sitä voidaan humanistisissa tieteissä luonnehtia eri yhteyksissä eri tavoin. Erot riippuvat siitä, miten sana luonto määritellään, mitä näkökulmaa painotetaan, ja miten ihmisen rooli suhteessa luontoon nähdään.

Luontosuhteita tutkivia humanistisia tieteitä ovat maisemantutkimuksen lisäksi esimerkiksi sosiologia, kasvatustiede, psykologia, filosofia ja estetiikka. Ympäristösosiologia ajattelee luontosuhteen yhteiskunnallisena sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä, ja on kiinnostunut luontokäsityksien syntyprosesseista sekä luonnon eri merkityksistä. Sosiologinen luontosuhde on usein historiallinen, paikallinen ja poliittinen.⁶⁶ Ympäristökasvatustiede kiinnittää huomion ihmisen rooliin, ja luontosuhteen määrittely riippuu siitä, nähdäänkö ihminen osana luontoa vai ei.⁶⁷ Ympäristöpsykologia ja -filosofia tutkivat luontosuhdetta eletyn ympäristön näkökulmasta ja kiinnostuksenkohteina ovat ihmisen arvot, asenteet sekä suhteisuus. Fokus voi yhteisöjen ja suurten linjojen sijaan olla myös yksilössä.⁶⁸ Ympäristöesteetikot ovat niinkin kiinnostuneet yksilöstä, mutta tutkivat esimerkiksi fyysisistä ja psyykkistä luontokokemusta sekä luontomielikuvien rakentumisen prosesseja.⁶⁹

Maisemantutkimuksessa ihmisen ja luonnon välinen suhde on yksi keskeisimmistä tutkimuskohteista. Aihetta on perinteisesti tarkasteltu erityisesti filosofisesta tai luonnonsuojelullisesta näkökulmasta. Nämä kaksi suuntausta pysyivät kuitenkin toisistaan

⁶³ Clark et al. 2020; Levy 2024.

⁶⁴ Jarić et al. 2025

⁶⁵ Ives et al. 2017, 106.

⁶⁶ Valkonen 2010, 29–31.

⁶⁷ Willamo 2010, 36–41.

⁶⁸ Suomela & Tani 2004, 45–50.

⁶⁹ Rannisto 2004, 29–30.

melko erillisinä aina viime vuosisadan loppupuolelle asti, kunnes yhä nopeatempoisempien ja laajempien ihmisen aiheuttamien maisemanmuutosten myötä näkökulmien välillä vallinneet rajanvedot alkoivat hälvetä. Lisäksi akateemisen kentän yleinen kiinnostus monialaisuutta ja suhteellisuutta kohtaan vaikutti taustalla.⁷⁰

Edellä kuvatuista näkökulmaeroista huolimatta eri tieteillä on yhteneväinen käsitys luontosuhteesta kerroksellisena ja aika-paikka-riippuvaisena. Tällöin keskeiseksi kysymykseksi nousee luonnon ja ihmisen välinen raja ja se, onko sitä. Länsimainen luontosuhde on antiikista lähtien rakentunut luonnon ja kulttuurin erottamiselle, mutta vasta keskiajalla kristinuskon nousun myötä asetelmasta alkoi muodostua aiempaa hierarkkisempi. Tieteen menetelmien kehittyminen johti haluun ymmärtää luontoa, jotta sen hyödyntämisestä tulisi yhä nopeammin teknologisesti kehittyvässä ja kansainvälistyvässä maailmassa tehokkaampaa. Teollistuvassa läntisessä maailmassa luonto alkoi lopulta merkitä edistysajattelun mukaan joko ihmisen resurssia tai romantiikan näkökulmasta museoitavaa suojelukohdetta. Luonto siirtyi mielikuvien tasolla erilleen ihmisistä, vaikka samalla yhteiskunnat olivat aikojen saatossa rakentuneet sen varaan.⁷¹ Nykyisen käsityksen mukaan juuri tämä länsimaisen luontosuhteen kognitiivinen dissonanssi on yksi merkittävimmistä syistä kestävyyskriisin taustalla – olemme tottuneet maapallon resursseja ylikuluttavaan elintason, jonka laaja-alaisia seurauksia emme luonnon etäisyydestä johtuen konkreettisesti täysin hahmota.⁷² Viime aikoina luontosuhdetutkimuksessa onkin yleistynyt tavoite nähdä luonto ja ihminen jälleen tasavertaisena, toisiinsa kietoutuneena kudelmanä. Tällöin selkeää eroa ei niiden välillä voi enää tehdä, vaan molemmat toimijat vaikuttavat aktiivisesti toisiinsa⁷³.

Luontosuhdetutkimus on yleistynyt usealla eri tieteenalalla erityisesti 1980-luvulta lähtien ja se voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri pääluokkaan: ihmismielen psykologiaan, paikkasuhteeseen ja luontokokemukseen. Ensimmäinen edustaa erityisesti ihmistieteitä, kuten psykologiaa ja käyttäytymistieteitä. Paikkasuhdetta yhteiskunnallisella ja kvantitatiivisella tasolla tarkastelevat toisessa luokassa muun muassa ympäristösosiologia ja humanistinen maantiede. Yksilöllisestä kokemuksesta kiinnostuneita, eli kolmannen kategorian alle kuuluvia tieteitä taas ovat esimerkiksi fenomenologia ja antropologia.⁷⁴ Oma tutkimukseni

⁷⁰ Antrop 2019, 1–9.

⁷¹ Valkonen 2010, 31–38.

⁷² Creutzig et al. 2022, 501–573.

⁷³ Rannisto 2004, 24.

⁷⁴ Ives et al. 2017

resonoi erityisesti tämän viimeisimmän, kokemuksesta kiinnostuneen luontosuhdediskurssin kanssa.

Kotimaisessa maisemantutkimuksen ja kulttuurisen luontotutkimuksen kentässä luontosuhdetta on tutkittu jonkin verran. Esimerkiksi Kirsi Laufen käsittelee teoksessaan *Suosilla ja sydämellä* (2006) kulttuurisen luontosuhteen ilmenemistä kirjoitetuissa suokertomuksissa. Tutkimus tavoittelee ympäristöasioiden kokonaisvaltaista ymmärrystä yhdistämällä maisemantutkimukseen esimerkiksi tulkitsevaa antropologiaa. Laurénin mukaan yksilöllisten ympäristökäsitysten tutkiminen on globaalien ongelmien ratkaisemisessa tärkeää.⁷⁵ Saman argumentin mukaan myös oma tutkimukseni on mikroperspektiivistä huolimatta isossa kuvassa merkityksellisen. Luontosuhdetta on tutkinut myös esimerkiksi Laura Puolamäki, joka käsittelee väitöskirjassaan *Kätkeyty maisema – Arkitieto lähiympäristön kohtaamisessa* (2020) maisemäkäsityksen muotoutumista. Puolamäki tarkastelee erilaisen tiedon kautta syntyviä käsityksiä: näkyvää, eli virallisten tiedon muokkaamaa maisemaa sekä kätkeytyä, henkilökohtaisten arvojen ja kokemusten värittämää paikallista maisemaa. Puolamäen tavoin näen maiseman tässä tutkimuksessa relationaalisenä, toimijoiden suhteissa syntyvänä. Luontosuhde on siis dynaaminen, ajassa ja paikassa muokkautuva kokonaisuus, joka rakentuu erilaisista tunteista, arvoista ja kokemuksista muotoutuneen tiedon päälle.⁷⁶ Palaan Puolamäen käyttämään vuorovaikutuksen maiseman käsitteeseen tarkemmin luvussa 5.

Luontosuhteeseen viitataan myös muun muassa humanistisen maantieteen puolella. Esimerkiksi kulttuurimaantieteilijä Minna Tanskanen tutkii väitöskirjassaan *Näkyvän takana* (2000) metsäojitetun suomalaisen muutoksia 1900-luvun laajamittaisten teollisten maastonmuokkauksen seurauksena ja tuo esiin yhteiskunnallisia, historiallisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia muutosten takana.⁷⁷ Laurénin ja Puolamäen tapaan Tanskanen maisemäkäsitys on kerroksellinen ja relationaalinen, eikä rakennu ainoastaan visuaalisten ja käsinkosketeltavien elementtien varaan, vaan muodostuu myös kokemusten ja mielikuvien kautta. Luontoa kulttuurin näkökulmasta tarkastelee myös maisemantutkija Ilona Hankonen väitöskirjassaan *Ihmisiä metsässä: luonto kulttuuriympäristökysymyksenä* (2021). Hänen mukaansa muodostamme ympäristöstämme merkityksellisiä kulttuurisia tiloja, jotka

⁷⁵ Laurén 2006, 11.

⁷⁶ Puolamäki 2020, 22–23.

⁷⁷ Tanskanen 2000.

rakentuvat kokemusten, muistojen ja affektiivisuuden, eli tunneaistimusten päälle.⁷⁸

Hankosen affektiivinen metsä resonoi oman tutkimukseni relationaalisen ontologian kanssa.

Pitkän yhteiskunnallisen historian sekä viime aikoina lisääntyneen akateemisen kiinnostuksen lisäksi luontosuhde-käsite on kohdannut myös kritiikkiä, joka liittyy sen sisältämään perusoletukseen luonnon toiseudesta ja vuorovaikutuksen vapaavalintaisuudesta. Käytännössä ihminen on kaiken muun olevan tavoin osa luontoa.⁷⁹ Luontosuhteella voidaan tämän logiikan perusteella viitata siis suhteeseen omaan itseemme – tällöin länsimaiselle kulttuurille tyypillinen luonnosta etäännyminen merkitsisi siis myös yhden itsemme ulottuvuuden pois sulkemista. Aivan viime aikoina luontosuhteen ja ihmisen hyvinvoinnin yhteyteen onkin herätty laajemmin myös sosiaali- ja terveystieteissä: esimerkiksi vuonna 2026 käynnistyvässä tulevaisuuskeskus Sitran johtamassa sote- ja ympäristötoimijoiden luontoterveysohjelmassa pyritään vahvistamaan hoitoalan ammattilaisten luontotietämystä ja sitä kautta lisäämään luonnossa olemisesta syntyviä terveyshyötyjä⁸⁰.

Omassa tutkimuksessani luontosuhde on tässä osiossa käsiteltyjen näkökulmien mukaisesti aiempiin kokemuksiin perustuva, eli fenomenologinen sekä suhteissa muotoutuva, eli relationaalinen. Tämänkaltainen asetelma korostuu myös aineistossani, jossa luontosuhde näyttäytyy alati muokkautuvana, kerroksellisena ja reaktiivisena ilmiönä. Luvussa 4 tuon analyysin kautta ilmi esimerkkejä, jotka tukevat tällaista luontosuhteen määritelmää. Luvussa 5 syvennän löydöksiäni ja asetan valitsemaani teoreettiseen viitekehykseen, eli relationaalisen ontologian, relationaalisen maisemäkäsityksen sekä vernakularisaation kontekstiin.

2.5 Relationaalisuus, toimijaverkko ja tiedon välittyminen

Ympäristö opitaan vuorovaikutuksessa sen kanssa. Tämä on keskeinen relationaalisen ontologian ajatus, jonka mukaan todellisuus syntyy toimijoiden välisissä suhteissa.

Ontologialla tarkastellaan filosofista kysymystä olemassaolon ja todellisuuden ytimistä⁸¹.

Siksi se sopii erilaisten maailmankatsomusten ja käsitysten, kuten luontosuhteiden tutkimukseen.

⁷⁸ Hankonen 2021.

⁷⁹ Kaihovaara 2019, 7–11.

⁸⁰ Jantunen 10.11.2025

⁸¹ Crotty 1998, 10–11.

Villin vieraana -tapahtumissa ennallistajat sisäistivät aineiston perusteella uutta tietoa suosta erityisesti ennallistamisen kautta, eli työskentelemällä luonnossa fyysisesti. Brittiläinen antropologi Tim Ingold on tunnettu relationalisti ja puhuu muun muassa teoksessaan *Being Alive – Essays on Movement, Knowledge and Description* (2011) ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksellisesta suhteesta ja perustelee, miksi kehollinen oleminen luonnossa on sen ymmärtämisen ja säilymisen kannalta tärkeää. Ingold näkee todellisuuden viivamaisten olentojen kudelman – viivat edustavat rajattomuutta, dynaamisuutta ja toimintaa, jolloin olennoista tulee alati muuttuvia ja toisiinsa reagoivia toimijoita. Ingoldin todellisuus rakentuu lopulta viivojen kietoutumiksi, eli yhdessä alati muotoutuvaksi ja dynaamiseksi kokonaisuudeksi.⁸²

Ajatus rinnastuu ranskalaisen filosofin ja antropologin Bruno Latourin toimijaverkkoteoriaan (Actor-Network-Theory, ANT), jonka mukaan todellisuus koostuu elollisten ja ei-elollisten toimijoiden verkostoista, joissa toimijuus voi ihmisten lisäksi olla myös esimerkiksi esineillä, teksteillä, instituutioilla ja algoritmeilla – tai vaikka suolla.⁸³ Toimijuus määritellään esimerkiksi sosiologiassa kyvyksi toimia ja vaikuttaa tapahtumien kulkuun ja se voidaan siksi nähdä myös valtana. Myös vapaaehtoisuus kuuluu olennaisesti toimijuuteen – toimijalla tulee myös olla vapaus toimimattomuuteen niin halutessaan.⁸⁴ Lisäksi toimijuus aikasidonnaista: se perustuu menneisyyden tietoon, tulevaisuuden mielikuviin ja nykyisyyden kykyyn yhdistää kaksi edellistä kyseisellä hetkellä oleviin mahdollisuuksiin⁸⁵.

Tim Ingold kritisoi Latourin toimijaverkkoteorian muuntuneen aikojen saatossa ja erilaisten tulkintojen kautta liian toimijakeskeiseksi. Hänen näkökulmastaan toimijuus perustuu erityisesti aktiiviseen tekemiseen – toiminnan tärkeyden unohtuessa toimijat jäävät toisistaan irrallisiksi pisteiksi, eikä relationaalisuus toteudu.⁸⁶ Vaihtoehtoiseksi näkökulmaksi hän ehdottaa juuri aiemmin kuvattua vuorovaikutuksellisten viivojen kudelman, joka resonoi ANT:n sijaan paremmin myös oman tutkimukseni kanssa: aineistosta esiin nousevat ennallistamisen merkittävimmät vaikutukset selittyvät pitkälti juuri aktiivisen toiminnan, eli käsin tehdyn työn tuottamien konkreettisten aistimusten ja kokemusten kautta.

⁸² Ingold 2011, 63–70.

⁸³ Latour 2005.

⁸⁴ Giddens 1984, 5–9.

⁸⁵ Emirbayer & Mische 1998, 962–964.

⁸⁶ Ingold 2011, 64, 85–86

Maisemantutkimuksessa relationaalisuus näyttäytyy esimerkiksi maisemäkäsitysten syntyä ja fenomenologisuutta tarkastellessa. Brittiläinen kulttuurinen maantieteilijä John Wylie kirjoittaa maiseman tekemisestä (landscaping), jossa maisema muotoutuu suhteiden ja olemisen kautta.⁸⁷ Wylie kritisoi erityisesti näköaistia korostavaa länsimaista kulttuuria ja argumentoi, että kokemuksellisesta näkökulmasta maisema ei ole pelkästään visuaalinen, vaan myös kehollinen. Samalla hän ottaa kantaa perinteiseen luonnon ja kulttuurin kahtiajakoon ja osoittaa, etteivät kyseiset ulottuvuudet ole toisistaan riippumattomia, vaan sidoksissa ja sisäkkäin sekä jakaa fenomenologisen käsityksen kulttuurista erilaisten merkitysten ja symbolien dynaamisena kerrostumana.⁸⁸

Kotimaisessa maisemantutkimuksen kentässä muun muassa Laura Puolamäki tutkii pohjaa relationaalisen maiseman käsitteensä Latourin toimijaverkkoteoriaan. Maisema ei siis ole pelkästään fyysinen näkymä tai kulttuurinen representaatio, vaan luontosuhteen tapaan alati suhteissa rakentuva toimijoiden verkosto. Puolamäen tutkimuksessa on yhteyksiä myös Tim Ingoldin näkemyksiin toiminnan tärkeydestä erityisesti henkilökohtaisen maisemasuhteen syntyisessä: tieto muodostuu maisemassa aikaa viettämällä ja sen kanssa toimimalla. Puolamäki kirjoittaa myös erityyppisistä maisemaan liitetystä tiedoista ja niiden välisistä suhteista: näkyvä maisema perustuu viralliseen ja yleisesti hyväksytyyn tietoon, kun taas kätkeyty maisema on henkilökohtaisempi ja kokemuksellisempi. Näiden kahden erilaisen maisemäkäsityksen väliin syntyy vuorovaikutuksen maisema, jonka läpi erilaiset tiedot kohtaavat ja virtaavat – aivan kuten Villin vieraana -ennallistamistapahtumissa.

Yleisellä tasolla relationaalisuus haastaa länsimaista käsitystä kahtiajaosta luonnon ja ihmisen välillä⁸⁹. Suhteiden korostaminen, toimijaverkot ja luonto-ihminen-vastakkainasettelun purkaminen resonoivat humanististen tieteiden lisäksi myös sellaisten posthumanististen näkemysten kanssa, jotka kiinnittävät huomiota ihmisen, teknologian ja luonnon vuorovaikutukseen. Samalla keskustelu vie usein toimijuuden kautta valtarakenteisiin ja esimerkiksi feministisiin teorioihin. Muun muassa amerikkalainen fyysikko, tieteenfilosofi ja feministi Karen Barad puhuu sellaisesta toimijuudesta, joka syntyy suhteissa – toimijat eivät siis astu toimijaverkkoihin olemassa olevina, vaan muodostuvat toiminnan kautta. Baradilaista ontologiaa kuvaa esimerkiksi intra-action-käsite, joka merkitsee toimijoiden

⁸⁷ Wylie 2007, 24, 192–194.

⁸⁸ Wylie 2007, 138–179.

⁸⁹ Latour & Suikkanen 1991/2006, 13–25; Wylie 2007, 193–194.

yhdessä muovautumista.⁹⁰ Amerikkalainen teknologian ja feminismin tutkija Donna Haraway tunnetaan muun muassa yhdessä tekeytymisen (’becoming-with’, ’making-with’ ja ’sympoiesis’) -teorioistaan, joiden kautta hän todistaa maailman rakentuvan monilajisissa jaetun toimijuuden suhteissa⁹¹. Posthumanistinen relationaalinen näkökulma on viime aikoina korostunut myös suomalaisessa taidekentässä ja sitä käytetään esimerkiksi länsimaisen luontosuhteen kriittiseen tarkasteluun⁹².

Selitän tässä tutkimuksessa suotiedon liikkumista ennallistamisen kautta syntyneissä toimijoiden vuorovaikutustilanteissa relationaalisen ontologian lisäksi vernakularisaatioteoriolla, eli ”kansankieleistämisellä”. Sillä tarkoitetaan tiedon välittymisen prosessia, jossa konsepti selittyy toimijalta toiselle kummankin lähtökohtien kautta ymmärrettävässä muodossa. Amerikkalainen antropologi Sally Engle Merry on käyttänyt käsitettä esimerkiksi tutkiessaan globaalin ihmisoikeuslainsäädännön jalkautumista ruohonjuuritasolle.⁹³ Vernakularisaatiolla on alun perin viitattu kielitieteissä Euroopan eri kielten kehittymiseen latinasta⁹⁴, mutta Engle Merryyn tapaan sovellan teoriaa, katson sitä maisemantutkimuksen kontekstissa ja pyrin sen avulla tarkastelemaan mitä ennallistamisen vaikutusten taustalla tapahtui. Toisin kuin Engle Merryyn työssä, oman tutkimukseni toimijaverkko – tai viivojen kudelma Ingoldia mukailen – ei ole ihmisoikeustoimijoiden tapaan hierarkkinen, vaan tasavertainen. En siis näe suotiedon vernakularisaatiota ylhäältä alas valuvana, vaan ennemminkin toimijalta toiselle horisontaalisesti ennallistamisen kautta kulkeutuvana.

⁹⁰ Esim. Barad 2007.

⁹¹ Esim. Donna Haraway 2016.

⁹² Nissinen / Yle Kulttuuricocktail 3.2.2022.

⁹³ Engle Merry 2006a.

⁹⁴ Engle Merry 2006a, 219.

3 Aineistot ja menetelmät – laadullinen ja aineistolähtöinen tapaustutkimus

Tutkimusotteeni on laadullinen ja aineistolähtöinen. Humanistisille aloille tyypillisen laadullisen tutkimuksen tavoitteina on pyrkiä tulkitsemaan yksittäisiä ilmiöitä, asettaa ne laajempiin viitekehyksiin ja sitä kautta ymmärtää kokonaisvaltaisemmin erilaisia näkökulmia⁹⁵. Aineisto on usein ei-numeraalista ja sitä tulkitaan sekä mahdollisimman ennako-oletuksettomasti että hermeneuttisesti, eli jatkuvaa vuoropuhelua yksittäisten tulkintojen ja kokonaisuuden välillä käyden. Tämä on ominaista myös induktiiviselle, eli aineistolähtöiselle tutkimukselle, jossa etukäteen valittua teoriaa ei osoiteta todeksi aineiston avulla, vaan päinvastoin – teorian tarkoitus on syventää aineistosta esiin nousseita asioita.⁹⁶

Tutkimusstrategianani toimii lisäksi tapaustutkimus. Myös se on usein laadullisessa tutkimuksessa käytetty lähestymistapa, joka pyrkii yhtä tai useampaa tapausta tarkastelemalla tuottamaan valittuihin tutkimusongelmiin yleistettävissä olevia ratkaisuja. Sen avulla vastataan esimerkiksi sellaisiin kysymyksiin, kuten miten, miksi ja mitä voimme tutkimuksen tuloksista oppia.⁹⁷ Tapaustutkimusta käytetään varsinkin humanistisissa tieteissä ja se on tuttu strategia etenkin sosiologiassa, etnografiassa ja antropologiassa. Tilastollinen, määrälliseen aineistoon ja useisiin tapauksiin perustuva tutkimus nähdään usein sen vastakohtana.⁹⁸

Oman tapaustutkimukseni aineisto on kerätty haastattelemalla. Se on Suomessa tavanomainen laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä, jonka kautta päästään käsiksi siihen, mitä haastateltavat henkilöt ajattelevat tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Haastattelu on yleensä tutkijan aloitteesta syntyvä vuorovaikutustilanne, jossa sekä haastattelija että haastateltava vaikuttavat toinen toisiinsa. Haastattelu kuitenkin eroaa tavallisesta keskustelusta, sillä se on ennalta suunniteltu ja pääosin haastattelijan toimesta fasilitoitu. Tyyli määräytyy kysymysten muotoilun ja haastattelun rungon joustavuuden perusteella: strukturoitu haastattelu pysyy tiukasti samanlaisissa kysymyksenasetteluissa ja -järjestyksessä haastattelusta toiseen, kun taas avoin haastattelu on muodoltaan vapaampi ja keskustelunomaisempi.⁹⁹

⁹⁵ Hirsijärvi & Hurme 2008, 21–22.

⁹⁶ Eskola & Suoranta 2014, 13–20.

⁹⁷ Laine et al. 2007/2015, 9–10; Peltola 2007/2015, 110–112; Eriksson & Koistinen 2014, 4–7.

⁹⁸ Laine et al. 2007/2015, 12–16.

⁹⁹ Hirsijärvi & Hurme 2008, 34–25, 43; Eskola & Suoranta 2014, 86.

3.1 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Tämän laadullisen tapaustutkimuksen aineisto koostuu kymmenestä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, jotka on toteutettu syksyllä 2025 videopuheluin Zoom-ohjelmiston välityksellä. Haastateltavat olivat vuosina 2021–2024 joko yhden tai useamman kerran Villin vieraana -ennallistamistapahtumiin osallistuneita henkilöitä tai kyseisten tapahtuman järjestäjiä.

Teemahaastattelu on laadullisessa tutkimuksessa yleinen kokemusten tutkimiseen käytetty aineistonkeruumenetelmä, sillä se mahdollistaa melko vapaamuotoisen keskustelun ja antaa haastateltavalle mahdollisuuden kuvailla käsityksiään ilmiöstä sellaisenaan¹⁰⁰. Oman tutkimukseni kohteena ovat ennallistajien kokemat käsin tehdyn suon ennallistamisen vaikutukset heidän luontosuhteisiinsa sekä ajatukset taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyöstä. Haastattelu sopii aineistonkeruun metodiksi erityisesti juuri silloin, kun vastaaja on tutkitun ilmiön subjekti, tavoitteena on syventää tietoja sekä saada perusteluja ja oletetaan, että vastausten kirjo voi olla laaja¹⁰¹. Puolistrukturoitu haastattelutyylisi sopii tarkoituksiini parhaiten, sillä pyrin mahdollisimman laaja-alaiseen ja vapaamuotoiseen keskusteluun. Tällöin haastateltavalla on paljon tilaa omalle ajattelulle ilman tutkijan tai kysymyksien aiheuttamaa vahvaa ohjausta¹⁰².

Olin haastateltaviini aluksi yhteydessä kirjallisesti sähköpostilla ja tiedustelin halukkuutta osallistumiseen sekä kerroin avoimesti tutkimuksen tavoitteista ja haastatteluiden käyttötarkoituksesta. Haastateltavat saivat näin tarvittavat perustiedot vapaaehtoisen osallistumispäätöksen tekemiseen¹⁰³. Haastattelun toteutuksesta ja aikataulusta sovittuamme lähetin haastatelluille etukäteen tietosuojailmoituksen, jossa kerroin henkilötietojen säilytyksestä ja tutkimuksen julkaisuun liittyvistä asioista. Siinä sovimme esimerkiksi, että haastateltavien ammatti- ja koulutustiedot voidaan julkaista, jos niillä on tulosten kannalta merkitystä. Haastateltavat saivat hyvän tutkimusetiikan mukaisesti etukäteen itselleen myös haastattelurunon¹⁰⁴, josta kävivät ilmi tulevan keskustelun etenemissuunnitelma sekä teemat, joita tulisimme käsittelemään. Teemahaastatteluille aihepiirien etukäteen määrittely on

¹⁰⁰ Eskola & Suoranta 2014, 88.

¹⁰¹ Hirsijärvi & Hurme 2008: 34–35.

¹⁰² Laine 2018, 39–41.

¹⁰³ Hirsijärvi & Hurme 2008, 20; Eskola & Suoranta 2014, 94.

¹⁰⁴ Liite 1.

tyypillistä, mutta kysymysten muoto ja järjestys on joustava. Lisäksi aiheiden laajuus voi vaihdella keskustelujen luonnollisen etenemisen myötä.¹⁰⁵

Haastattelujen aluksi haastateltavat esittelivät vapaamuotoisesti itsensä ja kertoivat muun muassa koulutus- ja työtaustastaan. Tarkoitukseni oli näiden perustietojen kautta hahmottaa, oliko heillä merkittävää, luontosuhteisiin vaikuttavaa tietoa soista ja ennallistamisesta ennen Villin Vieraana -tapahtumiin osallistumista. Seuraavaksi keskustelimme luonnosta ja siihen liittyvistä mielikuvista sekä kokemuksista yleisesti, jonka jälkeen keskityimme erityisesti suohon ja luonnonsuojeluun ja pyrimme muistelemaan aikaa ennen Villin vieraana -tapahtumia. Sitten tarkensimme haastateltavien rooleja tapahtumissa, jonka kautta siirryimme käsittelemään itse ennallistamista kokemuksena sekä siitä juontuneita vaikutuksia. Lopuksi haastateltavat pohtivat taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyötä tutkimukseni kontekstissa ja kertoivat lisäksi laajemminkin näkemyksistään taide-tiede-rajapinnasta.

Tutkimukseni aineisto perustuu laadulliselle haastattelututkimukselle tyypillisesti vastaajien subjektiivisiin kertomuksiin. Aineistoni ei siis peilaa todellisuutta vääristelemättä, vaan pikemminkin muodostaa siitä eri versioita¹⁰⁶ ja resonoi fenomenologisen kokemuksen kerroksellisen luonteen kanssa¹⁰⁷. Haastateltujen henkilökohtaiset näkemykset ja niitä värittävät tunteet sekä arvot rakentuvat fenomenologian periaatteiden mukaisesti erilaisista yhteisössä tuotetuista merkityksistä – kulttuureista¹⁰⁸. Lisäksi käytetyn kielen merkitys korostuu: sävy tai sanavalinnat voivat antaa tärkeää lisätietoa tutkittavasta ilmiöstä ja haastateltavan suhteesta siihen.

Haastatteluissa jaetut menneisyyden tapahtumia käsittelevät kertomukset perustuvat haastateltujen muistiin ja siksi tutkimustani voidaan tarkastella fenomenologian lisäksi myös muistitiedon kontekstissa. Muistelu luo menneestä rakennelman, johon myös kertomuksen hetki, eli haastattelutilanne vaikuttaa¹⁰⁹: vastaukset rakentuvat yhdessä haastattelijan ja haastateltavan välisessä vuorovaikutuksessa¹¹⁰. Esimerkiksi kysymyksenasetteluni sekä oma fasilitointitapani ovat saattaneet ohjata ja rajata vastauksia jonkin verran¹¹¹. Siksi on hyvä

¹⁰⁵ Eskola & Suoranta 2014, 87.

¹⁰⁶ Eskola & Suoranta 2014, 138–139.

¹⁰⁷ Eskola & Suoranta 2014, 22–24.

¹⁰⁸ Laine 2018, 30–32.

¹⁰⁹ Laurén 2006, 29, 83.

¹¹⁰ Hirsijärvi & Hurme 2008, 50.

¹¹¹ Laine 2018, 39–41.

kiinnittää huomiota myös tutkijan ja haastateltavan väliseen suhteeseen: tutkimukseeni osallistuneet kymmenen henkilöä ovat kaikki minulle jollain tapaa ennestään tuttuja työelämästäni, ja osan tunnen lisäksi vapaa-ajan kautta ystävinä. Olemassa olevien suhteiden vuoksi välillämme oli siis jo haastatteluihin ryhtyessä luottamusta, joka on yksi onnistuneen haastattelututkimuksen kriteereistä¹¹². Toisaalta yhteinen historiamme saattoi vaikuttaa esimerkiksi haastateltavien käyttämään kieleen, jaettuun tietoon ja siihen, mitä he jättivät kertomatta.

Kokonaisuudessaan tutkimukseni aineisto voidaan siis nähdä subjektiivisten tarinoiden ja muistojen kerrostumana, jonka tasot muodostuvat erilaisten maailmankatsomusten, kokemusten ja kielen päälle, ja johon haastattelutilanne sekä sen taustalla olevat suhteet viime kädessä vaikuttavat. Voiko aineistoni siis todella kertoa mitään aidosta ja konkreettisesta todellisuudesta? Konstruktionistisen kielikäsitteilyn mukaan tällainen absoluuttisen totuuden pohtiminen on turhaa, sillä todellisuus itsessään perustuu joka tapauksessa myös akateemisen tutkimuksen ulkopuolella tulkintojen ja representaatioiden suhteisiin¹¹³. Aineistoni siis ainoastaan heijastelee todellista elämää, josta myös minä tutkijana tulkintoja tekemällä muodostan oman totuuteni.

Tutkimukseni tulosten pätevyyttä voidaan tarkastella myös tutkimuskysymysteni näkökulman kautta: tutkimuksen kohteena on haastateltujen subjektiivinen kokemus ennallistamisen vaikutuksesta ja taide-tiede-yhteistyöstä. Tällöin tulosten mahdollinen heterogeenisuus tai ristiriitaisuus ei muodostu ongelmaksi. Fenomenologisen todellisuuskäsitteilyn mukaan yksilön kokemus heijastaa joka tapauksessa yhteisöä ja yksityistapaus kaikessa moninaisuudessaan voi siksi olla ainakin jollain tasolla yleistettävissä¹¹⁴.

3.2 Aineiston ja haastateltavien esittely

Laadullisessa tutkimuksessa haastateltaviksi pyritään saamaan sellaisia henkilöitä, joilla oleva tieto tukee tutkimuksen tarkoitusta. Ryhmällä kannattaa tutkimustavoitteista riippuen olla joitakin yhteneväisiä ominaisuuksia, kuten suhteellisen samanlainen kokemusmaailma tai subjektiivista ensikäden tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Lisäksi heidän olisi

¹¹² Hirsijärvi & Hurme 2008, 19–20, 43; Eskola & Suoranta 2014, 86.

¹¹³ Eskola & Suoranta 2014: 139–146.

¹¹⁴ Laine 2018, 32; Eskola & Suoranta 2014, 65, 146–150.

hyvä olla itse henkilökohtaisesti kiinnostuneita tutkimuksesta, sillä tämä voi lisätä motivaatiota ja sitoutumista siihen.¹¹⁵

Tutkimukseni haastattelujoukko muodostui kahdessa osassa. Aluksi olin yhteydessä henkilöihin, jotka tunsin parhaiten ja joiden tiesin osallistuneen Villin vieraana -ennallistamistahtumiin vuosina 2021–2024 ainakin kerran. Näiden ensimmäiseksi suorittamieni haastattelujen kautta sain vinkkejä uusista haastateltaviksi sopivista henkilöistä. Tällä uudella lumipallo-otannalla¹¹⁶ mukaan tulleet henkilöt olivat minulle ensimmäistä kierrosta hieman vieraampia. Tuttuuden tasolla ei kuitenkaan lopulta ollut merkittävää vaikutusta aineistoon, sillä keskustelimme jokaisen haastateltavan kanssa samoista teemoista suunnittelemani haastattelurungon mukaisesti. Suurin ero hyvin ja etäisesti tuntemieni henkilöiden haastattelujen välillä oli lähinnä tutkimuksen kannalta epäolennaisen keskustelun määrässä: ystävien kanssa saatoimme ajautua helpommin sivupoluille ja vaihtaa haastattelun lomassa esimerkiksi kuulumisia.

Asianmukaisen laadullisen aineiston koon kannalta pätee vanha sananlasku: ei määrä, vaan se laatu. Perussääntönä on, että aineistoa kerätään niin paljon kuin halutun tiedon saamiseksi tarvitaan. Tällaisen lähestymistavan riskinä on runsaudenpula ja aineistoa voi huomaamattaan ajautua keräämään loputtomiin.¹¹⁷ Siksi onkin hyvä lähteä liikkeelle ensin pienemmästä joukosta ja täydentää materiaalia myöhemmin. Aineiston kylläntyminen, eli samojen vastausten toistuminen voi toimia selkeänä signaalina tutkijalle siitä, ettei lisädatalle ole enää tarvetta.¹¹⁸ Oma aineistoni muodostui lopulta kymmenestä haastattelusta: kertomukset tukivat hyvin toisiaan ja niistä nousi tutkimuskysymysteni näkökulmasta esiin toistuvia teemoja.

Haastattelujen määrän lisäksi omaa aineistoani rajasivat niin etukäteen suunniteltu haastattelurunko kuin haastateltavien muut aikataulut sekä käyttämäni maksuttoman Zoom-ohjelmiston asettama aikaraja. Sen myötä yksi haastattelusessio saattoi kestää enintään 40 minuuttia. Aineistonkeruuvaiheen alussa pohdin maksullisen ja sitä kautta ajallisesti vapaan ohjelmiston käyttöä, mutta päädyin lopulta pitäytymään ilmaisversiossa, sillä koin aikamäärään hyvänä aineiston määrää suitsivana tekijänä. Joidenkin haastateltavien kanssa käytimme haastatteluun myös heidän niin toivoessaan esimerkiksi kaksi eri 40 minuutin sessiota, jos meistä tuntui, ettemme olleet ehtineet käymään jokaista suunniteltua teemaa läpi.

¹¹⁵ Hirsijärvi & Hurme 2008, 83; Eskola & Suoranta 2014, 66–68.

¹¹⁶ Hirsijärvi & Hurme 2008, 60.

¹¹⁷ Häikiö & Niemenmaa 2007/2015, 50; Hirsijärvi & Hurme 2008, 58–59.

¹¹⁸ Eskola & Suoranta 2014, 63–64.

Tällä joustavuudella ilmaisohjelmiston aikamääre ei lopulta vaikuttanut liikaa haastattelujen sisältöön.

Haastatellut ovat kaikki henkilöitä, jotka osallistuivat Baltic Circle -teatterifestivaalin ja osuuskunta Lumimuutoksen yhteistyössä järjestämiin soiden ennallistamistapahtumiin. Osa haastatelluista osallistui tapahtumiin kerran, kun taas toiset olivat läsnä toistuvasti. Heidän roolinsa tapahtumissa vaihtelivat: kymmenestä haastatellusta kuusi henkilöä edusti osallistujia ja neljä henkilöä järjestäjiä. Näistä järjestäjistä kolme henkilöä työskenteli tapahtumissa Balticin kautta ja yksi henkilö Lumimuutoksen riveissä. Koska roolit vaikuttivat hieman kertomuksien näkökulmaan sekä käsiteltyjen aiheiden painotuksiin, luokittelen haastatellut niiden perusteella ja nimitän heitä ”Järjestäjiksi” tai ”Osallistujiksi”.

Fenomenologisen todellisuuskäsityksen mukaan ihmiset tulkitsevat maailmaa omista henkilökohtaisista perspektiivikehyksistään käsin¹¹⁹. Tämä ilmiö näkyy omassa aineistossani esimerkiksi haastateltujen työ- ja koulutustaustojen kautta. Yhdeksän vastaajista työskenteli haastattelujen hetkellä kulttuurialalla taiteilijoina, tutkijoina tai viestinnän ja tuotannon parissa ja heillä oli kulttuurin koulutus. Näillä henkilöillä ei siis uran tai opintojen kautta ollut soihin ja ennallistamiseen liittyvää teknistä tai ekologista tietotaitoa. Muista poikkeavasti yksi Lumimuutoksessa työskennellyt henkilö kertoi kouluttautuneensa ja työskentelevänsä ympäristöalalla.

Ammatti- ja koulutustaustojen lisäksi myös vastaajien kasvuympäristöt sekä nykyiset asuinpaikat vaikuttivat haastattelujen perspektiivikehyksiin. Niiden kartoittamisen tavoitteena oli saada käsitys siitä, millaisen luonnon haastateltavat kokivat ennestään tutuksi ja millaisen ympäristön kanssa he olivat oppineet toimimaan. Taidealalla työskentelevät vastaajat asuivat haastatteluhetkellä kaupungissa, Lumimuutoksen työntekijä maaseudulla. Kasvuympäristöjen suhteen hajontaa löytyi enemmän: neljä vastaajista kertoi olevansa kotoisin maaseudulta tai maaseutua vastaavilta pieniltä paikkakunnilta, kun taas kuusi henkilöä mainitsi kasvaneensa kaupunkiympäristöissä. Osa taidealan henkilöistä oli siis muuttanut aikuisiällä maaseudulta kaupunkiin. Nykyisten ja entisten asuinpaikkojen ohessa haastatteluissa nousi esiin myös pohdintoja kulttuurisista taustoista suhteessa luontoon. Seitsemästä haastattelusta kävi ilmi, että henkilöiden tausta oli Suomessa ja suomalaisessa kulttuurissa. Yksi heistä kertoi lisäksi

¹¹⁹ Laine 2018, 30.

elävnsä parisuhteen kautta myös saamelaisessa kulttuurissa ja yksi taas olevansa itse sekä saamelainen että suomalainen. Kaksi haastatelluista oli kotoisin muualta Euroopasta.

Edellä esiteltyt yleiset taustatiedot määrittelevät haastateltujen näkemystä tutkimusaiheista jonkin verran ja resonoivat myös fenomenologisen perspektiivikehyksen mukaisesti ennallistamisen kokemisessa sekä sen synnyttämässä vaikutuksissa. Muut henkilötiedot olen yksilösuojan ja haastateltujen kanssa sopimamme perusteella häivyttänyt, eikä niillä olisi ollut tutkimuksen tuloksiin juurikaan vaikutusta. En esimerkiksi kutsu haastateltuja tässä tutkimuksessa nimeltä, vaan viittaan heihin alla olevan taulukon koodiston mukaisesti. En myöskään kerro yksityiskohtaisemmin heidän koti- tai työpaikoistaan. Jos niihin liittyviä mainintoja on tullut esiin niissä haastattelujen kohdissa, joita käytän sitaateissa, olen korvannut ilmaisut yleistävällä ja vastauksen sisältöä muuttamattomalla termillä.

Nimi	Ammatti	Ala	Koulutusala	Kotipaikka	Kotoisin
Järjestäjä 1	kalastaja, tutkija	ympäristö	ympäristö	maaseutu	kaupunki
Järjestäjä 2	kuraattori	kulttuuri	humanistinen	kaupunki	maaseutu
Järjestäjä 3	viestijä	kulttuuri	humanistinen	kaupunki	kaupunki
Järjestäjä 4	viestijä	kulttuuri	humanistinen	kaupunki	kaupunki
Osallistuja 1	ohjaaja	kulttuuri	taide	kaupunki	kaupunki
Osallistuja 2	ohjaaja, dramaturgi	kulttuuri	taide	kaupunki	kaupunki
Osallistuja 3	dramaturgi, tutkija, taiteilija	kulttuuri	taide, humanistinen	kaupunki*	kaupunki*
Osallistuja 4	tutkija	kulttuuri	humanistinen	kaupunki	maaseutu
Osallistuja 5	tanssija, koreografi	kulttuuri	taide	kaupunki	maaseutu**
Osallistuja 6	kuraattori, tutkija	kulttuuri	taide	kaupunki	maaseutu*

Taulukko 1: Haastateltujen henkilöiden luokittelu perustietojen perusteella.

*Ulkomailla. **Saamenmaa.

4 Analyysi

” -- these are big words to use, but I mean it, that it was life-changing. It was life-changing experience to have this interaction with this complex being.”¹²⁰

Tässä luvussa analysoin osallistujien kokemuksia vuosien 2021–2024 Villin Vieraana - ennallistamistapahtumista tutkimuskysymysteni näkökulmista. Aluksi tarkastelen, millaisia vaikutuksia käsityönä toteutetulla soiden ennallistamalla oli toimintaan osallistuneiden suo- ja luontosuhteisiin. Sen jälkeen käsittelen ennallistajien ajatuksia taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyön mahdollisuuksista sekä haasteista. Analyysini ja tutkimukseni perustuvat aiemmassa luvussa esiteltyyn aineistoon: kymmeneen teemahaastatteluun, jotka olen niiden toteuttamisen ja litteroinnin jälkeen analysoinut luokittelemalla ja teemoittelemalla. Luku etenee haastattelurungon mukaisesti ja siirtyy yksilöllisistä luonto- ja suosuhteiden kuvauksista sekä ennallistamisen vaikutuksista kohti kollektiivisempia ulottuvuuksia ja päättyy pohdintaan taiteen ja tieteen välisestä yhteistyöstä.

Analyysini noudattelee hermeneuttisen, induktiivisen ja laadullisen tapaustutkimuksen ominaispiirteitä: olen käynyt läheistä ja jatkuvaa sekä objektiivisuuteen pyrkivää vuoropuhelua aineistoni kanssa koko prosessin ajan¹²¹. Varsinaisen analyysityön aloitin kevyellä luokittelulla, jonka tavoitteena oli aineiston järjestäminen tutkimuskysymysteni mukaisesti. Tavoitteena oli hahmottaa, milloin haastateltavat puhuivat henkilökohtaisesta luontosuhteestaan, milloin ennallistamisen vaikutuksista ja mitkä seikat taas liittyivät heidän ajatuksiinsa taiteen ja ympäristötyön yhdistämisestä. Luokitteluvaiheen jälkeen siirryin teemoitteluun, jonka avulla etsin aineistosta toistuvia samankaltaisuuksia, eli yleistettävissä olevia ilmiöitä¹²². Yleistyksien suhteen tulee kuitenkin olla varovainen ja välttää epäjohdonmukaisuuksia sekä abstraktioita¹²³. Aineistolähtöisyyden periaatteiden mukaisesti tutkimukseni keskeiset teemat nousevat suoraan aineistostani: tunnistin useassa haastattelussa toistuvia aiheita liittyen esimerkiksi kehollisuuteen sekä toimijuuteen. Vaikka aineiston suuret linjat ovat tutkimuskysymysteni suhteen yhteneväisiä, pyrin kuitenkin tuomaan esiin myös käymieni keskustelujen moniäänisyyttä ja -näkökulmaisuuksia.

¹²⁰ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹²¹ Hirsijärvi & Hurme 2008, 136–143.

¹²² Hirsijärvi & Hurme 2008, 173.

¹²³ Eskola & Suoranta 2014, 153.

Aineiston mukaan Villin vieraana -ennallistamistapahtumat ovat olleet sekä järjestäjistä että osallistujista luontosuhteiden kannalta joko kohtalaisen tai merkittävän vaikuttavia – joillekin jopa luvun alun sitaatin mukaisesti elämää mullistavia. Vaikutukset näkyvät erityisesti tutkimukseen osallistuneiden suosuuksissa, ympäristötietoisuudessa sekä itseen ja uraan liittyvissä asioissa, kuten taiteilijaidentiteetissä.

Villin vieraana -ennallistajia suolla. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

4.1 Ennallistaminen luontosuhteen muokkaajana – käsityksiä luonnosta ja luonnonsuojelusta

“Se on oikeasti ollut ennallistamistalkoot ja noi matkat sinne Väättäiskylään. Niitten kautta minä aloin jotenkin miettimään uudestaan omaa luontosuhdettani.”¹²⁴

Ennallistamista edeltävää, jo olemassa olevaa luontosuhdetta kuvattiin haastatteluissa yleisesti usein abstraktina tai itsestään selvänä osana elämää ja se koettiin joksikin, jota oli vaikea sanallistaa ja jota ei oltu aktiivisesti pohdittu. Haastateltavat aloittivat luontosuhteensa kuvailun yleensä lapsuudestaan. Tässä kohtaa mainittiin usein perhe tai sukulaiset, jotka olivat aktiivisesti vieneet haastateltuja luontoon tai luonnon pariin. Eri luontotyypit

¹²⁴ Osallistuja 2, 30.10.2025

määrittelevät aineiston mukaan luontosuhdetta erityisesti sen kautta, millaisessa ympäristössä haastatellut olivat kasvaneet tai tottuneet toimimaan. Moni haastateltu mainitsi ensi töikseen lapsuuden metsän ja siihen liittyneet kokemukset. Joillekin myös meri-, tai muu vesiluonto oli tuttua. Myös joitakin varhaisia suokokemuksia löytyi.

Taidealalla työskennelleet vastaajat käsittelivät luontosuhdettaan etenkin vapaa-ajan aktiviteettien kautta ja heille luonnon yksi selkeä ulottuvuus oli siellä tapahtuva virkistystoiminta. Esimerkkeinä käytettiin usein harrastuksia, kuten partiota ja suunnistusta tai vesiluontoon keskittyviä veneilyä ja kalastusta. Kalastuksen lisäksi myös muut ruoanhankintatoimet, kuten marjastus ja sienestys mainittiin toistuvasti. Aktiviteettien ympäristönä toimimisen lisäksi luonto näyttäytyy aineistossa myös toimintaa muovaavana tekijänä. Haastatellut puhuivat esimerkiksi vuodenaikojen vaikutuksista tai siitä, millainen luonto tuntui helppokulkuiselta. Ympäristöalalla työskennellyt vastaaja pohti luontosuhdettaan eniten opiskelun, työn ja luonnonsuojelun kautta. Tässäkin tapauksessa toiminta korostui ja se saattoi olla esimerkiksi ennallistamista, eräopastamista tai kalastamista.

Aineiston mukaan yksi erityinen vastaajien luontosuhdetta määrittelevä paikka on mökki. Se ilmeni esimerkkinä konkreettisesta tilasta, jossa luontosuhde yhdistyy vapaa-aikaan, luonnon kanssa puuhailuun ja hyvinvointiin. Ylipäänsä luonto oli eritoten taidealalla työskenteleville rauhoittumisen ja virkistytymisen tila, jonne kaupungissa asuneet kaipaivat:

”Kyl mä koko ajan hakeudun paikkoihin, missä mä pystyisin olee yhdessä sen niin sanotun luonnon kaa tai sen toisen kaa, että ei jotenkin ihmisen määrittämän maiseman kaa.”¹²⁵

”Ehkä sellainen olo, että musta on aina kiva olla luonnossa -- Aina ajattelen, että olisi hyvä olla enemmän tuolla jossain metsässä tai vaikka suolla”¹²⁶

”Mutta ne tavat olla on vähentyneet ja sitten pitää alkaa rakentaa itse uudestaan, ja silloin ehkä herää niit kysymyksiä siitä, et miten iso osa se onkaan omaa hyvinvointia, ja vaan olemisen tapaa ja nautintoo se luonnossa vietetty aika.”¹²⁷

Edellä olevissa sitaateissa kaikuu suurimmassa osassa taidekentän haastatteluja esiin tullut aikuisena koettu luontosuhteen katkos. Joillekin se tarkoitti luonnon konkreettiseen saavutettavuuteen liittyviä seikkoja, kuten, että haastateltu oli muuttanut opintojen tai töiden takia maalta kaupunkiin. Osalle katkos näyttäytyi syvempänä tunnetason asiana, jolloin he

¹²⁵ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹²⁶ Osallistuja 4, 2.12.2025

¹²⁷ Järjestäjä 4, 25.11.2025

kuvailivat esimerkiksi menettäneensä yhteyden luontoon. Katkenneen luontosuhteen kehyksessä luonto näyttäytyi yleisesti jonain, joka ei kuulunut vastaajien jokapäiväiseen arkielämän ympäristöön. Osalle etääntyminen oli tapahtunut huomaamatta ja passiivisesti, osa taas oli tehnyt tietoisien valinnan. Katkoksen tunnistettuaan haastatellut kuvasivat myös motivaatiota sen korjaamiseen:

”Kun tuntuu, että se on aika tosi katkennut se luontosuhde, ei silleen ehkä omasta toimesta, vaan että ei oo kasvanut siihen, ku ei oo, miten sitä sanois... Ettei kauheesti yhteiskuntarakenteessa arvosteta sitä, niin sitä kautta se tuntuu, että se on katkennut ylisukupolisesti. Se katkos on jo jossain tosi kaukana, ja sitten sitä koettaa jotenki kuroa umpeen konkretian kautta.”¹²⁸

”Mutta ehkä sitä [luonto]suhdetta ja sitä vaikutusta on miettinyt vasta sitten, kun on ollut reilusti yli 20-vuotias, jolloin on asunut kaupungissa ja se luonto, että tavallaan niitä lapsuuden harrastuksia ei enää ole, ja sitä venettäkää ei enää ole, ja... Ne tavat olla on vähentyneet.”¹²⁹

” -- Mikä siinä luonnossa on mulle ollut niin vaikeeta, ja miksi mä oon tavallaan systemaattisesti kieltäytynyt tällaisesta toiminnasta. -- Ehkä mä lopetin kaiken sellasen retkeilyn ja eräilyn ja kaiken tollasen, jonka teini-ikäisenä koin jossain määrin vastenmielisenä itselleni vuosikausia. Ja sitten sen jonkinlaisen, jos sitä nyt haluaa luontosuhteeksi kutsua, niinku palautuminen oikeastaan on alkanut vast sit aikuisiällä uudestaan.”¹³⁰

Ennallistamistapahtumiin osallistuminen koettiin tämänkaltaisten kertomusten yhteydessä luontosuhteita korjaavana toimintana ja luontoon palauttavana kokemuksena. Sen esimerkiksi ajateltiin kurovan umpeen aikuisiällä syntynyttä kuilua itsen ja luonnon välillä.

Eryityisesti saamelaisen kulttuurin parista tulevien sekä Lumimuutoksessa työskennelleen henkilön haastattelut näyttäytyvät aineistossa kontrastina katkenneille luontosuhdekokemuksille. Näille henkilöille luonto oli edelleen arkeen tai heitä ympäröivään kulttuuriin läheisesti liittyvä asia. He kuitenkin kuvailivat myös tehneensä havaintoja luonnosta etääntymisestä:

“Välillä tunnen olevani vähän kulttuurien välissä. On myös etelästä sukua kotoisin ja oon asunut täällä [Etelässä kaupungissa]. – [Menneissä sukupolvissa] on ihmisiä, joiden elinkeino on luonnon kanssa aktiivisesti yhteistyössä, kuten poronhoito tai muut perinteiset elinkeinot, pyynti esimerkiksi. -- Niin siihen verrattuna tuntuu, että mun suhde luontoon ei oo yhtä läheinen tällä hetkellä.

¹²⁸ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹²⁹ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹³⁰ Osallistuja 2, 30.10.2025

Mutta jos kattoisi sitä semmoisen... Vaikka suhteessa omiin ystäviin, jotka on etelästä tai kaupungissa kasvaneita, niin tietysti siinä huomaa jotain eroa”¹³¹

”Kontrastien maailma on jyrkentynt. Ja [ennallistamistapahtumissa] kuitenkin osallistujista suuri osa oli kulttuuritaustaltaan suomalaisia, mitä se nyt sitten tarkoittaakaan, niin ihan semmoiset perustiedot Suomen luonnosta oli jo aika hämärtyneet.”¹³²

Luontosuhteen lisäksi pyysin haastateltuja kuvailemaan myös heidän ajatuksiaan luonnonsuojelusta. Tarkoituksena oli saada tietoa muun muassa heidän arvoistaan, ennakkotiedoistaan sekä siitä, miten tuttuja he olivat ennallistamisen kanssa ennen tapahtumiin osallistumista. Aineistosta käy ilmi, että haastateltavat jakavat vihreät arvot ja kiinnostuksen aiheeseen. Jotkut haastatelluista mainitsivat tulleen jo lapsena jollain tasolla tietoiseksi ilmastonmuutoksesta omassa kasvuympäristössään ilmenneiden maiseman muutosten tai aistikokemusten kautta:

”Et siis Itämeren heikentyvä tila ja muu, niin sen on ihan silmin nähnyt oman lapsuuden aikana, että miettii vaikka sinilevämääriä ja muuta. Se on ollut semmoinen todellisuus, mikä on ollut mulle tosi totta jo ennen kuin mun mielest ilmastonmuutoksesta, ja ainakaan kestävyyskriisistä niil sanoilla, mil siitä nyt puhutaan, niin on puhuttu.”¹³³

“Because the effects of this hydroelectric power plant to that landscape were detrimental. -- Some of these backwaters dried up. -- I was aware of that. It was affecting a landscape I used to have my holiday in.”¹³⁴

”Kaikki mitä ikinä värkättiin siellä liitty kalastukseen -- Kun sanottiin sitten, että ’Vapon kentät avataan’, niin eihän sitä ymmärtänyt mitä se tarkoitti. Mutta sen ymmärsin, että kun ne lauseet tapahtui, niin siihen asti esimerkiksi siika muodosti paljon siitä pyynnistä, niin sen jälkeen kiihtyi voimakkaasti esimerkiksi lahna- ja pasurikantojen saalismäärät verkkopyynnissä ja ne lahtialueet alkoivat mutaantuun. Sitten siellä oli semmoinen muresana kuin ’apinatauti’: Kun meni uimaan sillä aikakaudella kun ne turvekentät oli avattu, niin ihoon jäi semmoinen kelmu ja se oli hirveän kutittavaa.”¹³⁵

Useat taidealalla työskennelleet kertoivat pyrkivänsä nykypäivänä omassa arjessaan elämään kestävästi ja kannattavansa luonnonsuojelua, vaikka eivät aktiivisiin, yhteiskunnallisen tason toimiin kokeneet välttämättä osallistuvansa. He näyttäytyvät aineistossa siis eräänlaisina hiljaisina luonnonsuojelun tukijoina. Moni heistä koki ympäristö- ja kestävyysasioiden näkyvän myös ainakin jollain tasolla työssään kulttuurin parissa: he mainitsivat toimivansa

¹³¹ Osallistuja 5, 2.12.2025

¹³² Järjestäjä 1, 12.9.2025

¹³³ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹³⁴ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹³⁵ Järjestäjä 1, 12.9.2025

esimerkiksi taideorganisaatioiden ympäristötyöryhmissä tai olevansa mukana taiteellistutkimuksellisissa projekteissa, joiden ytimessä luonnonsuojelu ja kestävyuden erilaisten haasteiden ratkominen ovat. Näin aihe näkyy aineistossa esimerkiksi esittävässä taiteessa:

”Niin sitten ihan sieltä jostain ruohonjuuritasolta, että ostettaisiin vähän mitään uutta, ja koitettais käyttää jotain... Mieluummin globaalista kohti lokaalia materiaalien kaa. Ja sitten mä koitan näyttämöllä vaikka teemoissa ja aiheissa käsitellä paljon empatiaa, mikä ajattelen, että on mun luontosuhteen ytimessä”¹³⁶

Toisin kuin vihreät arvot ja kestävä ajattelu, ei soiden ennallistaminen ollut taiteen kentältä tuleville haastatelluille kovinkaan tuttua ennen Villin vieraana -tapahtumiin osallistumista. Jotkut olivat kyllä törmänneet aiheeseen työssään, opinnoissaan tai julkisessa keskustelussa ja kertoivat tietäneensä yleisellä tasolla, mistä oli kyse. Tapahtumiin osallistumisen jälkeen he kokivat ymmärtäneensä selkeästi, miksi ennallistamista tehdään. Ennallistamisella oli vaikutusta myös haastateltujen luontosuhteisiin erityisesti niitä vahvistavana kokemuksena. He muun muassa kuvailivat konkreettisen työn antaneen esimerkin siitä, miten luonnon hyväksi voi työskennellä käytännön tasolla ja kuinka he saivat vahvistusta omille luontoarvoilleen:

”Joo, joo, joo, todellakin. Siis tod... Joo. Ja sit se liittyy nimenomaan sen fasilitointiin ja muotoon myös sen koko suuviikonlopun kaa. Että tää on itse asiassa tosi ytimessä sen olemisen kaa, mimmosta... Miten me voitais ehkä viel pelastaa tää maapallo.”¹³⁷

Yleisesti tähän tutkimukseen haastatellut henkilöt kokivat, että heillä oli jo ennestään olemassa oleva luontosuhde, johon erityisesti lapsuuden kokemuksilla oli ollut ratkaiseva vaikutus. Osa kuitenkin tunsu etäänntyneensä luonnosta aikuisiällä – heihin Villin vieraana -ennallistamistapahtumilla oli luontoon palauttava vaikutus. Myös he, jotka tunsivat olevansa tekemisissä luonnon kanssa edelleen säännöllisemmin esimerkiksi työnsä kautta, kertoivat pistäneensä merkille ympärillään trendin luontosuhteiden katkoksista. Ennallistamisen luontosuhdetta korjaavan vaikutuksen lisäksi usea haastateltu mainitsi sen vahvistaneen jo olemassa olevia käsityksiä luonnon kanssa toimimisesta ja antaneen konkreettisen esimerkin heille oikealta tuntuvasta ympäristösuojelutyöstä. Jokaiselle haastatellulle kestävät arvot ja ympäristöajattelu olivat läheisiä asioita jo ennen tapahtumiin osallistumista, mutta

¹³⁶ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹³⁷ Osallistuja 1, 18.9.2025

suurimmalle osalle Villin vieraana -ennallistaminen oli ensimmäinen konkreettinen aktiiviseen luonnonsuojelutoimintaan osallistumisen kokemus.

4.2 Ennallistamisen vaikutukset suosuhteeseen

”On tosi otettu olo, että sai viettää aikaa suolla tai sen suon kaa, tai auttaa sitä. Tai siis jotenki. Kunniatehtävä. -- Että voiks tää olla totta tai joku semmonen, että tätä ikiaikasta maailman keuhkoa tässä. Että... Voiks tätä vaan tälleen lapioida ja tää auttaa?”¹³⁸

Tässä osiossa siirrän katseen yleisestä luontosuhteesta soihin ja tarkastelen haastateltujen suhdetta niiden kanssa ennen ja jälkeen ennallistamistapahtumiin osallistumisen.

Aikaisemmin suo oli suurimmalle osalle etäinen, myyttinen tai jopa tuntematon niin paikkana kuin luontotyyppinäkin. Haastateltavat kuvailivat suota ympäristönä, joka oli opittu kiertämään kaukaa joko sen vaikeakulkuisuuden tai pelottavuuden vuoksi.

”Se oli tavallaan etäällä ja lähellä -- oikeestaan se näkymä [lapsuudenkodista] ei ollu suolle, mutta peltojen takana oli suo. Se oli olemassa siinä ikään kuin lähellä, mutta ei mulla ollu mitään kosketusta siihen”¹³⁹

”Suo oli must semmoinen, et tykkäsin katsoa sitä etäältä tai mennä siihen reunalle”¹⁴⁰

Näin edellä olevat vastaajat kuvailivat lapsuuden etäisiä suokokemuksiaan. Kasvuympäristön läheisyydessä saattoi esimerkiksi olla suo, joka oli osa maisemaa, mutta jonne ei menty tai jossa ei vietetty aikaa. Jotkut myös mainitsivat soiden olleen varmasti ”siellä”, tarkoittaen luontoa, jossa he olivat tottuneet oleskelemaan, mutta että niitä ei välttämättä osattu erottaa esimerkiksi ympäröivästä metsästä. Soihin ei myöskään lapsuuden luontosuhteeseen vaikuttaneiden henkilöiden, kuten perheen toimesta ohjattu kiinnittämään erityistä huomiota.

Joillakin haastatelluilla oli soista konkreettisempia kokemuksia esimerkiksi lapsuuden leikkiympäristöinä. Tällöin soita kuvailtiin erityisesti aistihavaintojen, kuten tuntemusten ja hajujen kautta:

”Suo maisemana on mulle tosi tuttu maastotyyppi. Silleen aistillisesti enemmän, niinku semmoinen upottava tuntu, ja toisaalt kosteikkoalueet. Ja sitten turpeen ja

¹³⁸ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹³⁹ Osallistuja 4, 2.12.2025

¹⁴⁰ Järjestäjä 3, 20.11.2025

suopursujen tuoksu on mulle lapsuudest tosi tosi tuttu, semmosii aistiärsykykeitä.”¹⁴¹

”Siinä [mökin lähellä] on ollut semmoista upottavaa rahkasammalta ja suopursuja ja semmoista kasvillisuutta. Se aistimaailma, mikä siihen suohon liittyy on ollut semmoinen tuttu ja turvallinen”¹⁴²

He, jotka käsittivät luontosuhteensa enimmäkseen aktiiviseen tekemisen kautta, kuvasivat myös suota erilaisten toimintojen ja luonnonelementtien, kuten kalojen tai marjojen näkökulmista. Osa heistä mainitsee myös erilaiset suotyypit:

”Kun olin 16-vuotias, niin [kalastuskämpän läheisen] suon keskellä oli [suolampi], johon menimme ongelle isäni kanssa ja sain siihen astisen elämäni suurimman kalan. Pikimustan hauen, jota väsytimme neljä tuntia -- sitten armeijan kävin [Lapissa] -- kaikki maastoharjoitukset siinä yksikössä tapahtuivat pääasiassa pitkin jotoksia halki maiseman. Mieleen on jäänyt vaikkapa pittiöaapa, tällainen laaja aapasuo, jossa upottiin sitten erilaisilla tavoilla ja varusteet niskassa”¹⁴³

”Ne suot, joilla mä oon ollut eniten, joista oon kuullut kaikenlaista tietoa, oppinu historiaa ja tarinoita ja minne mun kehollinen tieto suolla olemisesta sijoittuu, on pohjoisen hillasuot. Hilla on kyllä päähenkilö ollut näissä suokokemuksissa. -- Suon kokemusmaailmaa ja tietoa on tullut opittua lapsesta asti jonkin verran.”¹⁴⁴

”It [suo] would have been part of childhood memories of like walking through these peatlands and marshes and bogs and remembering the smell of them was kind of very familiar but also something that was super exhausting to walk across. -- So these kind of also peatland and marsh areas in [kotimaassa] and then experiences of going fishing and hunting. I think that's... It definitely had some sort of impact on me.”¹⁴⁵

Kuten viimeisimmästä sitaatista käy ilmi, toiminnallisesta luontosuhteesta puhuneet haastatellut näkivät suon usein myös ympäristönä, joka sen vaikeakulkuisuuden ja upottavuuden vuoksi kannattaisi kiertää. Suunnistusta tai partiota nuoruudessaan harrastaneet kuvailivat soita samankaltaisten kokemusten lisäksi karttojen kautta ja vertasivat visuaalisia symboleita heitä elämän varrella ympäröineeseen suomalaisemaan ja siitä opittuun keholliseen tietoon:

”Partio-suunnistus-harrastusten kautta on myös sellainen käsitys suosta jotenkin vaikeakulkuisena ja mielellään kierrättävänä, tosi niinku vittumaisena maastona kulkee. Tai siis sellainen joku rationaalinen ajatus siitä, että jos karttaan on

¹⁴¹ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁴² Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁴³ Järjestäjä 1, 12.9.2025

¹⁴⁴ Osallistuja 5, 2.12.2025

¹⁴⁵ Osallistuja 6, 3.12.2025

merkitty suo, niin se kannattaisi yrittää mahdollisuuksien mukaan kiertää kulun helpottumiseksi.”¹⁴⁶

”[Suunnistaessa] se karttamerkki ei resonoinut mun ympäristön kanssa. Mun ymmärrys suosta oli kuitenkin se, että siellä on niinku märkää ja puutonta, mutta sitten se, missä mä olin... Mä olin silleen ’mut, tääl kasvaa puita’.”¹⁴⁷

Jälkimmäisessä lainauksessa haastateltu puhui erityisesti ojitetuista soista, jotka reaali maailmassa olivat ristiriidassa mielikuvien kanssa. Näihin mielikuvien soihin liittyy aineistossa myös pelkoja, jotka kumpusivat esimerkiksi lapsuudessa kuulluista varoituksista tai soihin liitetystä mytologiasta. Haastatellut mainitsivat tässä yhteydessä muun muassa soiden upottavuuden, silmäkkeet ja suohirviöt. Suot ovat aiheuttaneet heissä myös pelonsekaista ihailua ja ne on koettu muutenkin jollain tapaa vaikuttaviksi ympäristöiksi:

”Mä tavallaan [lapsuudessa] pelkäsin aika paljon, koska mä ajattelin, että niit suonsilmiä on joka paikassa ja sitten mä hukun sinne -- ja siis mä en tiedä, että onko mulle kerrottu tällösiä näkkijuttuja, mutta kyllä mä jollain tavalla tiesin, että siellä on näkki”¹⁴⁸

”Kyllä se suon herättää sellasta valtavaa kunnioitusta sen mystisyydellä, ikiaikaisuudella. Et ei parane niinku kettuilla sille.”¹⁴⁹

“I’m aware of these mysteries surrounding bogs and marshlands and how they have captured people’s imaginations. Of course, because they are dangerous, and you have to know where you can go and where you can’t go and how to be.”¹⁵⁰

Suurin osa taidekentältä tulleista haastatelluista kertoi, ettei ollut ennestään erityisen tietoinen suon ekosysteemimerkityksistä tai ennallistamisesta ja siihen liittyvistä prosesseista. Kyseiset teemat olivat joko tuntemattomia tai niistä saatettiin olla tietoisia teoreettisella tasolla esimerkiksi aihetta käsitelleiden projektien tai opintojen takia. Kontrastinäkökulmana tälle aineistosta nousee luonnollisesti Lumimuutoksessa työskennelleen henkilön haastattelu. Hänelle suot ja niihin liittyvät ekologis-teollis-poliittiset prosessit olivat olennainen osa niin vapaa-aikaa kuin koulutus- ja työtaustaa.

Ennallistamistapahtumien jälkeiset suosuhteet ovat aineiston perusteella konkretisoituneet, vahvistuneet ja saaneet uusia vivahteita. Haastatellut kokivat luoneensa ennallistamisen kautta suohon aiempaa käytännönläheisemmän suhteen, ja moni kuvasi myös ymmärtäneensä

¹⁴⁶ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁴⁷ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁴⁸ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁴⁹ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁵⁰ Osallistuja 3, 18.11.2025

paremmin niiden merkityksen ekosysteemissä. Lisäksi ennallistamistapahtumat johtivat soiden yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja poliittisten merkityksien ymmärtämiseen. Suosuhteen konkretisoituminen tuli esiin erityisesti keskusteluissa taidekentältä tulleiden kanssa. He, joille suot olivat ennestään tuntuneet etäisiltä ja vierailta kuvailivat niiden muuttuneen tutummiksi ja helpommin käsitettävimmiksi. Heille, joille suot olivat jo jollain tasolla tuttuja esimerkiksi liikkumisympäristöinä ja aktiviteettien kautta, ennallistaminen toimi aiempaa suosuhdetta vahvistavana tai uutta opettavana kokemuksena. Eräs nuoruusajan suunnistajista kuvailee vaikutusta näin:

“Mä tajusin vasta siel ennallistamistapahtumassa oikeasti sen, että milt ojitettu suo näyttää kartalla”¹⁵¹

Ennallistamistapahtumat saivat taidekentältä tulleet haastatellut pohtimaan myös soita ja mittakaavoja. He miettivät esimerkiksi omaa pienuuttaan suhteessa soihin, ekosysteemeihin ja ylisukupolvisiin ketjuihin. Jonkinlaista yksilön merkityksettömyyden kokemusta kuvailtiin positiivisessa valossa – ennallistaminen ikään kuin antoi mahdollisuuden keskittyä itsen sijasta ympäristöön sekä yleistä hyvää tavoittelevaan toimintaan:

”Me ihmiset ollaan niin sika vähän aikaa täällä ja pieniä, ni sit, et olla tekemisissä noin hitaan ja herkän asian kaa. -- Laittaa itensä sellaseen tosi hyvään perspektiiviin, että itseasiassa mulla ei oo mitään väliä. Tai on väliä sillä, et mä lapioin, mut sit siin voisi olla kuka vain -- se tekee hyvää, jotenki, egolle. -- Et on semmoisia voimasuhteita, että itse asiassa mun jollain arkipäiväisillä haluilla tai tarpeilla ei oo niinku... Paskan hailee. Ihan sama.”¹⁵²

Havainnot kokoluokista ja voimasuhteista nousivat esiin myös, kun haastatellut puhuvat ennallistamisen herättämistä ajatuksista metsäteollisuuden kontekstissa. Soiden yhteiskunnallinen ja poliittinen asema selkiytyi:

“Siis ylipäättänsä sellainen mittakaava-ajattelu tai, että miten se [suo] yhdistyy kestävyyskriisiin, politiikkaan ja päätöksentekoon ja kaikkeen tollaseen. Niin jotenkin ne suot ja ennallistamistyö on tullut läheiseksi aihepiiriksi sitä kautta.”¹⁵³

”No, kyllä se varmaan toi jotenkin sellaista konkretiaa ja sitten se massiivisuus Suomen soiden hyödyntämisessä ja ojitamisessa... Ehkä se siellä jotenkin tuli voimakkaammin”¹⁵⁴

¹⁵¹ Järjestäjä 4 25.11.2025

¹⁵² Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁵³ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁵⁴ Osallistuja 4, 2.12.2025

”Sitten kun puhutaan tavallaan siitä työn merkityksestä ja, vaik et mikä suoalueiden merkitys on siinä isommassa kuvassa, niin se on jäänyt mieleen”¹⁵⁵

Ennallistaminen myös lisäsi taidekentältä tulleiden haastateltujen kiinnostusta aihepiiriä kohtaan. Jotkut kertoivat esimerkiksi seuraavansa nykyään aktiivisemmin teemaan liittyvää julkista keskustelua ja osaavansa hahmottaa paremmin ja kriittisemmin poliittisen päätöksenteon takana vaikuttavia syy-seuraussuhteita. Yksi haastateltu kuvaili mielenkiinnon lisääntymisen ja oman ajankäytön yhteyttä näin:

”Kyllä mä huomaan nyt seuraavaani, niinku klikkaavani auki kaikki uutiset, jois puhutaan tollasista asioista ja katon, että miten se perusteellaan -- Että mihin sen aikansa sitten käyttää. Vaikka kuinka olisi kiinnostunut jostain, mutta niinku, et vietäks sä sen asian parissa aikaa, ja millä tavalla. Se on merkittävää.”¹⁵⁶

Yhteiskunnallisten, taloudellisten ja poliittisten kontekstien lisäksi ennallistamistapahtumat lisäsivät erityisesti taidekentän haastateltujen biologista suotietoisuutta. Heidän ennallistamista edeltävät suosuhteensa olivat joko etäisiä tai perustuivat ympäristöalan työn tai opintojen sijaan omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin ja vapaa-aikaan. Asiantuntijatiedon kuuleminen ja fyysisen ennallistamistyön tekeminen suolla kuitenkin konkretisoivat soihin liittyviä ekologisia prosesseja:

”Mä näen, että ymmärryksen kasvaminen oli oikeasti merkittävää. Siis siinä mielessä, että mä en ollut ymmärtänyt sitä, millainen rooli suolla on ekosysteemissä, mikä se merkitys on vaikka oman lähiympäristönsä suhteen. Että, se ei oo vain sen suoalueen kuivuminen ja sen palauttaminen toimivaks suoks. Ja, että mikä merkitys sillä on sitten vaikka muuttolinnuille, sille lajistolle, joka suolla elää. Ja vaikka vaikutukset vesistöihin.”¹⁵⁷

Tapahtumissa jaettiin tietoa myös soiden kulttuurisesta merkityksestä niin lokaalista kuin laajemmasta, historiallisemmasta näkökulmasta. Paikallinen fokus oli aineiston mukaan sekä järjestäjille että osallistujille erityisen merkityksellistä ja se vaikuttaa sitouttaneen ennallistajia juuri kyseiseen, ennallistamisen kohteena olleeseen Rasinneva-Siltaneva-Oravasuo-alueeseen.

”Tämä luonnonsuojelutyö ja ennallistaminen on nimenomaan paikallisten ihmisten kanssa, sen kulttuurin kanssa tehtävä. Että, ei ole ilman paikallisia ihmisiä siellä paikassa operoimassa. Tää on tärkeä juttu, mikä Lumimuutoksen työssä korostuu.”¹⁵⁸

¹⁵⁵ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁵⁶ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁵⁷ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁵⁸ Osallistuja 5, 2.12.2025

”Ja sitten, miten tutustu ulkopuolisena näihin ihmisiin, joille se on paikallinen alue ja vaikuttaa niiden lähiympäristöön. Miten ne sitten lämpes pikkuhiljaa ja rupes kertomaan sitä alueen historiaa ja näyttää kartasta sitä ja tätä. Ja että, mimmonen elinkeino vaikka metsänhoito on siellä ollut ja niin edelleen, niin se oli mulle eka semmoinen, et okei, että tässä on joku tällainen merkityksellinen yhteistyö tapahtumassa”¹⁵⁹

Ne haastatellut, joilla oli ennestään jonkinlainen spirituaalinen yhteys myyttiseen suohon, kokivat myös sen vahvistuneen ennallistamisen myötä. Tämä, eräällä tapaa metafyyminen tai sielullinen suhtautuminen suohon nousi esille etenkin taiteilijoina toimivien osallistujien haastatteluissa:

“As the mist circling the trees slowly lifted, I became aware of a spiritual experience. With every breath I took, I felt something greater than me unfolding. Being enveloped by a living organism, noticing the swamp performing with me, around me, and through the air I was breathing in inside me. At the same time, I was relating to it, being in a silent, embodied dialogue with this complex ecosystem, living being.”¹⁶⁰

Tässä osiossa kuvailemani ennallistamistapahtumien henkilökohtaisten vaikutusten kirjo piirtyy esiin varsinkin taidekentältä tulleiden haastateltujen kertomusten valossa monivivahteisena. Lumimuutoksen työntekijän haastattelussa ennallistaminen ja sen vaikutukset näyttäytyvät eniten sosiaalisen ulottuvuuden kautta. Hänelle suot ja ennallistaminen ovat arkipäivää, jolloin niistä puhuttaessa käsitelimme yleisiä ekologisia ja poliittisia näkökulmia. Henkilökohtaiset vaikutukset tulivat sen sijaan esiin keskustellessamme esimerkiksi monialaisesta yhteistyöstä, taidekontekstista ja uusien yleisöjen kohtaamisesta:

”Tuntu... ei mulla mitään eksaktia otosta oo, mutta moni ensi kertaa lapion varressa ja sitten monelle ahaa-elämyksiä, että se vesi alkaa nousta heti ja... Summa summarum, ehkä silloin se oma ajatus kaikista eniten tällaisen kokemuksien jälkeen on, että millainen se luontosuhde on siellä pääkirkolla satamakaupungissa, ja kyllä se aika hassu on.”¹⁶¹

Joka tapauksessa aineiston mukaan Villin vieraana -ennallistamistapahtumat ovat olleet niin niiden järjestäjille kuin osallistujillekin merkityksellisiä ja vaikuttavia kokemuksia, jotka resonoivat heidän luonto- ja suosuhteidensa eri ulottuvuuksissa. Vaikutukset ovat olleet

¹⁵⁹ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁶⁰ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹⁶¹ Järjestäjä 1, 12.9.2025

hieman erilaisia ennallistajien perspektiivikehyksistä riippuen: osalle suoluonto oli täysin uutta, jolloin ennallistaminen toi abstraktioon konkretiaa, kun taas heille, joille suot olivat tutumpia, ennallistaminen monipuolisti suokäsityksiä ja opetti uutta tietoa. Joillekin ennallistamiskokemus oli erityisesti hengellinen ja elämää mullistava, toisille taas olemassa olevia käsityksiä vahvistava. Aineiston mukaan yhtenäistä kaikille kokemuksille ovat vaikutusten taustalla olevat syyt, joita myös haastatellut itsenäisesti ja luonnollisesti ajautuivat keskustellessamme pohtimaan. Seuraavassa osiossa pyrin tiivistämään heidän havaintonsa kahden eri aineistosta nousseen kokonaisuuden, kehollisuuden ja toimijuuden tunteen kautta.

Oikein rakennetun padon vaikutus oli nähtävissä heti ennallistustoimien jälkeen: veden virtaus pois suolta pysähtyi. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

4.3 Kehollinen tieto ja toimijuuden kokemus

”Mikään ympäristötaide tai ekologinen tai ekokriisiä käsittelevät taide ei ole vaikuttanut muhun tällä tavalla, mutta se ruumiillinen läsnäolo siellä suolla vaikutti -- mä koin jotain tosi merkityksellistä siinä, siihen liittyi siis se asiantuntijatiedon yhdistäminen siihen paikalla olemiseen.”¹⁶²

Koneavusteinen soiden ennallistaminen on määrällisesti vaikuttavampaa ja resurssitehokkaampaa kuin käsin työskentely. Silti Villin Vieraana -tapahtumissa työ päätettiin alusta alkaen suorittaa fyysisesti ihmisvoimin. Kun haastatellut kuvailivat

¹⁶² Osallistuja 2, 30.10.2025

ennallistamistapahtumiin osallistumista ja siitä aiheutuneita vaikutuksia, he nostivat ruumiillisen työskentelyn paikan päällä yhdeksi keskeiseksi tekijäksi vaikutusten taustalla. Lisäksi haastatellut mainitsivat toistuvasti käsillä tekemisestä juontuneen kokemuksen toimijuudesta: ennallistamisen kautta he saivat ainakin jonkin asteisen hallinnan tunteen ahdistavan ja vaikeasti käsitettävän ilmastonmuutoksen keskellä.

4.3.1 Kehollisuus – tieto konkretisoituu fyysisen työn kautta

”You can hear many lectures on the environment, but the effect is very, very different when you are there on site experiencing”¹⁶³

”Sä voit lukea soista tosi paljon, mutta et sä saa sitä semmost koko aistikokemust, mikä liittyy siihen suohon ja muuhun. Jotenkin kyllä se oli aina vaan nii spesiaalia.”¹⁶⁴

Haastatellut muistelivat ennallistamista erityisesti kehossa tuntuneena fyysisenä kokemuksena. Kuten edellä olevista lainauksista huomaa, suolla ajan viettäminen, ruumiillisen työn tekeminen ja tiedon vastaanottaminen koettiin erityisen vaikuttavaksi yhdistelmäksi. Eräs haastateltu kuvailee lisäksi ilmiötä näin:

”Vähän silleen sama, että ihmiset voi vaikka lukea keskitysleireistä, ja sit olla silleen, että ’tää on tiukka tapahtuma’. Ja sit ne menee käymään jossain museoidul leirillä, ja se kokemus on ihan eri. Se tulee paljon voimakkaammin, että ’tää ei voi tapahtua enää koskaan’. Se aktivoi eri tavalla, se tulee lähemmäs ja todellisemmaks. Se on paljon etäämmällä, ku sä vaan luet sen tekstin.”¹⁶⁵

Aineiston perusteella kehollisuuden kautta opitun tiedon kokemuksen voimakkuus ei vaikuta olevan riippuvainen siitä, onko ennallistajalla ollut aiempaa tietämystä soista ja ennallistamisesta vai ei. Kaksi haastateltavaa kuvaa itsellään jo olemassa olleen teorian tiedon konkretisoitumista suolla seuraavasti:

”[Ennallistamiskokemus] on ollut mulle merkittävä sellainen konkreettinen esimerkki siitä, että mä itse asiassa oon tosi vakaasti sitä mieltä, että ymmärryksellä on paljon tekemistä sen kanssa, miltä ne kokemukset tuntuu. -- Miten sitä [tietoa] omaksuttiin ja oikeasti tapahtuiks sitä ymmärtämistä, niin siinä mun mielestä tosi oleellises osas oli se, että kaikki seiso polvii myöten siellä suossa, kun ne kuuli sitä [asiantuntijoiden] puhetta”¹⁶⁶

”Tai, että on kuitenkin joku tällanen suhde tähän ennallistamiseen, mutta se, että oikeesti itse siellä olin tekemässä ruumiillista työtä ja käsin, oli ihan tosi

¹⁶³ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹⁶⁴ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁶⁵ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁶⁶ Järjestäjä 4, 25.11.2025

kiinnostavaa tai jännittävää. Ei siinä heti tietenkään nähnyt sitä muutosta, mikä siellä suon ekologiassa hitaasti tapahtuu, mutta näki, että oikeasti se pato siellä toimii heti.”¹⁶⁷

Vaikka turpeen lapioiminen ja patojen rakentaminen haasteellisessa ympäristössä koettiin aineistossa raskaaksi työkse, kokemus oli silti lopulta haastateltujen mielestä positiivinen. He kuvasivat esimerkiksi sitä, kuinka ennallistaminen tuntui kehossa oikealta ja joltain sellaiselta, jota on halunnut jo pitkään päästä kokeilemaan tai jollaista he olivat kaivanneet. Tällainen näkökulma korostui erityisesti taidekentältä tulevien sekä kaupungissa asuvien henkilöiden kertomuksissa. Fyysisen työn rankkuuden aiheuttamia tuntemuksia käsiteltiin aineistossa esimerkiksi näin:

”Se kokemus on ollut tosi pragmaattinen. Pragmaattisella mä tarkoitan sitä, että se ruumiillinen läsnäolo ja ruumiilliseen työhön osallistuminen on tuntunut samaan aikaan tosi merkitykselliseltä ja samaan aikaan suhteellisen arkiselta tai jotenkin sellaiselta käsitettävissä olevilta mulle itselleni -- Siinä on jotain mielekyttä niis tietyllä tavalla hankalissa ja jossain määrin ruumiillisesti haastavissa olosuhteissa, missä sitä ennallistamistyötä tehdään.”¹⁶⁸

”Se on mulle tosi merkityksellinen identiteettiasia myös, että mä teen sille nimenomaan käsilläni jotain, niin sitten mulle on tosi luontevaa se semmoinen, kun ryhdyttiin hommiin. -- Ja sitten tälleen järjestäjän näkökulmasta, se oli myös ehkä se ainoa hetki, kun pystyy keskittyä johonkin muuhun, kun siihen koko kokonaisuuteen.”¹⁶⁹

”Joo, nimenomaan [tuntui] oikealta, että palikat mussa oli kohdillaan -- Tai, et mun ajatukset oli siinä koko viikonlopussa. Ni sitte. Mä aattelin, et tätä mä haluaisin enemmän. Ja sit mä palaan sinne [erään teatterin] blackboxiin... Ei saakeli.”¹⁷⁰

Työn fyysisyyden suoran kuvailun lisäksi ennallistamiskokemuksen kehollisuuden voi löytää haastatteluista myös rivien välistä esimerkiksi sellaisista hetkistä, kun haastatellut kertoivat aistihavainnoistaan Rasinnevalalla:

”It hits you, the smell of the bog rosemary when you arrive. It's almost like... Like telling you that this is the border you're entering.”¹⁷¹

Ne haastatellut, jotka mainitsivat ennallistamistapahtumien vaikuttaneen heihin erityisen voimakkaasti, kuten elämää mullistavasti, kuvasivat pelkkien aistihavaintojen lisäksi myös

¹⁶⁷ Osallistuja 4, 2.12.2025

¹⁶⁸ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁶⁹ Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁷⁰ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁷¹ Osallistuja 3, 18.11.2025

fyysisen työn syvempää, henkistä tai sielutason kokemusta. He esimerkiksi kertoivat tunteneensa olleensa ennallistamisen kautta yhteydessä johonkin itseään suurempaan:

”Ja sit, et se on niin ylisukupolvinen se suo, niin mitä väyliä... tai jotenki ovia se konkreettinen työnteko avas mussa. Semmosii ylisukupolvisii kuiluja tai jatkumoit, mitkä on kummitellu mussa.”¹⁷²

Tällaisissa kokemuksissa kaikuu niin soiden kulttuurihistoria kuin oman katkenneen luontosuhteen korjaantuminenkin. Edellä lainattu haastateltu jatkaa:

”Ku se on katkennu jotenki meidän sukupolvelta tai iteltä ainaski, niin sit sieltä sai jotenki semmosia välähdyksiä siitä, että tätä se varmaan voisi olla, ku on suhteessa tai yhdessä sen maan ja ympäristön kaa. Ja sit se taas liittyy siihen, että se tuntuu oikealta. Tai, et on sillee, että nyt mä oon jotenki kotona. Et mä tunnistan mun ruumiin ja mä tunnistan tän maan. Ja tän pitää olla näin. Et meidän pitää olla jotenki yhdessä.”¹⁷³

Aineistossa pohditaan myös kehollista ennallistamista suhteessa koneella suoritettuun työhön. Kuten suosuhde-osiossa, haastatellut miettivät tässäkin yhteydessä mittakaavoja ja voimasuhteita:

”Siellä ihmiset olivat tekemässä, niin yhtä aikaa tietenkkin voi ajatella, että se on vähän hidasta, mutta sitten yhtä aikaa se kuitenkin aika vähän tekee semmosia rumennusjälkiä siihen ympäristöön, mitä voi kuvitella, että sitten jos siellä on joku kone...”¹⁷⁴

Viimeisenä Villin Vieraana -tapahtumavuotena ennallistamistyöhön otettiin lopulta mukaan kaivinkone, jonka tarkoitus oli suorittaa työ valmiiksi hankkeelle asetetuissa ajallisissa ja taloudellisissa puitteissa. Kuten edellä lainattu Osallistuja 4 pohtii, konetyön kontrasti käsin tekemiseen osoittautuikin vuonna 2024 läsnäolleiden ja varsinkin taidekentältä tulleiden haastateltujen näkökulmasta jyrkäksi. Eräs järjestäjistä kuvaa tuntemuksiaan kaivinkoneen viereltä näin:

”Turve vaan lentää, kun se ajaa sinne, ja sit kauhotaan sitä maata. Kyl mä ymmärrän, että niinhän siinä tehdään, että puututaan aika voimakkaasti siihen suohon, että se liittyy siihen veden virtaamiseen, mutta jotenkin mä ajattelin siin kohtaa, että tää tuntuu vähän järjenvastaiselta. Mut et mä luotan nyt näihin asiantuntijoihin, -- Tavallaan se vähän vei pois sitä tunnelmaa, et kun ne sanoi, että ”joo, se kone tekee ne loput”, ja sit kun oli nähny, kun se... möyri siellä... Mut et

¹⁷² Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁷³ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁷⁴ Osallistuja 4, 2.12.2025

sit mä olin sillee, et näin sitä sit isos kuvas tehään, et et sä pysty käsitöin tekemään kovin montaa patoa. Että, aika kauan menee.”¹⁷⁵

Kehossa tuntuva fyysinen työ näyttäytyy aineiston mukaan yleisesti merkittävänä Villin vieraana -ennallistamistapahtumien vaikutusten taustalla olevana elementtinä. Se mainittiin poikkeuksetta kaikissa taidekentältä tulleiden haastatteluissa. Lumimuutoksen työntekijän haastattelussa kehollisuutta ei sen sijaan käsitelty henkilökohtaisia vaikutuksia pohdittaessa, mutta siitä keskusteltiin välillisesti haastatellun merkille pistämien luontosuhde-erojen kautta. Kehollisuuden yhteydessä haastatellut mainitsivat lisäksi usein, kuinka konkreettinen käsillä tekeminen antoi hallinnan tunteen ilmastonmuutoksen keskellä.

4.3.2 Uutta todellisuutta lapiolla kerrallaan – kehollisuudesta toimijuuteen

“Ehkä se mahdollisuus siihen, että on voinut oikeasti osallistua ympäristölle aiheutettujen vahinkojen korjaamiseen itse -- se mahdollisuus siihen, että 'Aa, näinkin voi tehdä', ja siihen ei tarvita kuin lapiolla ja vesuri, saha, ja kirves.”¹⁷⁶

Tiedon konkretisoitumisen lisäksi fyysinen työskentely antoi aineiston mukaan ennallistajille kokemuksen toimijuudesta globaalien ekokriisien keskellä. Ilmastonmuutos on monisyinen ja -mutkainen ilmiö, joka voi usein jäädä henkilökohtaisella tasolla etäiseksi ja aiheuttaa ahdistusta. Ennallistamisen kautta haastatellut kuitenkin kertoivat tunteneensa, että olivat omalla fyysisellä panoksellaan osallistuneet ihmiskunnan aiheuttamien ympäristövahinkojen korjaamiseen ja se oli tuntunut helpottavalta:

”You can feel the effect of what you can do to protect and to undo the damage that humans have done before.”¹⁷⁷

”Mä haluaisin, et niin moni ihminen sais sen saman kokemuksen, koska mä ajattelen, et se on tosi merkityksellistä siinä, että näkee sen, et sä pystyt itse vaikuttamaan -- kun muuten ehkä ilmastokriisi on vähän semmonen, et ei oo hallintaa, niin siit tulee hallinnan kokemus, et okei, et tälleen näin. Et me ollaan tavallaan pilattu tää homma, niin nyt pitää lapiollinen kerrallaan lähteä rakentaa tätä uutta toisenlaista todellisuutta”¹⁷⁸

Toimijuuden tunteen vahvistuminen ja ilmastoahdistuksen lieventyminen näkyivät myös haastateltujen suhtautumisessa ennallistamiseen luonnonsuojelutoimintana. Moni haastatelluista kertoi olleensa aiemmin enemmän passiivinen kuin aktiivinen luonnonsuojelija, tai etteivät esimerkiksi aktivismin tai muut erityisesti kaupungeissa

¹⁷⁵ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁷⁶ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁷⁷ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹⁷⁸ Järjestäjä 3, 20.11.2025

tavanomaiset ympäristötyöhön osallistumisen tavat olleet tuntuneet heille oikeilta.

Ennallistamistapahtumissa he kuitenkin saivat konkreettisen esimerkin itselle merkityksellisestä ympäristötyöstä. Kaksi haastateltavaa kuvaili teemaa näin:

”Jotenkin musta tuntuu, että se suolla oleminen on ollut isoin asia siinä, että mä oon ollu [jälkikäteen työelämän ympäristötoimissa] silleen, et vaik on pieni asia, että tehdään se silti. Sen näkeminen, että pieni asia on yhteydessä niin moneen juttuun, että loppu viimeksi sil on aika iso vaikutus”¹⁷⁹

”Ennallistamistalkoot oli jotenkin sellainen tapa, mikä tuntui mulle merkitykselliseltä sen pragmaattisuuden ja konkreettisen, ruumiillisen työn takia - - Kun ne Lumimuutoksen tyypit selitti, että muutaman pato vaikuttaa jo muutamassa vuodessa. Se vaikutus on pieni, mutta se on kuitenkin jotain... Se on eri asia kuin allekirjoittaa kansalaisaloite tai käydä mielenosoituksessa sanomassa, että päättäjät herätkää, kun se ei niinku musta vaan... Se on aivan liian myöhästä.”¹⁸⁰

Edellä olevan ennallistamistapahtuman osallistujan kokemus tavanomaisten kansalaisvaikuttamisen keinojen toimimattomuudesta sekä turhautumisesta poliittisen päätöksenteon kiemuroihin jaettiin myös tapahtuman järjestäjien keskuudessa. Toimijuuden ottaminen ja hallinnan tunteen vahvistaminen ovat olleet myös Lumimuutoksen alkuperäisiä ajureita ja vaikuttivat siten koko Villin vieraana -hankkeen taustalla:

”Ja mä tapasin [päättäjiä] ja se viesti nyt oli suurinpiirtein sama: ’Toi niin hirmu tärkeetä ja ihan kauheeta, siis tosi kauhee tieto, onpa tuhmeli juttu’. Ja sitten, se Osuuskunnan porukka ajatteli 15 vuotta sitten, että ’No okei, me nyt uhrattiin vuosikymmen tälle, arktisen alueen ja boreaalisen alueen viesteille’-- Ja sen takia sitten hyvin varhain lähti sellainen ajatus, että mitä jos me tehdäänkin kaikki itse”¹⁸¹

Kuten tästä osiosta ilmenee, kehollisuus sekä siitä syntynyt toimijuuden tunne ovat aineistossa merkittäviä tekijöitä Villin vieraana -ennallistamistapahtumien vaikutusten taustalla. Palaan näihin teemoihin uudelleen tuloksia syventävässä seuraavassa luvussa. Seuraavaksi luon vielä katsauksen siihen, miten aineistoni suhtautuu toiseen tutkimuskysymykseeni taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyöstä.

¹⁷⁹ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁸⁰ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁸¹ Järjestäjä 1, 12.9.2025

4.4 Näkökulmia taiteen ja ympäristötieteen yhteistyöhön

”Mä rakastan tota muotoa, et on se taidekonteksti. Tai, että on se freimaus ja sitten tehdään konkreettista fyysistä työtä. Ja sitten pidetään huolta, on kaikki saunat ja yhessäolot. Se on tosi hyvä tapa viettää aikaa tai jotenkin elää elämäänsä.”¹⁸²

Millaista kulttuurin ja ympäristötieteen kumppanuus voi parhaimmillaan olla? Entä millaisia haasteita taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyöhön liittyy? Villin vieraana -hanke (2021–2024) toteutettiin kahden, ainakin näennäisesti hyvin erilaisen toimijan kesken: Baltic Circle on kaupunkilainen nykyteatterifestivaali, Lumimuutos taas konkreettiseen toimintaan ja vaikuttamiseen keskittyvä luonnonsuojelujärjestö. Haastateltavat kuitenkin kokivat poikkeuksetta, että tämänkaltainen monialaisuus oli Villin vieraana -tapahtumien vahvuuksien ytimessä.

Aineistossa taide-tiede-yhteistyötä pohditaan sekä henkilökohtaisista että laajemmista organisaatiotason näkökulmista. Yksilötasolla aineisto käsittelee esimerkiksi taiteilijaidentiteettiä sekä ympäristötaiteen tekemisen tapoja. Keskustelu laajeni tässä yhteydessä luonnostaan pohtimaan myös taiteen roolia ekokriisin kohtaamisessa. Yhteiskunnallisella tasolla haastateltavat vertailivat taide- ja tiedetoimijoita keskenään ja esiin nousi ajatuksia niin yhtäläisistä arvomaailmoista ja lähtökohdista kuin erilaisten osaamisten törmäyttämisestä ja sen kautta kasvavasta vaikuttavuudestakin. Haastatteluissa pohdittiin lisäksi taiteen ja tieteen välillä olevia jännitteitä ja haasteita.

4.4.1 Ennallistaminen ja taiteilijaidentiteetti

”Kyl se aika semmoisen ison suunnan määritti noi viikonloput. On auennu ihan semmonen uus kerros ajatella eteenpäin. Mimmosta taidetta halua tehdä myös laitosteattereiden lisäksi. Et, mikä on sitä omaa sisintä.”¹⁸³

Taiteilijoina työskentelevät haastatellut kuvailivat ennallistamistapahtumien sekä vahvistaneen jo olemassa olleita ajatuksia oman taiteellisen työn suunnasta että antaneen uudenlaista inspiraatiota tulevaan. Heidän lisäksi myös taiteen tutkijoina työskentelevät kokivat edellä lainatun haastatellun kaltaista resonointia suhteessa omaan työhönsä:

¹⁸² Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁸³ Osallistuja 1, 18.9.2025

”I feel that this experience helped me clarify my values and pushed me in a certain direction, amplified my interest and emphasized areas for my attention. Which was there, it just helped to give it more prominence.”¹⁸⁴

”It definitely awakened some kind of interest in mires in Finland -- I'm now involved in a project which is also trying to answer some of these questions and explore what restoration can mean.”¹⁸⁵

Jotkut vertasivat ennallistamistapahtumia muuhun tuntemaansa ekokriittiseen taiteeseen, jossa luonto esitetään usein jollain tapaa toisena, eksoottisena. Luonto saatetaan myös tuoda ulkoa sisälle teatteriin tai sitä esitetään välillisesti. Paikkasidonnaisissa teoksissa luonto taas päätyy helposti näyttämöksi tai sille annetaan vain näennäinen toimijuus. Yksi taiteilijana työskentelevä osallistuja avasi teemaa seuraavasti:

”Mä en oo jotenki pitänyt kauheen mielekkäänä sen niin kutsutun luonnon tuomista valkoseen tai mustaan laatikkoon esille, niinku näytteille. -- Mä oon kokenu, et aika usein luontoon on joku semmonen essentialisoiva tai romantisoiva ote -- Siinä on ollut paljon kysymys myös siit subjektiviteetin ajatuksesta -- Mä hyväksyn tavallaan sen toimijuuden antamisen ajatuksen, mutta siinä vaiheessa, kun sanotaan, että on 'in collaboration with a tree'. Niin täst tulee mulla aina se kysymys, että onko tältä puulta todella kysytty, et haluaako se esiintyä tässä taideteoksessa?”¹⁸⁶

Sama haastateltu jatkoi verraten aiemmin vierastamiaan ekotaiteen muotoja Villin Vieraana - hankkeeseen ja korosti ennallistamisen kautta syntynyttä kehollista kokemusta:

”Se, miten se järjestettiin, et Baltic ja Lumimuutos yhteistyössä. Miten se rakentu tosi paljon siellä paikalla olemiseen, ei sen ympäristön estetisoimiseen. Toisaalta ei myöskään romantisoimiseen, vaan se, että siellä oltiin ja osallistuttiin konkreettiseen työhön tai annettiin se mahdollisuus siihen. Tuntu tärkeeltä.”¹⁸⁷

Myös usean muun haastatellun mukaan Villin Vieraana -tapahtumissa erityistä oli se, miten luonnonsuojelutoiminta oli paketoitu nykytaidefestivaalin ohjelmistoksi. Yksi haastatelluista kuvasi tätä kahden kentän törmäytyksen aiheuttamaa pohdintaa suhteessa omaan rooliinsa tapahtumissa näin:

”In theatrical terms, I was an audience member in an open-air immersive show, or perhaps a score. An interaction facilitated between an ancient marshland and Baltic Circle festival goers. A performance where our role as humans was to undo the harmful effects left by a century of industrial land exploitation, to allow nature

¹⁸⁴ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹⁸⁵ Osallistuja 6, 3.12.2025

¹⁸⁶ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁸⁷ Osallistuja 2, 30.10.2025

to perform its role to the fullest. In environmental terms, I was part of a landscape restoration program, acting to reverse climate change.”¹⁸⁸

Tapahtuman järjestäjien haastatteluista käy ilmi, että taidetta oli alun perin tarkoitus tuoda näkyväksi myös konkreettisemmin tapahtumien sisällöissä esimerkiksi esittävän taiteen tai musiikin muodossa, mutta loppujen lopuksi näistä suunnitelmista jouduttiin rahoituksen puutteen vuoksi luopumaan. He kuitenkin kokivat taiteen olleen tästä huolimatta suolla, sillä se kehysti kaikkea toimintaa:

”En mä tiedä, et onnistuttiiks siinä tapahtumassa ihan tekee sitä... Et se ois jollain tavalla ollut tämmöinen ympäristötyön ja taiteen yhteenliittymä ihan täysin. -- Ehkä se konteksti on se festivaali. Et haittasko ees sit, et taide oli pienemmässä roolissa. Koska sit jos ne ihmiset oli sellaisia, että käsitteli sitä jollain tavalla taiteen kontekstista, niin että oliko se sit sitä kautta jotenkin läsnä”¹⁸⁹

Tapahtuman osallistujien näkökulma taiteen roolista Villin vieraana -tapahtumissa nousi esiin esimerkiksi seuraavan haastattelun ajatuksista sekä toiveesta vahvistaa taidetta ennallistamisen kehyksenä entisestään. Samalla hän viittasi myös toimijuuden tunteeseen:

“Se ei missään nimessä ollut mikään ’vaan ennallistamisretki’, jonka olisi kuka tahansa voinut tehdä, mutta yhtä aikaa se olisi voinut olla vielä enemmän siinä taiteenkin kontekstissa -- Ehkä voi ajatella taas vähän eri näkökulmasta ja ehkä niitä erilaisia toimijuuksia, minkälaisia erilaisia esiintyjiä siellä on ja mikä vaikka ihmisen rooli on... -- se [taide] tuo vielä siihen [ennallistamiseen] jotain lisänäkökulmia.”¹⁹⁰

Taiteen ja luonnonsuojelutoiminnan yhdistäminen toi tuoreiden näkökulmien lisäksi yhteen myös eri taustoista tulevia ihmisiä sekä uusia yleisöjä ympäristötoiminnan äärelle. Teatterifestivaalilla työskennelleet järjestäjät pohtivat taiteilijoiden ja taiteen tutkijoiden pääsyn mahdollistamista ennallistamisen pariin näin:

”Jos miettii Balticin yleisöäki, niin siellä oli semmoisia ihmisiä, jotka voi jollain muulla tavalla koittaa paketoita sitä kokemusta ja tuoda sitä ihmisille. Vaikka et ne tekee itse taidetta, jossa on jotain kokemuksellista tai jotain vavahduttavaa”¹⁹¹

”Se teki siitä omalla tavalla tosi kiinnostavaa, että siellä oli sellaisia ihmisiä, joiden tausta on nimenomaan taiteessa, jotka tekee kulttuurin kentäl töitä. Mä luulen, että se olisi ollut tosi erilaista, asiantuntijatiedon jakaminen ja muu, jos siellä olisi ollut ihmisiä, jotka on koulutettu ympäristöalalle. -- Siin on must se, että ne taidealan ihmiset ei pelasta planeettaa suolla, mutta kun niillä on se

¹⁸⁸ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹⁸⁹ Järjestäjä 3, 20.11.2025

¹⁹⁰ Osallistuja 4, 2.12.2025

¹⁹¹ Järjestäjä 3, 20.11.2025

kokemus, niin ne ehkä voiki alkaa pelastaa sitä niiden omalla alalla, niiden omassa työssä”¹⁹²

Edellä olevat festivaalipuolen järjestäjien ajatukset taiteilijoista ymmärryksen ja empatian kasvattajina sekä kokemuksen välittäjinä resonoivat eräässä tapahtuman osallistuneessa ammattitaiteilijassa seuraavalla tavalla:

”Jos ne ennallistamishankkeet voi jotenkin mahdollistaa mulle sellasen uuden luontosuhteen ja suomaasuhteen, jälleerakennusprojektin, niinku mä sit kutsun. Niin miksipä ei voisi haluta jakaa myös muille sitä mahdollisuutta siihen? -- Jos voi jollain tavalla... niillä affektiivis-manipulatiivisilla keinoilla, mitä mulle on yliopistotasolla opetettu 6 vuotta, niin jos saa jollain tavalla ihmiset houkutelua tällaisen samanlaisen tunnekokemuksen ja oivalluksen äärelle, jota itse koin siellä suolla, niin sit se kannattaa tehdä.”¹⁹³

Edellä oleva kahden järjestäjän ja yhden osallistujan välille luomani dialogi onkin aineiston mukaan taiteen ja ilmastonmuutoksen kohtaamisen ytimessä: taide mahdollistaa ja luo mieleenpainuvia sekä vaikuttavia kokemuksia. Taide näyttäytyi haastatteluissa tiedettä vapaampana uusien ideoiden ja toimintatapojen kokeilemisessä sekä uusien mahdollisten todellisuuksien kuvittelemisessä. Taide koskettaa erityisesti taidekentältä tulleiden haastateltujen mukaan tunteita tiedettä tehokkaammin ja sen keinoilla päästään käsiksi hienovaraisiin, vaikeasti sanoitettaviin ja hahmotettaviin ilmiöihin niin henkilökohtaisella kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Aineistossa taiteen avulla tullaan tietoisemmaksi niistä narratiiveista, jotka myös fenomenologian perusteiden mukaan muokkaavat käsitystämme maailmasta. Kun mielikuvat muuttuvat, alamme hahmottaa ympäröivää todellisuuttamme uudella tavalla, jolloin myös konkreettinen todellisuus muuttuu:

”The quote from [yksi järjestäjästä] goes like this: ‘Different narratives create different mindsets. And when we talk about new, sustainable practices, we should try something new’.”¹⁹⁴

”Mä en usko, että taiteella voi muuttaa maailmaa... Ei, kyllä mä uskon siihen. Mä uskon siihen, että... taide on muuttanut mua, ja mun ajattelua ja valmiutta ja halukkuuttani toimia joidenkin asioiden puolesta, niin silloin on oltava mahdollisuus, että se voi vaikuttaa johonkin muuhunkin samalla tavoin.”¹⁹⁵

Jotkut taidekentältä tulleet haastatellut viittasivat myös taiteessa käytettävään kieleen. Aineiston mukaan heidän kokemuksensa on, että taiteen sanasto on tieteeseen verrattuna

¹⁹² Järjestäjä 4, 25.11.2025

¹⁹³ Osallistuja 2, 30.10.2025

¹⁹⁴ Osallistuja 3, 18.11.2025

¹⁹⁵ Osallistuja 2, 30.10.2025

eräällä tapaa uusia ideoita sallivampaa, eivätkä sitä määritä sellaiset rajat, mitkä tieteeseen perustuvaa ympäristökenttää taas voivat tiukastikin ohjata:

”Mä en tiä liittyks se siihen, että tulee myös taidealalta, että [Villin vieraana - tapahtumien] kieli on tuttu. Miten puhutaan olemisesta tai... miten puhutaan vaikka ruumiintunnosta tai yhteydestä johki tai yhteisöistä.”¹⁹⁶

Taidealan roolia pohdittiin sekä teatterifestivaalin että Lumimuutoksen järjestäjien haastatteluissa myös konkreettisesta näkökulmasta; kulttuuritapahtumille tyypillisten järjestelyjen kautta. Paikkasidonnaiselle ja ammattimaiselle taidefestivaalin ohjelmistolle on ominaista, että se on suunniteltu kaikkien sidosryhmien kanssa läpikotaisesti etukäteen ja huolellisella esituotantovaiheella on monipuoliset tavoitteet. Hyvillä järjestelyillä pyritään esimerkiksi luomaan positiivinen yleisökokemus, joka pitkällä aikajänteellä tukee yleisön sitoutumista sekä luottamusta järjestäjää kohtaan ja vahvistaa siten toiminnan jatkumista. Paikan päällä tehtävällä ennakkotyöllä taas tuetaan projektiin liittyvien paikallisten henkilöiden sitoutumista. Myös tapahtuman koreografia liittyy olennaisesti yleisökokemukseen. Se pyrkii vastaamaan siihen, mistä kaikki alkaa ja mihin päättyy, mitä tapahtuma tavoittelee, millaista viestiä se välittää ja miten osallistujien perustarpeet otetaan tapahtuman aikana huomioon. Eräs järjestäjistä tiivistä Villin Vieraana -tapahtumien järjestelyt kävijäkokemuksen kannalta seuraavasti:

”Siis sehän oli must hauskaa ja sai jonku sellasen katharttisen kokemuksen, että sulla oli se työ ja se rankka ja sit sä menit sinne saunaan ja sit sä nukuit siellä teltassa. Sitten aamulla oli ehkä vähän helpotusta, että nyt lähetään kotiin. Ja sit oli se suo joka oli ihana ja tuoksu hyvältä ja kaikki kokoontu yhteen. -- Ne kaikista merkittävimmät hetket on must ollut silloin, kun ollaan oltu ihan siinä Oravasuolla, eli siinä hyvinvoivalla suolla. Se on niin käsittämätön se sammalpeite, mikä siellä on. Ja sitten, kaikki kokoontuu yhteen, on se tausta: ehkä jollain on vähän lihakset kipeet tai väsyttää tai muuta. Ja sitten puhutaan työn merkityksestä ja, vaik et mikä just niiden suoalueiden merkitys on siinä isommassa kuvassa.”¹⁹⁷

¹⁹⁶ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁹⁷ Järjestäjä 3, 20.11.2025

Ennallistajien vierailu hyvinvoivalla Oravasuolla tapahtuman päätteeksi. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

Myös muut haastateltavat viittasivat onnistuneisiin järjestelyihin ja niistä syntyneisiin huolenpidon ja hoivan kokemuksiin. Kertomuksissa esille nousivat toistuvasti esimerkiksi sauna, yhdessäolo ja tarjoilut sekä turvallisuuteen liittyneet seikat. Ihmisten lisäksi hoivaa osoitettiin myös suota kohtaan. Kaksi tapahtumiin osallistunutta taiteilijaa kuvailivat empaattista otetta seuraavasti, viitaten samalla myös aiemmin käsiteltyihin kehollisuuden ja toimijuuden kokemuksiin:

”Joo, siellä mä oon tykännyt ihan tosi tosi paljon niistä viikonlopuista, kun se on sen kaltaista huolenpidon elettä, mitä toivoisi, et se laajenis. Ja, miten asioita fasilitoitais tai oltais yhdessä. Että, on vähän tavallaan tietoa, on luentoja tai koulutusta ja sitten on vaan sellaista ruumiillista huolenpitoa sitten työn jälkeen ja sit sitä yhdessäoloa ja konkreettista toimijuutta saa suhteessa globaaleihin kriiseihin”¹⁹⁸

”[Lumimuutoksen työntekijät] ja [Baltic Circlen työntekijät] kertoivat projektista ja ennallistamisesta. -- Heidän haasteena, mutta myös lähtökohtana oli se, että kyse ei oo heistä, vaan se protagonistti on kyseinen suo ja sen elolliset organismit. Suon ehdoilla mennään ja sitä kuunnellaan. Että, miten laittaa sivuun oma ihmisyyys, ihmisenä oleminen. -- Se oli minusta hyvä pohjustus tälle työlle.”¹⁹⁹

Ennallistamistapahtumien taiteelliset vaikutukset ovat tapahtumien jälkeen konkretisoituneet myös uusiksi, kokemuksesta inspiroituneiksi projekteiksi. Osallistujat 1 ja 2 esimerkiksi olivat

¹⁹⁸ Osallistuja 1, 18.9.2025

¹⁹⁹ Osallistuja 5, 2.12.2025

haastatteluiden hetkellä hakemassa rahoitusta Baltic Circle -festivaalin kanssa uudelle teokselle, joka tulee käsittelemään suolla vieraana olemista. Osallistuja 3 taas kertoi yhdistävänsä Villin Vieraana -tapahtumista saamansa kokemukset omaan dramaturgiseen tutkimukseensa. Osa haastatelluista kertoi myös jatkaneensa aiheen parissa tapahtumien jälkeen teematasolla: he esimerkiksi mainitsivat työskentelevänsä haastatteluiden hetkellä edelleen kestävyiden aiheiden parissa tai seuraavansa aktiivisesti soista ja ennallistamisesta käytävää yhteiskunnallista keskustelua. Myös yhteistyö Baltic Circlen ja Lumimuutoksen välillä on hankkeen päättymisen jälkeen jatkunut.

4.4.2 Taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyön mahdollisuudet ja haasteet

Yksilöllisen taiteellisen näkökulman lisäksi aineistoni käsittelee kulttuurin ja ympäristönsuojelun yhteistyötä myös laajemmassa, organisaatiotason kontekstissa. Taide- ja luonnonsuojelutoimijoiden arvot piirtyivät keskusteluissa esille samankaltaisina. Molemmat kentät pyrkivät esimerkiksi ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin, ongelmiin ja kriiseihin, jollaisena myös ilmastonmuutos ja luontokato näyttäytyvät. Laaja yhteiskuntakritiikki ja -peilaaminen ovat erityisesti taiteelle ominaisia piirteitä, ja ne ovat perinteisesti tulleet esiin sisältöjen kautta esitettyinä kommentteina, eräänlaisena teosten avulla julkiseen keskusteluun osallistumisena. Luonnonsuojeluorganisaatiot keskittyvät toiminnassaan ilmastonmuutoksen torjuntaan niin konkreettisen työn kuin vaikuttamisenkin kautta. Aineiston mukaan nämä tavoitteet on helppo valjastaa yhteiseksi päämääräksi.

Yhtenäisyyttä voisi arvopohjan ja tavoitteiden lisäksi löytyä myös molempien kenttien kohtaamista haasteista. Eräs haastateltu kuvasi sekä taide- että luonnonsuojelualojen haavoittuvuutta seuraavasti:

”Both of them are very fragile economies. And how even the slightest change can have detrimental effects on both ecosystems. I spent last night with young artists who were performing here and talking about that barren landscape, in a metaphorical sense, that is awaiting them in the field of theater and performance. And then if I put next to that the image of the barren landscape of the climate catastrophe, which is not a dystopia but our very present and possible future -- So maybe there is more for us to look at the intersection of these two areas to find sustainable solutions for survival.”²⁰⁰

²⁰⁰ Osallistuja 3, 18.11.2025

Saman haastattelun mukaan kentät voisivat oppia toisiltaan samankaltaisten uhkakuvien vauhdittamana muun muassa resilienssistä, hoivasta ja selviytymisestä. Tätä aktiivista empatian otetta peräänkuulutti myös toinen vastaaja, viitaten samalla myös aiemmin mainittuun huolenpidon kokemukseen:

”Mä ite aattelen, että empatia on nimenomaan se, mikä voisi auttaa. -- Nää suoviikonloput läpileikkaa niin monta sellaista empatian tasoa, että voi kunpa sitä ihmiset toimis enemmänkin tolleen. Ei vaan sitä, että kiva kun ollaan yhdessä, vaan jotenkin semmonen pallomuoto, se empatia, että se on jotenkin kaikkeen. Se voi olla, että se on tosi konkreettista, tai dynaamista. Se voi olla myös tosi aggressiivista.”²⁰¹

Taide- ja luonnonsuojelualojen selkeimmät erot liittyvät aineiston mukaan niille tyypilliseen tietotaitoon. Ensimmäinen on ammattilainen ihmisten aktivoimisessa ja yhteen tuomisessa sekä kokemusten luomisessa ja uusien näkökulmien tarjoamisessa. Jälkimmäisen asiantuntijuus liittyy aktiiviseen, usein tieteeseen perustuvaan toimintaan sekä erilaisiin vaikuttamisen kanaviin. Haastattelujen mukaan yhteistyön potentiaali olisi erityisesti näiden erilaisen osaamisen yhdistämisessä. Tuloksena voisi olla vaikuttavaa, uusia näkökulmia ja toimintatapoja synnyttävää sekä kestävyyskriisiä ratkovaa toimintaa, jollaisena esimerkiksi myös Villin vieraana -hanke aineiston perusteella näyttäytyy.

Osa haastatelluista nosti esiin myös taideorganisaatioiden tyypillisesti nauttiman luottamuksen. Se mahdollistaa yleisön haastamisen ja asettamisen välillä heille mahdollisesti hieman epämukaviinkin asemiin tai olosuhteisiin. Baltic Circle -festivaali on omalla kentällään tunnettu sen kokeellisesta ja osallistavasta ohjelmistosta, joka ottaa rohkeasti, mutta empaattisesti kantaa ajankohtaiseen keskusteluun ja esittää yhteiskuntakritiikkiä. Sille ominainen yleisö on festivaaliin hyvin sitoutunutta: esimerkiksi osallistumis päätös Balticin tapahtumiin saatetaan tehdä järjestäjän nimen, eikä niinkään tapahtuman sisällön perusteella. Eräs festivaalin työntekijöistä kuvasi kyseistä asetelmaa ja taidetoimijan ammattitaidon tärkeyttä ennallistamisen näkökulmasta näin – puhuen samalla myös huolenpidon merkityksestä:

”Ne tavallaan antautuu sille, että ’me luotetaan tähän tapahtumanjärjestäjään, ja ne pitää meistä kyl huolta. Ja nyt me tullaan tänne, ja meillä on nämä saappaat ja kuravaatteet, ja nyt me tehdään sitä, mitä täällä tehdään.’ -- Jos tää ois tehty semmoisesta näkökulmasta, että ei osata miettiä sitä osallistujan kokemusta, niin

²⁰¹ Osallistuja 1, 18.9.2025

se ei välttämättä olisi ollut niin vaikuttava sellaisella positiivisella tavalla. Vaan se ois voinu olla ihan hirveä kokemus monelle”²⁰²

Taide- ja luonnonsuojelukenttien välille syntyy jännitteitä aineiston mukaan erityisesti aloille tyypillisten vaikuttavuuden mittaristojen vuoksi. Luonnonsuojeluorganisaatiot seuraavat ja raportoivat toimintaansa usein määrällisesti, esimerkiksi ennallistettujen hehtaarien tai kerättyjen varojen mukaan. Taidetoimijat keskittyvät numeroiden lisäksi myös kokemusten laatuun esimerkiksi yksilöllisten palautteiden kautta. Balticin ja Lumimuutoksen järjestäjät pohtivat Villin Vieraana -hankkeen vaikuttavuuden eri näkökulmia haastatteluissa seuraavasti:

”Se [käsien ennallistaminen] on tavallaan tosi kallis tapa tehdä jotain, mutta sitten jos sen vaikutuksen näkee niin, että se ainoa tekijä ei oo se, että se suo ennallistuu, vaan myös että ihmiset alkaa ajattelee eri tavalla. -- Jos ne [osallistujat] puhuu sillee, että se kokemus tuntuu vieläkin mun kehossa kolmen vuoden jälkeen, niin siinä mä ajattelen, että me ollaan tekemässä sitä vaikuttavuutta. Mut jos se mittari on ennallistettu pinta-ala ja joku työnteho, niin siis, surkeita lukemia.”²⁰³

”Vaikka siellä nyt saatiin paljon aikaan, mutta tämmöinen käsien tehtävä kahden päivän tai päivän, suurellakin joukolla, aivan uudella joukolla aina. Että, tämän suuruinen alustus on tehotonta maisematasolla. Se on tietysti hyvin tehokasta yksilötasolla, mutta se ei ole tehokasta maisematasolla. -- Tällaisten yhteistöiden arvoa ei voi mitata, ei voi laskea, että nyt sata ihmistä on jotain vaan, ne voi olla vuosien ja eri tavoilla tapahtuvien käsittelyiden hiljainen tulos. Ja silloin se on ehdottomasti sen arvo.”²⁰⁴

Mittaristojen ja vaikuttavuusnäkökulmien erojen lisäksi taide- ja tiedeorganisaatioiden yhteistyön haaste voi aineiston mukaan piillä erityisesti taidealan ”kuprautumisessa”. Yksi Villin vieraana -hankkeessa alusta lähtien mukana ollut Balticin työntekijä viittasi haastattelussaan esimerkiksi siihen, miten ennallistamistapahtumien kaltaisten uusien yhteistyömuotojen luominen vaatii runsaasti aktiivista verkostoitumista ja joustavuutta niin henkilökohtaisilla kuin organisaatioidenkin tasolla. Monialaisuus voi kuitenkin olla haastavaa ja syynä voivat olla taidekentälle tyypilliset ja muille aloille mahdollisesti taas liian kokeilevat ja epäselvät toimintamuodot. Kyseinen järjestäjä korostaa ennakkoluulottomuuden tärkeyttä. Yksi monialaisia uusia hankkeita jarruttava tekijä löytyy hänen mukaansa myös syvemmältä taidekentän rakenteista sekä tämänhetkisestä yhteiskunnallisesta haastavasta tilanteesta:

²⁰² Järjestäjä 4, 25.11.2025

²⁰³ Järjestäjä 4, 25.11.2025

²⁰⁴ Järjestäjä 1, 12.9.2025

”Tai taidealan ongelma on vaan se, et kellään ei oo aikaa lähtee tekee mitään uutta, koska kaikki on vaan niin viulunkielinä niis hommissa, mitä ne nyt jo tekee ja työt on kasaantunut jo niin paljon.”²⁰⁵

Yksi selkeä ja toistuvasti muustakin aineistosta esiin nouseva taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyöhön liittyvä haaste onkin juuri toiminnan katkonaisuus ja siitä juontuva epävarmuus. Rahoituksen puute, epävakaas ja rahoitusmallien sopimattomuus koettiin keskusteluissa useaan otteeseen merkittäviksi jarruttaviksi tekijöiksi:

”And in my experience, these things can sometimes be short-lived because money and power, or carelessness can destroy that. -- With the so-called second wave, smaller, local, independent festivals that's also a problem that while they often have fabulous, long-term, visionary projects rooted in the local issues of the community, but their funding is only short-term. How can they continue that work in a meaningful and responsible way when they live from application to application?!”²⁰⁶

”Ylipäättänsä vaan vakaampaa rahoitusta, esimerkiksi taiteen kentälle, niin että kaiken ei tarvii olla aina hanke, vaan voidaan tehdä vaikka perustoiminnan puitteissa jotain tollaista, mitä ollaan itse valittu, että tehdään.”²⁰⁷

Luultavasti samat talouslainalaisuudet pätevät myös apurahapainotteisella tiedekentällä, vaikka tätä näkökulmaa ei aineistossa esiin nostetakaan. Myös Villin Vieraana -hanke on kamppaillut erityisesti sen alkuvaiheessa rahoituksen kanssa, eikä järkeviä rahoitusmuotoja ollut taiteen tai tieteen kentiltä löytyä:

“ Ne rahoitukset millä me haettiin suoraan tälle ei natsannut, että semmoiset, missä oli abstraktimpi viitekehys, semmoinen hanke, joka oli monivuotinen ja sisälsi useampia asioita, niin sit ei tarvinnut niin yksityiskohtaisesti kuvailla sitä, mitä teki, ni sitten itse asiassa sitä rahaa rupes tulee niinku hankkeidenki puitteissa.”²⁰⁸

Villin vieraana -hankkeen kaltaiset yhteistyöt vaatisivat siis nykyisissä rahoitusrakenteissa erityistä kekseliäisyyttä, luovuutta ja sinnikkyyttä. Aineiston perusteella kulttuurin ja ympäristötieteen välinen yhteistyö on kuitenkin mahdollista ja oikein tehtynä varsin hedelmällistä. Avaimet onnistuneeseen ja vaikuttavaan toimintaan löytyvät kummankin kentän erilaisten vahvuuksien valjastamisesta yhteisen päämäärän eteen. Haasteet, kuten laadullisten ja määrällisten menetelmien välinen jännite sekä toiminnan vaikuttavuuden

²⁰⁵ Järjestäjä 4, 25.11.2025

²⁰⁶ Osallistuja 3, 18.11.2025

²⁰⁷ Järjestäjä 4 25.11.2025

²⁰⁸ Järjestäjä 4 25.11.225

erilaiset mittarit voitaisiin haastattelujen perusteella taklata joustavuudella ja kompromisseilla.

Syvämmällä taide-tiede-rajapinnassa toteutettavien yhteistöiden haasteiden taustalla vaikuttaa aineiston perusteella olevan länsimaisen ontologian stereotypia tieteestä vakavasti otettavana, objektiivisena ja rationaalisenä sekä taiteesta kevyenä, subjektiivisena ja tunteellisena. Tiede nähdään helposti absoluuttisena totena ja taide taas vaihtelevina, todellisuutta vääristävinäkin mielipiteinä. Kyseistä asetelmaa käsittelevät vastaajat eivät puhuneet aiheesta suoraan, eivätkä he kertoneet ajattelevansa näin – pikemminkin keskusteluista voi päätellä, että he kantavat huolta ennakkoluulojen olemassaolosta. Eräs haastatelluista järjestäjistä viittasi tiede-taide-vastakkainasetteluun hieman humoristisesti seuraavasti, tiivistäen kuitenkin samalla myös koko Villin vieraana -hankkeen perusajatuksen toisistaan eroavien näkemysten ja tietotaidon yhteen tuomisesta:

”Siellä ei kuitenkaan puhuttu mitään huuhaata. Ei me oltu silleen ’taidealan ihmisiä, jotka vaan päästänsä keksii jotain suotarinoita’, vaan siellä oli todella kovan luokan ammattilaiset kertomassa siitä, minkä parissa me tehdään täällä töitä. Ja sitten se itse kokemus oli enemmän meidän käsissä. Se koko koreografia.”²⁰⁹

²⁰⁹ Järjestäjä 4, 25.11.2025

5 Toimijuus, kehollisuus ja taide sekä tiedon konkretisoituminen – tutkimuksen tulosten pohdintaa

Tämän tutkimuksen aineistossa soiden ennallistaminen Villin vieraana -tapahtumissa näyttäytyy luontosuhteiden näkökulmasta niihin pysyvästi vaikuttavana toimintana. Laadulliselle tapaustutkimukselle tyypillisesti aineisto on moniääninen: henkilökohtaisista ennallistamiskokemuksista puhuttaessa jokaisella vastaajalla oli yksilöllisiä havaintoja, jotka piirtyivät heidän aiempia muistojaan, arvojaan ja kulttuurista taustaansa vasten. Näistä fenomenologien perspektiivikehyksiksi kutsumista lähtökohdista käsin ihminen tulkitsee maailmaa ympärillään.²¹⁰

Erilaisista perspektiivikehyksistä johtuneet ennallistamiskokemusten sävyerot ilmenevät aineistossa etenkin ennallistamisen synnyttämien vaikutusten laadussa: luonnosta tai soista aiemmin etäällä olleille ennallistaminen oli korjaava ja jopa elämää mullistava kokemus. He, jotka kuvailivat olevansa omassa elämässään luonnon kanssa edelleen säännöllisessä yhteydessä, kiinnittivät ennallistamisen kautta enemmän huomiota esimerkiksi soiden ekosysteemirooliin sekä kanssaennallistajien toisistaan eroaviin luontosuhteisiin. Yhteistä kaikissa kertomuksissa oli kuitenkin jaettu kokemus siitä, että ennallistamisen kautta ymmärrettiin uutta niin itsestä kuin luonnostakin.

Haastatteluista toistuvasti esiin nousseita ennallistamisen vaikutuksiin liittyviä ulottuvuuksia olivat **kehollisuus** ja **taiteen rooli** sekä näiden kautta tapahtunut **abstraktin tiedon konkretisoituminen**. Vastaajat kertoivat oppineensa ruumiillisen työn kautta muun muassa soista ja ennallistamisprosesseista sekä saaneensa toimijuuden tunteen suhteessa ahdistavaan ilmastonmuutokseen. Haastatteluissa korostettiin, ettei samankaltaista vaikutusta olisi syntynyt ainoastaan teoreettista tietoa vastaanottamalla, kuten tekstejä lukemalla tai luentoja kuuntelemalla. Kehollisuus sai monet haastatellut pohtimaan myös itseään suhteessa luontoon sekä omien luontokäsitysten eroavaisuuksia suhteessa muihin. Aineistossa taide mainitaan ennallistamisen käynnistämää pohdintaa ohjaavana tekijänä sekä ennallistamisen vaikutuksia muovaavana kehyksenä: sen kautta ajatukset kulkeutuivat tavanomaisten luonnontieteen menetelmien tavoittamattomissa oleviin teemoihin, kuten tunteisiin, arvoihin, merkityksiin ja tarkoituksiin sekä luonnon kulttuurisiin ulottuvuuksiin.

²¹⁰ Laine 2018, 30.

Tässä osiossa syvennän näitä aineistostani toistuvasti esiin nousevaa kolmea teemaa käyttämällä apunani relationaalisen ontologian ja relationaalisen maisemantutkimuksen näkökulmia. Ensimmäiseksi mainittu tunnistaa toimijoiden välisten aktiivisten suhteiden tärkeyden todellisuuden ja sen eri merkityksien luomisessa. Viittaa erityisesti antropologi Tim Ingoldiin, sillä hän korostaa kehollista toimintaa tiedon muodostamisen prosesseissa. Sen jälkeen kuvailen Villin vieraana -tapahtumissa syntynyttä vuorovaikutuksen maisemaa – näkyvän ja kätkeyn maiseman väliin sijoittuvaa tilaa, jonka läpi erilaiset tiedot toiminnan kautta virtaavat ja lopulta yhdistyvät uudeksi²¹¹. Osion lopuksi pyrin selittämään tietojen kohtaamista ja edelleen välittymistä alun perin kielitieteessä käytetyn ja sittemmin myös antropologiasta tutun vernakularisaatioteorian avulla.

5.1 Relationaalinen ontologia ennallistamisen vaikutusten taustalla

Aineistossani suo vaikuttaa ennallistajiin ja ennallistaminen suohon. Kyse ei siis ole pelkästään itsenäisistä, toisistaan riippumattomista elementeistä. Ennallistajat eivät toimineet suolla irrallisina ympäristöstään, eivätkä he lähteneet sieltä muuttumattomina, vaan päinvastoin: he olivat ennallistamisen kautta aktiivisessa ja konkreettisessa vuorovaikutuksessa suoluonnon kanssa ja toiminta synnytti uuden kerroksen heidän suokäsityksiinsä. Ennallistamisen kohteena ollut suokaan ei näyttäydy ainoastaan passiivisena toiminnan objektina, vaan myös se muokkasi yhtä lailla ennallistajia ja heidän kokemustaan esimerkiksi suoluonnolle tyypillisten ominaisuuksien, kuten märkyyden ja tuoksujen kautta. Samalla ennallistajat vuorovaikuttivat myös toinen toistensa kanssa ja toivat tilanteeseen mukanaan omista perspektiivikehyksistään kummunneet luonto- ja suokäsityksensä, jotka yhdessä tekemisen kautta yhteenkietoutuivat ja muotoutuivat uusiksi.

Relationaalinen ontologia tunnistaa asioiden merkityksen syntyvän edellä kuvatun kaltaisissa toimijoiden välisissä aktiivisissa vuorovaikutussuhteissa. Tim Ingold kirjoittaa fyysisen, kehossa tuntuvan toiminnan merkityksellisyydestä ja siitä, kuinka ihmiset eivät ole heitä ympäröivästä maailmasta irrallisia, vaan jatkuvassa aktiivisessa suhteessa sen kanssa – kuten ennallistajat suolla. Ingoldin todellisuus rakentuu elollisten ja ei-elollisten olentojen viivamaisiksi kudelmiksi, eli yhdessä tekemisen kautta alati muotoutuvaksi ja dynaamiseksi

²¹¹ Puolamäki 2020, 61.

kokonaisuudeksi.²¹² Tästä Ingold käyttää esimerkkinä puun sahaamista: sahaajaa eikä sahattavaa olisi olemassa ilman niitä yhdistävää toimintaa, eli sahaamista²¹³. Niinpä oman tutkimukseni kontekstissa ennallistajia tai ennallistamisen kohteena ollutta suotakaan ei olisi ilman ennallistamista. Juuri toiminta on myös aineistoni perusteella ennallistamisesta juontuneiden vaikutusten ytimessä.

Kehollisen toiminnan ja toimijoiden välisen yhteistyön vuorovaikutuksesta syntyy Ingoldin mukaan lopulta tietoa²¹⁴. Toisin sanoen, toiminta siis on tietoa. Ennallistaminen näyttäytyykin aineistossani erityisesti juuri abstraktioiden havainnollistajana: haastatellut kuvaavat sitä, kuinka fyysinen työ tuntui tiedon konkretisoitumiselta kehossa. Yhtä Lumimuutoksen haastateltavaa lukuun ottamatta muiden vastaajien ennallistamiseen liittyvät ennakkokäsitykset perustuivat ainoastaan teoriaan. Myös suot olivat usealle vastaajille kaukaisia tai olemassa ainoastaan mielikuvien tasolla. Villin vieraana -tapahtumissa turpeessa rämpiessään ja patoja rakentaessaan varsinkin taidealan haastateltavat kertoivat kuitenkin omaksuneensa monimutkaista suotietoa aivan uudella ja perustavanlaatuisella tavalla. Samalla he yhdistivät saumattomasti oppimaansa myös suolla työskentelyn kehollisen tunnun, kuten suopursujen hajun, lihasten kipeytymisen ja maaperän upottavuuden.

Ontologia tutkii erilaisia maailmankäsityksiä ja Ingold kuvaakin relationaalista ja kehollista tiedon tuottamisen tapaa vertailemalla länsimaisia sekä animistisia, usein muun muassa alkuperäiskansoihin yhdistettyjä ontologioita keskenään. Ensimmäiseksi mainitussa yleisesti hyväksytyä tietoa tuotetaan usein laboratorio-olosuhteissa, jolloin ennako-oletusten paikkansapitävyys pyritään osoittamaan todeksi vertaisarvioituilla tieteellisillä menetelmillä. Tällaista ”virallista” tietoa säilytetään tietokannoissa, jolloin kuvaan astuu myös tiettyjä saavutettavuuden kysymyksiä: tieto päättyy useimmiten ainoastaan siihen käsiksi pääsevien auktoriteettien käyttöön ja sitä kautta heidän tavoittelemiensa illuusoiden ylläpitämiseksi.²¹⁵ Maailma opitaan länsimaissa Ingoldin mukaan siis valmiiksi luotujen konseptien ja kategorioiden läpi tutkimuslaitoksissa, etäällä konkreettisesta maailmasta, jolloin kiulu todellisuuden ja mielikuvien välillä kasvaa. Elämää siis näytellään. Animistisen ontologian perusajatus taas on juuri päinvastainen: elämä opitaan todellisessa ympäristössä toimimalla, kuten sahaamalla, kävelemällä – tai tämän tutkimuksen kontekstissa suota ennallistamalla.

²¹² Ingold 2011, 63–70.

²¹³ Ingold 2011, 53–56.

²¹⁴ Ingold 2011, 45–46.

²¹⁵ Ingold 2011, 15–16.; Ingold 2025, 7–9.

Länsimaisesta ontologiasta poiketen animismi pyrkii havainnoimaan maailmaa avoimesti ilman ennako-oletuksia ja perustamaan käsityksensä tekemisen kautta syntyneisiin kokemuksiin.²¹⁶ Kehon kautta koettu, fyysisesti ja paikallisesti havainnoitu tieto on siis tällä perusteella kohteestaan etäällä tuotettua ja säilytettyä tietoa todenmukaisempaa.

Ingoldin käsittelemä länsimaisen ja animistisen ontologian kontrasti kaikuu myös oman tutkimukseni havainnoissa, joiden yhdeksi keskeiseksi ulottuvuudeksi nouseekin kehollisuus – tai kehollisten kokemusten puute. Aineiston perusteella osa haastattelemistani henkilöistä esimerkiksi koki, että heidän luontosuhteensa oli ennen ennallistamistapahtumia jollain tapaa katkennut. He kertoivat kuitenkin myös, kuinka fyysisesti jatkuvasti kaipasivat luontoon, oli luonnosta etäännyminen sitten alun perin tapahtunut tavoitellusti tai ei. Heille ennallistaminen toimi erityisesti luontoon palauttavana ja korjaavana toimintana. Myös he, jotka kokivat säilyttäneensä konkreettisen luontoyhteyden vielä aikuisiällä, kertoivat huomanneensa luonnosta vieraantumista ympärillään – Lumimuutoksen työntekijä mainitsi tämän myös henkilökohtaisesti yhdeksi keskeisimmäksi ennallistamistapahtumista juontuneeksi vaikutukseksi. Hän esimerkiksi koki, että kaupungissa asuvien ja kaukana luonnosta toimivien henkilöiden luontotieto oli fyysisen ja henkisen välimatkan takia heikentynyttä tai vääristynyttä. Myös osa haastatelluista taiteilijoista viittasi teemaan kritisoimalla sellaisia ympäristötaiteen muotoja, joissa luontoa ainoastaan esitetään tai asetetaan näytille sisätiloissa.

Tim Ingold kuvaa luonnosta loitontumista kävelemisen kautta. Ihmiskeho on pitkään ollut suorassa kosketuksessa maahan, tuntenut jalkojen kautta kaikki sen muodot ja mukautunut siihen. Havaintoja tehtiin useilla aisteilla samanaikaisesti, joten matkasta itsestään tuli tiedon muodostumisen kannalta merkityksellinen. Kun jalat sitten puettiin kenkiin, tuntoyhteys maahan menetettiin. Matkaamisen muovautuminen aina kävelemisestä kulkuneuvoihin istumiseen asti supisti ja yksipuolisti ympäristötietoa entisestään.²¹⁷ Tätä prosessia Ingold kutsuu toimintamaiseman rikkoutumiseksi²¹⁸ – määränpäästä tuli siis länsimaisessa ontologiassa vastoin yleistä sananlaskua itse matkaa tärkeämpi. Kun ihmisen ja ympäristön välinen kehollinen yhteys katosi, jäi myös sen kautta aiemmin muodostunut tieto syntymättä ja luonto muuttui etäiseksi, joksikin toiseksi. Toimintamaiseman rikkoutuminen toistuu myös oman aineistoni katkenneita luontosuhteita käsittelevissä kertomuksissa ja selittää, miksi

²¹⁶ Ingold 2011, 72–76.

²¹⁷ Ingold 2011, 45–46.; Ingold 2025, 7–9.

²¹⁸ Ingold 2011, 59.

kehollinen työnteko suolla tuntui vastaajista luontokäsitysten muokkautumisen näkökulmasta erityisen merkitykselliseltä.

5.2 Suo vuorovaikutuksen maisemana

Ennallistajien käskynanto ja reflektointikeskustelu. Kuva: Elina Kukkonen 2023.

Relationaalinen maisemakäsitys on Ingoldia mukaillen jatkuvasti muokkautuva ja moniääninen, eikä sitä voisi syntyä ilman toimintaa.²¹⁹ Tällainen vuorovaikutuksen maisema syntyy Laura Puolamäen väitöskirjassa ihmisen ja luonnon välille erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa erilaiset toimijat tuovat tilanteeseen mukanaan tietoa ja vievät siitä uutta mukanaan. Vaikka Puolamäki keskittyy tutkimuksessaan arkiseen lähiluontoon ja omassa työssään suo oli monille haastatelluille entuudestaan vieras, täydentää hänen esittelemänsä näkyvän ja kätketyn maiseman väliin jäävä vuorovaikutuksellinen maisemateoria ennallistamisen synnyttämien vaikutusten prosesseja silti osuvasti.

²¹⁹ Puolamäki 2020, 21–22.

Sekä Ingold että Puolamäki korostavat fyysisen kokemisen ja olemisen merkitystä henkilökohtaisen maisemäkäsityksen syntymisessä. Ympäristön herättelemä aistimaailma eli kehollinen tieto siis synnyttää havaintoja, joista prosessoituu lopulta mielen tasolla tiedostettua dataa. Puolamäki kiinnittää huomiota lisäksi tiedon erilaisiin muotoihin ja vertaa virallistunutta ja yleistä sekä paikallistunutta ja henkilökohtaista maisemäkäsitystä keskenään. ”Virallinen” ja näkyvä maisema on kehystetty esimerkiksi laeilla, sopimuksilla, valvonnalla sekä tutkimuksella. Tällaisen tiedon tavoite on olla mahdollisimman yleispätevää ja vertailukelpoista²²⁰ ja se tarkastelee kohdettaan etäältä ennalta asetetuissa kehyksissä²²¹. Ajattelen Puolamäen näkyvän maiseman edustavan Ingoldin kuvailemaa länsimaisen ontologian käsitystä yleisesti hyväksytyyn tiedon syntymisestä. Animistista ontologiaa taas voisi kuvata Puolamäen kätketyn maiseman käsitteen kautta – siinä tietoa tuotetaan ympäristössä olemalla sekä sen kanssa toimimalla ja sitä värittävät havaintojen ja kokemusten lisäksi myös esimerkiksi uskomukset ja aiemmin opitut käytänteet.²²² Kätketyn ja henkilökohtaisen maiseman tieto muodostuu lähi- ja kosketusetäisyydellä ja on siksi myös hyvin paikallistunutta.²²³

Omassa aineistossani näkyvän ja kätketyn maiseman vuoropuhelu näkyy ennallistamisen kautta opittua tietoa koskevissa keskusteluissa. Osalle haastatelluista suot olivat entuudestaan vieraita ja etäisiä, ja niitä koskevat käsitykset olivat muodostuneet lähinnä virallisen, näkyvän maiseman, kuten julkisen keskustelun, koulussa opitun tai kansantarujen päälle. Toisilla haastatelluista taas oli omia kätketyn maiseman konkreettisia ja kehollisia kokemuksia tietyistä paikoista. He kertoivat esimerkiksi lapsuuden lähisoista, niiden upottavuudesta ja suopursujen tuoksusta tai teollisuuden aiheuttamista konkreettisista muutoksista ympäristöön. Puolamäen mukaan näkyvä ja kätketty maisema voivat olla läsnä myös yhtä aikaa, erota toisistaan ja olla jopa ristiriitaisia²²⁴. Jotkut vastaajat kuvasivatkin, kuinka heidän moninaiset suokäsityksensä tuntuivat joskus yhteensopimattomilta – maastokarttojen suosymbolit eivät esimerkiksi yllättäen vastanneetkaan sitä, miltä suo todellisuudessa näytti.

Puolamäen mukaan tiedon eri muodot virtaavat näkyvän ja kätketyn maisemäkäsityksen väliin jäävän vuorovaikutuksen maiseman läpi, jolloin eri toimijoiden kohtaamisen kautta

²²⁰ Puolamäki 2020, 13–16.

²²¹ Puolamäki 2020, 57.

²²² Puolamäki 2020, 13–16.

²²³ Puolamäki 2020, 57.

²²⁴ Puolamäki 2020, 13–15.

syntyy myös uutta tietoa.²²⁵ Villin vieraana -tapahtumissa tämä vuorovaikutuksen maisema syntyi järjestäjien, osallistujien ja Rasinnevan välille ennallistamisen avulla. Puolamäki puhuu myös sellaisesta relationaalisesta maisemasta, josta muodostuu omakohtaisuuden kautta osa omaa ja yhteiseksi koettua identiteettiä. Tällaista maisemaa kohtaan aletaan tuntea ymmärrystä ja siitä aletaan kantaa vastuuta.²²⁶ Omassa tutkimuksessani ennallistaminen lisäksi haastateltujen kiinnostusta soita sekä niihin liittyviä teollisia ja suojelellisia toimia kohtaan.

5.3 Keho ja taide suotiedon tulkkeina

Kehollisuuden ja tiedon konkretisoitumisen lisäksi aineistossani puhutaan toistuvasti myös taiteesta sekä sen näkökulmista inspiroituneista uudennlaisista oivalluksista. Taiteen arvoksi mainitaan esimerkiksi sen mahdollistama pääsy muutoin vaikeasti sanoitettaviin ilmiöihin, kuten intuitioon, tunteisiin ja tabuihin. Moni haastatelluista kuvaili, kuinka fyysiset havainnot yhdistettyinä taidenäkökulmaan autoivat heitä ymmärtämään paremmin monimutkaisia ilmiöitä, kuten soiden kulttuurihistoriaa, ekosysteemiprosesseja tai ilmastonmuutosta. Keho ja taide toimivat siis ennallistamisessa syntyneessä vuorovaikutuksen maisemassa tiedon välittäjinä, eräänlaisina tulkkeina.

Antropologi Sally Engle Merry selittää abstraktin tiedon omaksumista alun perin kielitieteessä käytetyn vernakularisaation, eli kansankieleistämisen avulla. Hän tarkastelee ilmiötä kuvaamalla globaalin ihmisoikeuslainsäädännön jalkautumista paikalliselle tasolle. Haasteeksi tässä prosessissa muodostuu usein Ingoldinkin käsittelemien ontologiaerojen sekä Puolamäen näkyvän ja kätkeyn maiseman väliset ristiriidat, kuten valta-asetelmat, kulttuuri- ja maailmankatsomuserot sekä ennakkoluulot. Lopputuloksena yleisesti kansainvälisellä tasolla hyväksytyt säädökset ja lait saattavat jäädä konkreettisesti ja paikallisesti etäisiksi, eikä niitä omaksuta kunnolla käytäntöön asti. Asetelma voi johtaa myös tietoon käsiksi pääsevän eliitin toimesta tapahtuvaan valtakuilun tietoiseen kasvattamiseen.²²⁷

Pohjimmiltaan Engle Merry puhuu erilaisten toimijoiden välillä siirtyvästä tiedosta ja esittää, että uuden tiedon läpikotaiseksi omaksumiseksi tarvitaan toimijoiden välistä sanallista sekä

²²⁵ Puolamäki 2020, 61.

²²⁶ Puolamäki 2020, 23.

²²⁷ Engle Merry 2006b, 39–40.

sanatonta tulkkaamista, eli vernakularisaatiota. Jaetun käsityksen syntyminen vaatii hänen mukaansa erilaisten maailmankatsomusten merkitysten tunnistamista ja niiden eteenpäin jakamista kullekin vastaanottajalle ymmärrettävällä tavalla. Aineistoni perusteella Villin vieraana -tapahtumissa taide ja kehollisuus toimivat tällaisina suotiedon ”kansankieleistäjinä”: ne välittivät järjestäjien, osallistujien ja suon välillä sekä täysin uutta tietoa että auttoivat käsittämään aiemmin vaikeasti käsitettäviltä tuntuneita aiheita. Lapioidessaan turvetta takaisin noin viisikymmentä vuotta sitten kaivettuihin ojiin ennallistaja saattoi siis ajatella samanaikaisesti sekä turpeen painoa, suopursun tuoksua ja maaperässä upoksissa olevaa saapastaan että metsäteollisuuden politiikkaa, kulttuuria ja historiaa, suon ekosysteemiä, maapallon hiilikiertoa, soita ojittamassa ollutta isoisovanhempaansa, suota elävänä ja hengittävänä olentona ja ihmisen mitättömyyttä universumin tasolla. Tällaisen merkityspaketin vernakularisoituminen olisi ollut aineiston mukaan toisenlaisessa, ainoastaan teoreettisen tiedon omaksumiseen pohjautuvassa tilanteessa mahdotonta.

Kehon ja taiteen kautta opitun tiedon vernakularisaatioprosessi jatkuu myös ennallistamistoiminnan päätyttyä. Haastatteluissa, noin vuosi viimeisimmän ennallistamistapahtuman jälkeen, osa taiteilijoista ja tutkijoista kertoi esimerkiksi jatkaneensa aiheen parissa työskentelyä joko suoraan tai välillisesti – heidän ennallistamalla sisäistämänsä suotietous ja uuden kerroksen saaneet luontokäsitykset siirtyvät siis edelleen eteenpäin ja uusia ennallistamisen vuorovaikutuksen maisemia syntyy esimerkiksi teattereihin tai tutkimushankkeisiin. Tämän tutkimuksen julkaistessani asetun myös itse tutkijana kyseiseen rooliin: pyrin jakamaan havaintoni eteenpäin mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa ja liittämään ne osaksi laajempaa aiheeseen liittyvää keskustelua. Vernakularisaatiossa tulkkina toimiminen ei kuitenkaan ole ongelmatonta – asemaan liittyy Engle Merryyn mukaan sekä haavoittuvuutta että valtaa. Tieto voi esimerkiksi vääristyä, manipuloitua tai tulla vastaanottajan puolesta väärinymmärretyksi.²²⁸ Tämän vuoksi tiedon välittämisen prosessin jatkuva reflektointi ja oman työn itsearviointi onkin erittäin tärkeää.

²²⁸ Engle Merry 2006b, 39–40.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli teemahaastattelujen avulla selvittää, millaisia vaikutuksia käsivoimin toteutetulla ennallistamisella on toimintaan osallistuneiden luontosuhteisiin. Luontosuhde on monipuolinen käsite, jolla tässä opinnäytteessä tarkoitan sitä kerroksellista, kokemuksellista ja dynaamista tapaa, jolla tutkimukseen osallistuneet haastateltavat käsittävät luonnon suhteessa omaan itseensä. Erityishuomio on soissa, sillä tapaustutkimukseni keskiössä olevien Villin vieraana -tapahtumien ennallistamiskohteena toimi Keski-Suomessa sijaitseva, metsätaloutta varten viitisenkymmentä vuotta sitten ojitettu Rasinneva. Ennallistaminen tarkoittaa tämän tutkimuksen yhteydessä ojien patoamista ja suon vesitason palauttamista mahdollisimman lähelle luonnontilaa.

Toisena tavoitteenani oli kartoittaa haastateltujen ajatuksia taide- ja ympäristötoimijoiden yhteistyöstä, jollainen Villin Vieraana -hankekin oli, sillä sen järjestäjäorganisaatiot olivat Baltic Circle -teatterifestivaali sekä luonnonsuojelutoiminnastaan tunnettu Osuuskunta Lumimuutos. Monialaiset lähestymistavat ovat ajankohtaisia erityisesti kestävyysshaasteiden ratkomisessa. Lisäksi esittävän taiteen festivaalin ohjelmistona toteutettu nelivuotinen suon ennallistushanke johdatti aineiston perusteella sen järjestäjät ja osallistujat pohtimaan luontosuhteitaan taidekontekstissa, mikä synnytti uudenlaisia oivalluksia ja ymmärrystä sekä määritteli myös osaltaan sitä, millaisia vaikutuksia ennallistamisella lopulta oli.

Aineistossa ennallistaminen näyttäytyy vaikuttavana kokemuksena, eikä haastateltujen erilaisilla taustoilla ole tässä jaetussa käsityksessä juurikaan merkitystä. Erilaisista kulttuureista, arvoista ja muistoista muodostuneet perspektiivikehykset määrittävät ainoastaan ennallistamisen synnyttämien vaikutusten laatua. Jokaisella haastatellulla oli ennen tapahtumiin osallistumista olemassa oleva luontosuhde, johon ennallistamiskokemus loi uudenlaisen kerroksen sen pohjalta, millaista tietotaitoa kullakin henkilöllä soihin ja luonnonsuojelutoimintaan liittyen ennestään oli. Esimerkiksi joillekin suot olivat aiemmin vieraita ja etäisiä, luontoon pääsy ylipäänsä vaikeutunut, eikä heillä ollut aiempaa kokemusta aktiivisesta, luonnossa tapahtuvasta ympäristötyöstä. Heidän luontosuhteisiinsa ennallistaminen toi runsaasti täysin uusia näkökulmia ja uudenlaista ymmärrystä. He taas, jotka kokivat olevansa tekemisissä luonnon kanssa muussakin elämässään säännöllisemmin ja joilla jo entuudestaan oli konkreettisia suokokemuksia, korostivat ennallistamiskertomuksissaan muun muassa soiden ekosysteemiroolin parempaa

ymmärtämistä sekä aiempien luontokäsitystensä vahvistumista. Kontrastiksi taidekentältä tulleiden haastatteluille aineistosta nousee yhden ympäristöalalla työskentelevän henkilön haastattelu, jossa ennallistamistapahtumien vaikutukset kasvaneen ympäristö- ja suotiedon sijaan suhteutuvat erityisesti paikalla olleisiin muihin ihmisiin ja heidän kauttaan esiin tulleisiin, ajoittain jyrkästikin toisistaan eroaviin luontokäsityksiin.

Yhteistä haastateltujen kertomuksissa oli se, kuinka ennallistaminen Villin vieraana - hankkeen muodossa näyttäytyi erityisesti suotiedon konkretisoijana. Haastatellut kuvaavat sitä, kuinka fyysinen työ ja taidekonteksti havainnollistivat aiemmin abstrakteja, vaikeastikin käsitettävissä olevia aiheita, kuten soiden ekologisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia rooleja sekä ilmastonmuutosta. Aineiston perusteella ennallistaminen on pohjimmiltaan ollut siis erilaisten tietojen välittämisen tapahtuma: Keski-Suomen suolle syntyneessä, Laura Puolamäen määrittelemässä vuorovaikutuksen maisemassa tieto virtasi suosta ennallistajiin ja toisin päin. Lisäksi ennallistajat vaikuttivat myös toinen toisiinsa.

Tätä tiedon muodostumista ruumiillisen toiminnan kautta voidaan selittää muun muassa relationaalisella ontologialla ja erityisesti antropologi Tim Ingoldin näkemyksillä, joissa korostetaan kehollisuutta todellisuuden luomisessa. Maailma opitaan oikein siellä olemalla ja sen kanssa puuhailemalla, ei ainoastaan siitä lukemalla, sitä etäällä esittämällä tai tekaistuissa olosuhteissa testejä toteuttamalla. Tämä väite resonoi vahvasti aineistossani niin ennallistamisen synnyttämässä vaikutuksissa kuin haastateltujen omissa luontoon liittyvissä arvoissa ja käsityksissäänkin.

Tämän tutkimuksen kontekstissa kehollisuuden lisäksi taiteella oli ennallistamisen kautta konkretisoituneen tiedon välittämisessä merkittävä rooli. Yhdessä ne toimivat eräänlaisina tiedon tulkkeina: ennallistajat kokivat ymmärtäneensä niiden kautta paremmin niin soita, maailmaa kuin itseäänkin. Ne edesauttoivat uusien oivalluksien saamisessa ja vahvistivat jo olemassa olevia käsityksiä. Antropologi Sally Engle Merryn mukaan tällaista tiedon kääntämistä eri toimijoiden ontologioiden kannalta ymmärrettävään muotoon voidaan kutsua vernakularisaatioksi, eli kansankieleistämiseksi. Siinä, missä Engle Merry puhuu erityisesti kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön jalkauttamisesta ruohonjuuritasolle esimerkiksi alkuperäiskansojen pariin, katson itse vernakularisaation tapahtuneen oman tutkimukseni kontekstissa kehon ja taiteen kautta etenkin ihmisen ja luonnon – ennallistajan ja suon välillä.

Tutkimukseni aineisto on maisemantutkimuksen kontekstissa ainutlaatuinen ja sisältää monia erilaisia tarttumapintoja. Mielenkiintoni käsin toteutetun ennallistamisen vaikutuksista

luontosuhteisiin kumpusi alun perin omista henkilökohtaisista kokemuksistani suolla – omaksuin itsekin Villin vieraana -tapahtumissa työskentelyn kautta paljon sellaista tietoa ja ymmärrystä, joita en ainoastaan lukemalla olisi saavuttanut. Ennallistaminen herätti pohtimaan oman luontosuhteeni lisäksi myös muita erilaisia, joskus ristiriitaisiltakin tuntuvia luontokäsityksiä sekä luonnosta vieraantumista, siitä käytävää yhteiskunnallista keskustelua, ihmis-luonto-kahtiajakoa sekä ekotaiteen tekemisen tapoja. Nyt opinnäytetyöprosessini loppusuoralla koen saaneeni moneen näihin minua pohdituttaneeseen kysymykseen niin teoreettisia kuin käytännöllisiäkin näkökulmia.

Ennallistamisen luontosuhdevaikutusten lisäksi aineistostani voisi nostaa esiin muitakin erityisesti kestävyuden ja monialaisuuden kannalta ajankohtaisia tutkimusaiheita. Esimerkiksi luonnosta etäännyminen ja luonnossa olemisen terveysvaikutukset ovat teemoja, joita haastatteluissa sivutaan toistuvasti ja joihin on alettu kiinnittää laajempaa yhteiskunnallista huomiota ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitsemisen lisäksi myös muun muassa hyvinvoinnin kontekstissa. Tällaisten globaalien, monisyisten ja eri yhteiskunnan tasoja läpileikkaavien haasteiden ratkomisessa taiteen ja tieteen menetelmien yhdistäminen kiinnostavat tutkijoita yhä enemmän. Tutkimukseni edetessä aloin pohtimaan erityisesti taide- ja ympäristökentän välillä olevia synergioita ja toisaalta taas eroavaisuuksia, etenkin luonnosta ja sen suojelusta puhuttaessa. Molemmilla aloilla on samankaltainen arvopohja ja yhteneväinen maailmanpelastamisen tavoite, mutta näkökulmat ja otteet ongelmien ratkomiseen ovat ajoittain erilaiset ja jopa vastakkaiset. Tätä ristiriitaa olisi mielenkiintoista tarkastella syvemmin esimerkiksi laajentamalla nyt keräämäni taidenäkökulmapainotteista aineistoa haastatteleamalla lisää Villin vieraana -tapahtumissa mukana olleita Lumimuutoksen ympäristöalan ennallistamisasiantuntijoita.

Aineistossa soita ja ennallistamista käsitellään erityisesti henkilökohtaisesta kokemuksellisesta näkökulmasta, ja tähän tutkimuksen kysymyksenasettelulla on varmasti ollut vahva vaikutus. Tavoitteenani ei esimerkiksi ollut mitata sitä, lisääntyikö ennallistajien biologinen ja ekologinen suotietous tai selvittää, mitä he ajattelevat soista metsätalouden poliittisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa. Aineistossa ei siksi juurikaan puhuta ennallistamiskohteenä toimineen Rasinnevan ekosysteemistä ja ojituksen vaikutuksesta lajiston monipuolisuuteen.

En myöskään tällä tutkimuksella ota kantaa ennallistamisen puolesta tai vastaan, eikä ennallistamista siksi käsitellä aineistossani kriittisesti. Lopuksi on kuitenkin hyvä huomioida,

ettei ennallistamistoiminta ole yksiselitteisesti ilmastonmuutosta ja luontokatoa hillitsevä. Väärin toteutettuna se voi esimerkiksi lisätä vieraslajien määrää tai kasvattaa kasvihuonekaasupäästöjä²²⁹ ja siksi ammattimainen ja asiantuntijatietoon pohjautuva suunnittelu on myös muiden kuin ympäristöalan toimijoiden toteuttamissa ennallistamishankkeissa erityisen tärkeää²³⁰. Vielä jäljellä olevien harvalukuisten luonnontilaisten soiden suojelu on ennallistamisen monimutkaisuudesta johtuen soiden kontekstissa ainoa täysin luotettava ilmastotoimi, sillä niiden luonnollinen hiilikierto on aina taseeltaan loppujen lopuksi negatiivinen.²³¹

Muuttuneen ekosysteemin palauttaminen mahdollisimman luonnontilaiseksi ennallistamalla ei sekään ole täysin ongelmaton. Ihminen on kautta aikojen vuorovaikuttanut luonnon kanssa, ja siksi luonnontilaisuuden tavoittelun ohessa joudutaan usein pohtimaan, mihin nykypäivän tilannetta verrataan, mikä on tarpeeksi ja mitä uusille jo vakiintuneille ekosysteemeille ennallistamisen seurauksena tapahtuu. Luonnontilan määritelmään sekä ennallistamistoimiin liittyy myös taloudellisia argumentteja, jotka vaikuttavat päätöksenteon taustalla.²³² Tämän tutkimuksen perusteella luonnollisuudesta puhuttaessa keskustellaankin pohjimmiltaan juuri luontosuhteisiin liittyvistä ontologisista eroista: kaikki on lopulta riippuvaista siitä, miten ihminen suhteessa luontoon nähdään.²³³

Palataan vielä hetkeksi ennallistamisen laajemmista ekologisista ja kulttuurisista ulottuvuuksista takaisin yksilölliseen luontosuhteeseen. Relationaalisuuden näkökulmasta suhde ympäristöön ei synny etäällä, vaan paikan päällä olemalla ja kokemalla – jos siis emme vietä aikaa luonnossa ja luonnon kanssa, emme myöskään opi sitä oikein. Tämä tutkimus on toiminut omana henkilökohtaisena suon eri ulottuvuuksien tutkimusmatkanani, eikä se olisi koskaan alkanutkaan ilman turpeen lapioimista Rasinnevalle. Ehkä juuri siinä piileekin tämän opinnäytteen tärkein oivallus: uudenlainen kestävä todellisuus ei synny pelkällä ajatustyöllä, vaan viettämällä aikaa siinä ympäristössä, jonka haluamme säilyttää.

²²⁹ Kaledonian kadonnut metsä -podcast 30.1.2023.

²³⁰ Baltic Circlen asiantuntijahaastattelu 2025.

²³¹ Saarnio et al. 2008, 60–64.

²³² Frilander/Yle 21.5.2026.

²³³ Potinkara 2025, 234–251.

Lähteet

Asiantuntijahaastattelut

Osuuskunta Lumimuutos 2025.

Baltic Circle ry 2025.

Verkkolähteet ja uutiset

Baltic Circle 2026: Villin Vieraana. <https://www.balticcircle.fi/hankkeet/villin-vieraana/> Tarkistettu 2.3.2026.

Frilander, Jenni 21.5.2026: ”Luonnonsuojeluhistorian suurin vedätys”, sanoo järjestö Suomen suunnitelmasta toteuttaa EU:n ennallistamisasetusta. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20226800> Tarkistettu 22.5.2026.

Lumimuutos Osuuskunta 2026: Osuuskunnan esittely. <https://www.lumi.fi/esittely/> Tarkistettu 2.3.2026.

Lumimuutos Osuuskunta 2026: Landscape Rewilding -ennallistamisohjelma. <https://www.lumi.fi/landscape-rewilding-ennallistamisohjelma/> Tarkistettu 7.4.2026

Jantunen, Juha 10.11.2025: Tarjolla annos luonnonterveyttä. Blogi. Luontoterveyden osaamiskeskus <https://luontoterveydenosaamiskeskus.fi/tarjolla-annos-luontoterveytta/> Tarkistettu 27.3.2026.

Nissinen, Hannes 3.2.2022: Teemu Mäki: "Ihmiskunnan suurin saavutus on joukkosukupuu" – Ilmastonmuutos näkyy nyt apurahahakemuksissa ja taiteilijat täyttävät galleriat kivillä. Yle Kulttuuricocktail. <https://yle.fi/aihe/a/20-10002149> Tarkistettu 11.5.2026

Suomen luonnonsuojeluliitto ry 17.12.2021: Luonnonsuojeluliitto palkitsi luontokadon pysäyttäjiä ja rohkeita keskustelun avaajia. Tiedote. <https://www.sll.fi/ajankohtaista/luonnonsuojeluliitto-palkitsi-luontokadon-pysayttajia-ja-rohkeita-keskustelun-avaajia/> Tarkistettu 8.4.2026

Syke 2026: Kansallismaisemat. Suomen ympäristökeskus. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/kansallismaisemat> Tarkistettu 22.5.2026

Yle 19.3.2023: IPCC:n raporttia on päässyt kirjoittamaan vain kaksi suomalaistutkijaa – Tero Mustonen kertoo nyt, miten maailman vaikutusvaltaisin ilmastaselvitys syntyy. <https://yle.fi/a/74-20023012> Tarkistettu 8.4.2026.

Yle 24.4.2023: Suomalainen Tero Mustonen voitti maailman merkittävimmän ympäristöpalkinnon – tällainen on Lumimuutos, jolla hän voiton vei. <https://yle.fi/a/74-20028585> Tarkistettu 2.3.2026.

Media

Tuntematon suo -dokumenttielokuva 2022. Ohjaaja: Simo Sipola.

Aallonharjalle-podcast 2025. Turun yliopisto.

Kaledonian kadonnut metsä -podcast 30.1.2023. Yle Tiedetrippi.

Kirjallisuus

- Aapala Kaisu, Tapani Sallantaus & Tuomas Haapalehto 2008: Metsäojittettujen Soiden ennallistaminen. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suomea. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Antrop, Marc 2019: A brief history of landscape research. Teoksessa *The Routledge Companion to Landscape Studies*. New York: Routledge.
- Barad, Karen 2007: Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning. USA: Duke University Press.
- Clark, Sarah et. al 2020: “6&6: A Transdisciplinary Approach to Art–Science Collaboration.” *BioScience* 7(9), 821–829. <https://academic.oup.com/bioscience/article/70/9/821/5875254?login=false>
- Creutzig, Felix et al. 2002: Chapter 5: Demand, Services and Social Aspects of Mitigation. *Climate Change 2022 – Mitigation of Climate Change. Intergovernmental Panel on Climate Change*. IPCC. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_FullReport.pdf
- Crotty, Michael 1998: The Foundations of Social Research. Meaning and Perspective in the Research Process. London: Sage Publications.
- Emirbayer, Mustafa & Ann Mische 1998: What Is Agency? *American Journal of Sociology* 103(4), . The University of Chicago. <https://doi.org/10.1086/231294>
- Eriksson, Päivi & Katri Koistinen 2014: Monenlainen tapaustutkimus. Teoksessa *Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä*. Kuluttajatutkimuskeskus, Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/fecd7913-7363-4d9f-9e2e-2d9f3e597230/content>
- Eskola, Jari & Juha Suoranta 2014: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Engle Merry, Sally 2006a: Human Rights & Gender Violence – Translating International Law into Local Justice. The University of Chicago. London: The University of Chicago Press.
- Engle Merry, Sally 2006b: Transnational Human Rights and Local Activism: Mapping the Middle. *American Anthropologist* 108(1), 38–51. <https://www-jstor-org.ezproxy.utu.fi:2443/stable/3804730?sid=primo&seq=3>
- Giddens, Anthony 1984: The Constitution of Society. Los Angeles: University of California Press.
- Hankonen, Ilona: 2021: Ihmisiä metsässä – luonto kulttuuriympäristökysymyksenä. Suomen kansantietouden tutkijain seura Kultaneito XXII, Joensuu.
- Haraway, Donna 2016: Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene. USA: Duke University Press.
- Hirsijärvi, Sirkka & Helena Hurme 2008: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Häikiö, Liisa & Vivi Niemenmaa 2007/2015: Valinnan paikat. Teoksessa *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Ives, Christopher D., et. al 2017: “Human-nature connection: a multidisciplinary review”. *Current opinion in environmental Sustainability* (26–27), 106–113. <https://www-science-direct-com.ezproxy.utu.fi:2443/science/article/pii/S1877343517301264?via%3Dihub>
- Ingold, Tim 2011: Being Alive – Essays on Movement, Knowledge and Description. Routledge, New York.

- Ingold, Tim 2025: Esipuhe. Teoksessa Norum, Roger, Veera Kinnunen & Niina Hämäläinen (toim.) *Käänteet ja kierrot – Kulttuuriset ympäristömuutokset pohjoisessa*. SKS. Latvia: Jelgava Printing House.
- Jarić, I., Januchowski-Hartley et al. 2025: Bridging worlds: exploring synergies between the arts and biodiversity conservation. *Frontiers in Ecology and the Environment* 23(10). <https://doi.org/10.1002/fee.70012>
- Kaakinen, Eero, Kaisu Aapala & Aira Kokko 2008: Suoluonnon monimuotoisuus. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suoma. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Kaakinen, Eero & Pekka Salminen 2008: Soiden suojelu Suomessa. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suoma. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Kaihovaara, Riikka 2019: Villi ihminen ja muita luontokappaleita. Ateena Kustannus Oy.
- Laaksonen, Pekka 2008: Suot suomalaisessa kansanperinteessä. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suoma. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Laine, Timo et. al. 2007/2015: Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Tapaustutkimuksen taito. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Laine, Timo 2018: Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, Juhani & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. II, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Lappalainen, Eino 2008: Soiden varhaiskäyttöä ja uskomuksia. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suoma. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Latour, Bruno 1991/2006: Emme ole koskaan olleet moderneja. Suom. Risto Suikkanen. Tampere: Vastapaino.
- Latour, Bruno 2005: Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory. New York: Oxford University Press Inc..
- Laurén, Kirsi 2006: Suo – sisulla ja sydämellä. Suomalaisten suokokemukset ja -kertomukset kulttuurisen luontosuhteen ilmentäjinä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Laurén, Kirsi 2008: Suot suomalaisessa taiteessa. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suoma. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Lindholm, Tapio 2013: Onko suomalainen suoluokittelu oppinsa vanki? *Suo* 64(1), 29–42. https://www.researchgate.net/publication/287716449_Onko_suomalainen_suoluokittelu_oppinsa_van_ki_Does_the_finnish_mire_classification_system_restrict_oneself_within_its_own_doctrine
- Levy, Stacey 2024: “Showing and doing: Art & Science collaborations for Environmental sustainability.” *Nature-Based Solutions* (6.) <https://www.sciencedirect.com/journal/nature-based-solutions/vol/6/suppl/C>
- Pakarinen, Pekka & Ahti Mäkinen 1978: Suopursun ekologiasta, erityisesti hivenainetaloudesta. *Suo* 29(5), 93–98. <https://www.suo.fi/article/9484>

- Peltola, Taru 2007/2015: Empirian ja teorian vuoropuhelu. Tapaustutkimuksen taito. Teoksessa *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Potinkara, Niko 2025: Kohti villimpää huomista? – Suomalainen villiinnytysspuhe ja kansallisen luonnon konstruktio. Teoksessa *Käänteet ja kierrot – Kulttuuriset ympäristömuutokset pohjoisessa*. SKS. Latvia: Jelgava Printing House.
- Puolamäki, Laura 2020: Kätkeyty maisema – arkitieto lähiympäristön kohtaamisessa. Turun yliopisto. Turku: Painosalama Oy.
- Päivänen, Juhani 2008: Soiden metsätaloudellinen käyttöönotto. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suomaa. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Rannisto, Tanja 2007: Luonnon estetiikka. Helsinki: Multikustannus Oy.
- Saarnio, Sanna, Kari Minkkinen, Marja Maljanen & Jukka Laine: Soiden hiilitaseet ja kasvihuonekaasujen vaihto. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suomaa. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Suomela Liisa & Sirpa Tani 2004: Ympäristön kolme ulottuvuutta. Teoksessa *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Tapio Palvelut Oy & Lamminen, Katja 2024: Huoli EU:n metsäsäätelystä – ennallistamisasetus meni läpi. Teoksessa *Metsien monimuotoisuus*. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Tanskanen, Minna 2000: Näkyvän takana – Tutkimus metsäojitetun suomalaisen kulttuurisuudesta. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Turunen, Jukka 2008: Suopinta-alan ja hiilivarastojen muutokset. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suomaa. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Valkonen, Jarno 2010: Ympäristösosiologinen luonto. Teoksessa *Ympäristösosiologia*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Virtanen, Kimmo 2008: Soiden synty ja kehitys. Teoksessa Korhonen, Riitta, Leila Korpela & Sakari Sarkkola (toim) *Suomi – Suomaa. Soiden ja turpeen tutkimus sekä kestävä käyttö*. Maahenki Oy, Suoseura Oy.
- Välimäki, Susanna & Juha Torvinen 2014: Ympäristö, ihminen ja eko-apokalypsi – Miten nykytaide kuuntelee luontoa? Lähikuva 27(1), 8–27. <https://doi.org/10.23994/lk.121191>
- Weintraub, Linda 2012: To Life! Eco Art in Pursuit of a Sustainable Planet. London: University of California Press Ltd.
- Wylie, John 2007: Landscape. New York: Routledge.
- Willamo, Risto, 2004: Ihminen suhteessa luontoon. Teoksessa *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

1 Perustiedot

Nimi (jää gradusta pois, jos ei muuta sovita)
 Yhteystiedot (jäävät gradusta pois)
 Ammatti (voidaan julkaista gradussa)
 Koulutus (voidaan julkaista gradussa)

2 Tausta: luontosuhde, suot, ennallistaminen

Miten kuvailisit omaa luontosuhdettasi yleisesti?

Apukysymyksiä: Miten käsityksesi luonnosta on syntynyt? Mitä luonto merkitsee sinulle? Onko luonto osa elämääsi? Onko sinulla luontoon liittyviä kokemuksia? Jos on, niin millaisia ne ovat ja miten ne ovat rakentaneet suhdettasi luontoon? Jos ei, niin miksi ei?

Miten kuvailisit omaa suhdettasi suohon yleisellä tasolla?

Voit vastata tähän esimerkiksi käyttäen samoja apukysymyksiä, kuin edellisessä kohdassa, mutta ajattele niissä erityisesti suota.

Millainen on taustasi luonnonsuojelun ja/tai ennallistamisen parissa?

Oletko osallistunut toimintaan? Liittykö se ammattiisi? Oletko aiheista kiinnostunut? Seuraatko yhteiskunnallista keskustelua aiheista?

3 Tutkimuksen case-hanke: Villin vieraana

Kuinka monta kertaa osallistuit Baltic Circlen ja Lumimuutoksen järjestämiin suon ennallistamistapahtumiin?

Tapahtumat järjestettiin kerran vuodessa 2021, 2022, 2023 ja 2024.

Missä roolissa osallistuit?

Järjestäjä, asiantuntija, osallistuja, jokin muu?

Tiesitkö ennallistamiskohteena olevan suon entuudestaan, oliko alue sinulle tuttu?

4 Ennallistamistoimintaan osallistumisen vaikutus suo-, paikka- ja luontosuhteeseen sekä ajatuksiin luonnonsuojelusta, ennallistamisesta ja taideorganisaatioiden luonnonsuojelutoiminnasta

Millainen kokemus osallistuminen oli?

Apukysymyksiä: Mitä tunsit tai ajattelit tapahtuman aikana tai jälkikäteen? Mitä sinulle on jäänyt mieleen? Voit miettiä kaikki aisteja. Oliko kokemus merkityksellinen jollain tavalla ja miksi oli / ei ollut?

Vaikuttiko tapahtumaan osallistuminen suhteeseesi suohon, luontoon ja/tai ennallistamisen kohteena olevaan paikkaan?

Miten ja miksi? Voit miettiä lyhyen ja pitkän aikajänteen vaikutuksia. / Miksi ei? Miten olisi tarvittu siihen, että olisi vaikuttanut?

Vaikuttiko tapahtumaan osallistuminen ajatuksiisi luonnonsuojelusta ja ennallistamisesta?

Miten ja miksi? Voit miettiä lyhyen ja pitkän aikajänteen vaikutuksia. / Miksi ei? Miten olisi tarvittu siihen, että olisi vaikuttanut?

Mitä ajattelet taide- ja luonnonsuojeluorganisaatioiden yhteistyöstä yleisesti? Entä juuri tämän kyseisen hankkeen näkökulmasta?

Haluaisitko vielä nostaa esiin jotain muuta liittyen ennallistamistoimintaan osallistumisen vaikutuksiin?